

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00027

UNTERN TEYTLBOYM

Levin Kipnis

*Permanent preservation of this book was made possible by
Hilda Clayman
in memory of
her parents*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אונטערן
טיילן בוימ

פון

אעוון קיפניס

אילוסטראציעס פון

א י ז א

פארלעג פתוחות ניו יארק

ארויסגעגעבן פון
פארלאג מתנות
ביים שלום עליכם פאלק אינסטיטוט

UNTERN TEITLBOIM

by

LEWIN KIPNIS

ILLUSTRATED BY ISA

Copyright, 1961 by
FARLAG MATONES, New York, N. Y.

Published by
FARLAG MATONES
41 Union Square, New York 3, N. Y.

Printed in the United States of America
By Futuro Press Inc., New York, N. Y.

200

צום אַנדענק פֿון מיין מאַמע

ב א ר ל ר ח ל

מיין ערשט בוך

אין מאַמע-לשון

א י נ ה א ל ט

זײַט

6 — — — — — ליפע לעהרער — לעווין קיפניס

ערשטער טייל

ר א ש ה ש נ ה

11 — — — — — אַ זיס יאָר —

16 — — — — — טאַלי מאַלט אַ שנה טובה

ס ו פ ו ת

19 — — — — — וואו דוד האָט גענומען סכך פֿאַר זיין סופה —

23 — — — — — געסט אין סופה —

ח נ ו פ ה

26 — — — — — דאָס קריגעלע בוימל —

32 — — — — — די מלחמה פֿון ליכט און פֿינצטערניש

ט ״ ו פ ש ב ט

37 — — — — — שקדיהס (שקיידיאַ-מאַנדלביימל) געבוירנטאָג —

42 — — — — — פֿינף אין איין זעקל —

פ ו ר י ם

45 — — — — — אַז דער חודש אָדר קומט צו גיין —

53 — — — — — אַפגענאַרט די באַבע —

55 — — — — — גוטע בשורות אויף פורים —

פ ם ח

57 — — — — — פֿעלד־קינדער —

64 — — — — — חד־גדיאַ האָט זיך אומגעקערט אַהיים —

דיט

ע צ מ א ו ת

69 ————— נטע (נעטא) פֿליט קיין אילת

ל " ג ב ע ו מ ר

73 ————— בר פּוכבא און דער לייב

ש 5 ו ע ו ת

80 ————— א מיידעלע ירדנה און א ציגעלע א קליינע

86 ————— ביפורים

צווייטער טייל

97 ————— די קליינע פֿאַלמע

102 ————— נפתלי גייט אין שולע

105 ————— דער מאַראַנק

111 ————— דער האַרבסט קאַראַהאַד

117 ————— שיפֿרוני

123 ————— שולמית די פֿאַסטעכקע

130 ————— אַ מעשה מיט אַ היטל

134 ————— וואַסער אין ירושלים

138 ————— דעם טאַטנס רעגן־שירעם

142 ————— דער גוטער ווינט

146 ————— דאָס שטיבעלע אויפֿן באַרג

148 ————— אַ חונדל

151 ————— די פֿאַנען האָבן געזיגט

156 ————— די קליינע „פֿליקערקע“

לעווין קיפנים

צווישן די שרייבערס פֿאַר קינדער, אין ישראל, פֿאַרנעמט לעווין קיפנים זייער אָן אָנגעזען אַרמ. ער ווערט געלויבט ווי איינער פֿון די סאַמע ערשטע, וואָס האָבן אָנגעהויבן שרייבן, אויף העברעאיש, דערציילונגען און לידער פֿאַר די שולן און קינדער-גאַרטנס אין מאַ-דערנעס ארץ ישראל. אין 1956 האָט קיפנים געקראָגן דעם „פרס טורובֿ“ — דעם טורובֿ פריז — פֿאַר זײַן פֿון די חלוצים, פֿון די ערשטע, טאַקע דער ערשטער, צו שאַפֿן ליטעראַטור, אויף העברעאיש, פֿאַר די קינדער אין ארץ ישראל. ביז היינט זײַנען דערשינען אין ישראל צענדליקער ביכער פֿון לעווין קיפנים זייער שיין אַרויסגעגעבן און נאָך ביכער זײַנע ווערן געדרוקט.

אַ צאָל פֿון זײַנע דערציילונגען זײַנען איבערגעזעצט געוואָרן אויף ייִדיש, און מיר האָבן זיי געדרוקט אין „קינדער-זשורנאַל“. זיי האָבן שטאַרק אויסגענומען בײַ די לייענערס און בײַ די לערערס. אין אַפּריל 1953 האָט לעווין קיפנים אָנגעהויבן שרייבן פֿאַר אונדז אויף ייִדיש. פֿון דעמאָלט אָן האָט ער אין „קינדער-זשורנאַל“ אַליין אָפּגעדרוקט מער פֿון פֿופֿציק דערציילונגען. ער האָט זיך אויך גע-דרוקט אין אַנדערע זשורנאַלן, און איז באַלד געוואָרן איינער פֿון דער משפּחה שרייבערס פֿאַר קינדער, אויף ייִדיש.

לעווין קיפנים איז געבוירן געוואָרן אין אַ קליין שמעטל, אושאַ-מיר, אוקראַינע, אין חודש אָב, ה'תרנ"ד, 1894. זײַן פֿאַטער איז גע-ווען אַ חזן, אויך זײַן ברודער איז געווען אַ חזן. זײַן פֿעטער, דעם טאַטנס ברודער, איז מנחם קיפנים, דער גוט-באַקאַנטער זינגער אין אַמאָליקן וואַרשע, זאַמלער פֿון פֿאַלקסלידער און שרייבער וועגן מוזיק אין דער דעמאָלטיקער ייִדישער פרעסע.

אָנגעהויבן שרייבן האָט לעווין קיפנים זייער יונג. זײַן ערשטע פּאַעמע איז געדרוקט געוואָרן אין העברעאישן קינדער-זשורנאַל „הפּרחים“, אין 1911, ווען ער איז אַלט געווען זיבעצן יאָר.

אין 1913 איז לעווין קיפנים געקומען קיין ארץ ישראל. ער האָט אָנגעהויבן שרייבן פֿאַר קינדער, פֿון קינדער-גאַרטן און עלטער. זײַנע שאַפֿונגען האָבן באַלד אויסגענומען און ער איז געוואָרן פּאַפּולער און זייער באַליבט. ער איז טאַקע געווען פֿון די ערשטע, דער ערשטער,

וואס האָט אָנגעהויבן שרײַבן אַריגינעלע דערציילונגען און לידער פֿאַר די קינדער, וואָס זייער לשון איז געווען העברעאיש. ביז אים האָט מען זיך באַניצט מערסטנס מיט איבערזעצונגען פֿון אַנדערע שפּראַכן. ביז היינט ווערן זײַנע לידער געזונגען אין אַלע קינדער-גאַרטנס און שולן אין ישראל און איבער דער ייִדשער וועלט. זײַנע דערציילונגען ווערן געלייענט אין אַלע חינוך-אינסטיטוציעס, וואו העברעאיש איז די הויפּט-שפּראַך. ווען ער האָט אָנגעהויבן אַזוי שפּעדיק צו שרײַבן אויך אויף ייִדיש, ווערן זײַנע דערציילונגען שטאַרק געלייענט אין אַלע שולן און דערציאונג-אינסטיטוציעס, וואו מען לערנט ייִדיש.

לעווין קיפּנים איז זייער אַ פֿרוכטבאַרער שרײַבער. זײַנע טעמעס זײַנען נישט באַגרענעצט. ער איז זייער היימיש אין דעם לעבן פֿון אונדזערע קינדער: אין זייערע היימען, אין זייערע שול-קלאַסן און אויך אין זייער פֿרײַער צײַט, ווען זיי פֿאַרנעמען זיך מיט פֿאַרשיי-דענע שפּילערײַען.

לעווין קיפּנים פֿאַרמאָגט די געבענטשמע אייגנשאַפֿט, וואָס ער מאַכט זיך נישט קינדיש ווען ער רעדט צו קינדער, ער באַניצט נישט די פֿאַרקלענערונג-פֿאַרעם, עס זאָל ווערן ליטעראַטור פֿאַר קינדער, נאָר ער ווערט איינער פֿון דער קינדער-סביבה, ער רעדט צו די קינדער אויף אַן אופֿן, וואָס זיי קאָנען גוט פֿאַרשטיין. ער פֿאַרקלענערט נישט די חשיבות פֿון קינד, מיט זײַן רעדן צו זיי ווי אַ דערוואַקסענער וואָס מאַכט זיך קינדיש, ער גלייכט זיך אויס מיט זיי און ווערט איי-נער פֿון דער יונגער חברה.

לעווין קיפּנים גיט אונדז אין זײַנע דערציילונגען אַ ברייטע, קאַ-לירפֿולע פּאַנאָראַמע פֿון דער קינדער-מלוכה. די שטומע וועלט פֿון שפּילצײַג, וואָס פֿאַרנעמט אַזאַ גרויס און וויכטיק אַרט אין לעבן פֿון קינדער, אויך די נאַטור און די פֿאַרשיידענע געוויקסן, קומען אַרויס לעבעדיק און אַפֿילו גראַציעז פֿון קיפּניםעס פּען. ער מאַכט זיי אַלע-מען רעדן, זינגען און אַפֿילו טאַנצן. אַזוי אויך די פּערסאָנאַזשן פֿון דער שטומער, אַבער לעבעדיקער, וועלט. ער רעזשימירט זיי אין זײַנע דערציילונגען, זיי ווערן לעגטימע מיטשפּילערס, וואָס לעבן מיט, מיט די פֿריידן און זאַרגן פֿון די קינדער. אויך היסטאָרישע געשעענישן גיט לעווין קיפּנים איבער לײַכט און פֿליסיק, און אַזוי, שפּילעוודיק, באַקאַנט ער זײַנע יונגע, און אַפֿילו יונגישקע, לייענערס

מיט פֿארשיידענע העלדן, געשעענישן און יום־טובֿים אין דער גע-
שיכטע פֿון אונדזער פֿאלק.

אין העברעאיש האָט לעווין קיפּנים גרויסע פֿאַרדינסטן פֿאַר די
קינדער-גאַרמנס. ער האָט פֿאַר זיי געשאַפֿן אַ גרויסע און פֿאַרשיידנ-
אַרטיקע ליטעראַטור, וואָס פֿילט אויס דאָס לעבן פֿון דעם קליינ־וואַרג
דעם גאַנצן מאַג וואָס זיי פֿאַרברענגען מיט זייערע דערציערס און
זייערע לערערס. זיין בוך „גן-גנון“ איז זייער פּאָפּולער און איז דער-
שינען אין אַ סך אויפֿלאַגעס. ער האָט אויך געהאַלפֿן שאַפֿן אין
ישראל דאָס קינדער-טעאַטער, ספּעציעל געשריבן פֿאַר זיי פֿאַרשיי-
דענע שפּילער־טעאַטער, און ער איז זייער אַנפֿירער. זיינע לידער מיט מוזיק
ווערן געזונגען אומעטום וואו מען לערנט העברעאיש. ער האָט אויך
געשאַפֿן זייער אַ סך רעמענישן, וואַרט-שפּילן און אינסצענירונגען
וואָס האָבן אים באַליבט געמאַכט צווישן די קינדער און דערציערס.
אַז לעווין-קיפּנים האָט אַנגעהויבן שאַפֿן אויף ייִדיש, איז אויך
דאָ זיין שפּראַך לייכט און שפּילוועדיק, ער ניצט אַן אידיאָמאַטיש,
קערנדיק און פֿאַרביק לשון. דעריבער נעמען זיינע דערציילונגען אַזוי
שמאַרק אויס בײַ די יונגע לייענערס.

מיר זיינען צופֿרידן, און ס'איז אונדזער הנאה, וואָס מיר האָבן
צוגעצויגן און דערמוטיקט אַזאַ מאַלאַנטירטן שרײַבער צו אונדזער
ייִדיש-שרײַבנדיקער משפּחה.

ל י פ ע ל ע ה ר ר

ערשטער טייל

ראש השנה

א זים יאר

דוויך-הויך, ווינט-ווינט, דארט וואו הימל און ערד טרעפן זיך, האבן זיך באגעגנט ניי-יאר און פארביי-יאר.

פארביי-יאר — אלט און שוואך, דאס פנים צעקנייטשט, די קליידער צעפליקט, קרעכצט און זיפצט; הויקערדיק און גע- בויגן גייט עס אראפ פון בארג.

און ניי-יאר — יונג און שיין, אָנגעטאָן אין פורפור-בלוי, געקרוינט אין גאלד, שלאַנק און שטאַלץ שטייגט אויפן באַרג אַרויף.

און פֿיר מלאכים באַגלייטן עס פֿון אלע זייטן.

**

באַגריסט ניי-יאר און רופֿט צו פֿאַרביי-יאר:

— שלום, עלטערע שוועסטער מינע! וואָס קרעכסטו?
וואָס זיפֿצסטו?

ענטפֿערט פֿאַרביי-יאר:

— כ'קרעכץ אויף ייִדישע צרות, וואָס י'דן שטייען אויס אויף
דער גאַרער וועלט...

אַזוי ווי זיי רעדן, האַבן זיי זיך געמוזט שיידן, ווייל די זון איז
פלוצעם פֿאַרגאַנגען.

אין איין אויגנבליק איז פֿאַרביי-יאר פֿאַרשוואונדן געוואָרן,
און ניי-יאר איז געבליבן שטיין אליין.

אונטערן טייטלבוים

א ווייל איז עס געשטאנען פֿאַרקלערט, פֿאַרקוקט, נאָר גלייך
האַט עס זיך געלאָזט אין וועג.

**

ווי עס גייט — קומט אים אַנטקעגן אַ ווינגאַרטן מיט טרויבן ;
צעוואַקסענע, געפֿלאַכטענע וויינשטאַקן קלעטערן אין רייען
אויפֿן באַרג און שטרעקן אויס זייערע גרינע צווייגן קעגן ניי-
יאָר, אים צו באַגעגענען.

— שנה טובה ! שנה טובה ! — שרייט אויס דער ווינגאַרטן.
— קום צו אונדז, דו פֿריילעך־גוט־יאָר !
ענטפֿערט ניי־יאָר :

— שלום, ליבער ווינגאַרטן, טייערער ווינגאַרטן ! ווי קאַן
מיר זיין פֿריילעך אויפֿן האַרצן, ווען ס'איז יידן אַזוי שווער און
ביטער אויף דער גאַרער וועלט ?
זאַגט דער ווינגאַרטן :

— מיינע הענגלעך טרויבן קוק נאָר אָן, זיי זיינען שוין ציי-
טיק, דורכזיכטיק און פֿול מיט זיסן זאַפֿט. נעם און שנייד אָפֿ
די בעסטע פֿון זיי, כדי צו פֿאַרזיסן די יידן זייער ביטער לעבן.
האַבן צוויי מלאַכים אָפּגעשניטן אַ שיינ הענגל וויינטרויבן
און געטראָגן אויף אַ שטאַנג אין צווייען.

**

גייט ניי־יאָר וויטער.

קומט אים אָן אַנטקעגן אַ גרויסער שמעקעדיקער פֿרדס
(פֿאַרדעס, סאַד) : זיינע הונדערטער ביימער האַבן אויפֿגעהויבן
זייערע צווייגן ווי טויזנט־טויזנטער הענט קעגן ניי־יאָר, אים
צו באַגעגענען.

— שנה טובה ! שנה טובה ! — רופט אויס דער פרדס. — מיר
ווארטן אויף דיר, גליקלעך-גוטער יאר !
ענטפערט ניי-יאר :

— שלום, שלום, וואונדער-שיינער פרדס ! ווי קאן איך זיין
גליקלעך, ווען ס'איז שווער און ביטער די יידן אויף דער גארער
וועלט ?
זאגט דער פרדס :

— צווישן מיניע גרינע צווייגן הענגען גאלדענע מילגרוי-
מען מיט רויטע קרוינען, מיט ראָזע בעקעלעך ; זיי זינען שוין
צייטיק און פֿול מיט זעקס הונדערט דרייצן זיס-זאָפטיקע קערנ-
דלעך. אַלע זיינען שוין, אַלע זיינען זיס, נעם פֿון זיי צו פֿאַרויסן
דאָס ייִדישע לעבן.

פֿילט אָן דער דריטער מלאַך אַ קאַרב מיט מילגרוימען און
טראַגט אים אויפֿן קאַפּ.

**

נאָך ווייטער גייט ניי-יאר.

באַגענט אים אַ בינשטאַק אין בלומענפעלד, און אַ גאַנצע
אַרמיי געל-גאלדענע בינען זשומען אַרום און אַרום ; זייערע
גרויסע אויגן בלישטשען און דין דין-גלעזערנע פֿליגל גלאַנצן.
האַבן די בינען אַרומגערינגלט ניי-יאר מיט אַ געזאַנג :
— זיי... זיי... זיי... זיי געבענטשט,

ניי-יאר ! זיי... זיי... זיי...

זיי געבענטשט, זיס יאר !

ענטפערט ניי-יאר :

— שלום, שלום, פלינק-פליסיקע בינען ! ווי קאן איך זיס
זיין, ווען ס'איז שווער און ביטער די יידן אויף דער גארער
וועלט ?

אונטערן טייטלבוים

זאָגן די בינען :

— פֿון בלום צו בלום זײַנען מיר געפֿלויגן, זיסן, טײַערן
זאַפֿט האָבן מיר געזויגן, פֿון פֿרי ביז אַוונט האָבן מיר געאַרבעט,
געקײט, געקנאַטן, און צוגעגרייט קיכעלעך מיט האָניק ; נעם
אָונדזער האָניק צו פֿאַרזיסן דאָס ייִדישע לעבן.
נעמט דער פֿערטער מלאַך אַ קרוג מיט האָניק און טראַגט
אים אויפֿן אַקסל.

זינגענדיק און פֿריילעך גייט נײַ-יאַר ווייטער.
איין מלאַך פֿון רעכטס טראַגט אַ קרוג מיט האָניק ;
איין מלאַך פֿון לינקס טראַגט אַ קאַרב מיט מילגרוימען ;
צוויי מלאַכים פֿאַרויס טראַגן אַ הענגל טרויבן אויף אַ שטאַנג.
און ווען דרײַ שטערן האָבן זיך באַוויזן אויפֿן הימל — האָט
שוין נײַ-יאַר פֿאַרשפּרייט זײַנע בלויע, מילדע פֿליגל אויף דער
וועלט.

און די מלאַכים האָבן זיך צעשפּרייט איבער די יום-טובֿדיקע
היזער און צעטיילט די זיסע זאַכן.
אין אַוונט זײַנען ייִדישע פֿאַמיליעס געזעסן אַרום די גע-
גרייטע טישן מיט אַלעם גוטן, זיי האָבן פֿאַרזוכט פֿון די טרויבן,
פֿון די מילגרוימען, האָבן געטונקען ווייסע חלה אין גאַלד-
האַניק און איינער דעם צווייטן האָט געוואונטשן :
— שנה טובה ומתוקה, אַ גוט-זיס יאָר !

טאָלי מאַרט אַ שנה טובה

טאָלי איז אַ בחורל, אַלט זעקס יאָר, / דאָך קען ער שוין דעם גאַנצן אַלף-בית אויף קלאָר, / וואו און ווי איז אַזוינס גע-שען ? / ווער און וואו האָט אַזוינס געזען ? / אַז אַ בחורל פון זעקס יאָר, / זאָל קאָנען דעם גאַנצן אַלף-בית אויף קלאָר, / אַז אין שול איז ער נאָך ניט געגאַנגען, ביי אַ לערער נאָך ניט געלערנט — / וואו און ווי און ווער ? וועל איך אייך דערציילן גערן.

טאָלי האָט אַ זיידן — שוין איין מאָל אַ זיידע ! / גאַנצענע טעג פאַרברענגען זיי ביידע. / מע רעדט, מע לאַכט, מע פּראָ-וועט שפּאַס, / האַנט-ביי-האַנט גייען זיי אויף דער גאַס, / שפּאַ-צירן צוזאַמען אין פאַרק, / קויפן עפל-באַרן אויפן גרויסן מאַרק. / שיילט דער זיידע די פֿרוכטן און שפּאַרט טאָליען גלייך אין מויל. / דאָס הייסט אַ זיידע, גוט און וואויל !

און מעשיות האָט דער זיידע אַ גאַנצן פּאַק, / און דערציילן דערציילט ער אַזוי זיס און געשמאַק ! / דערציילט דער זיידע אַ מעשה נאָך אַ מעשה / פֿון אַ שוואַרצן קאַטער און אַ ציגעלע אַ ווייסע, / פֿון אַגרעסן גרינע און קאַרשן רויטע, / פֿון אַ מיי-דעלע אַ קלוגע און אַ יינגעלע אַ שוטה. / אויך מעשיות פֿונעם חומש דערציילט דער זיידע, / ווי מע האָט אַרויסגעטריבן אַדמען און חוהן פֿון גן-עדן, / נוח מיטן קאַסטן און דער טורעם פֿון בבל, / ווי משה רבנו האָט צעבראַכן אַ טאָול נאָך אַ טאָול. / און ווייטער דערציילט דער זיידע פֿון די לעצטע יאָרן, /

טאלי מאַלט אַ שנה טובה

ווי אַזוי מדינת ישראל איז ווידער געבוירן געוואָרן. / ווי ייִדישע
גיבורים האָבן געזיגט, ווי אַראַבער זיינען געפֿאַלן — — — /
דערצו נאָך לייענט דער זיידע פון צייטונגען און זשורנאַלן.
אַזוי דערצייילנדיק און שפּילנדיק, אָן גוואַלד, אָן שטראַף,
האַט זיך טאַלי אויסגעלערנט שרייבן פון אַלף ביז תּו.
אַז ערב ראש השנה איז אָנגעקומען, / האַט טאַלי פֿאַפּיר און
פּען גענומען, / זיך אַוועקגעזעצט שרייבן ווערטער אַ פֿאַר — /
אַ ווינטש-קאַרט צום נייעם יאָר. / סײַז נישט אַזוי לייכט, מע
דאַרף דאָך אויך גראַמען ! / דאָס האַט טאַלי געמאַכט מיטן זיידן
צוזאַמען. / נו, האַט ער גענומען שרייבן און מעקן, / אויס-
געפֿילט דאָס פֿאַפּיר ביז אַלע עקן, / געשריבן-געמעקט, גע-
מעקט-געשריבן, / אַט וואָס איז צום סוף געבליבן :

שנה טובה

- נײַ-יאָר, נײַ-יאָר, זאָל זײַן מיט גליק זײַן קומען.
איך טראָג דיר אַנטקעגן אַ קראַנץ מיט בלומען.
וואָס, נײַ-יאָר, וועסטו ברענגען מיר ?
אַט שרײַב איך, וואָס כּווינטש פון דיר :
א — אַן אויטאָמאָביל (וואָס פֿאַרט), כ׳האַב שוין לאַנג
דאָס געוואָלט.
ב — ביכלעך, שיינע מעשיות, מיט בילדער געמאַלט.
ג — גוטס, — גוט איז נישט שלעכט !
ד — דודע, — וועל איך דודלען טעג און נעכט.
ה — האַניק צום לעקן, המן-טאַשן.
ו — וויינשל צום נאַשן.
ז — זיידע און באַבע. די באַבע מיטן זיידן
זאָלן זיך עלטערן אין נחת און אין פֿריידן.

אונטערן טייטלבוים

- ח — חנופה — א דריידל, חנופה-געלט,
ט — טאטע-מאמע זאלן זיין געזונט, זיי זינען מיר טייערער
פון אלץ אויף דער וועלט!
י — ישראל זאל זיך שטארקן איבער אלע פיינד.
כ — כל העמים — אלע פעלקער זאלן ווערן יידישע פריינד.
ל — לעקער,
מ — מאנדלען,
נ — ניסלעך (צו קנאקן און געבן דעם זיידן).
ס — סאמעט און אטלעס אויף צו קליידן.
ע — עפל,
פ — פאמעראנצן,
ק — קאנפעקטן — (איר זעט סארא נאשער, איר מעגט גלייבן!)
ר — ראזשינקעס מיט... (מאנדלען, שוין געשריבן אויבן).
ש — שלום זאל זיין. שלום — דאס הייסט פרידן,
ת — תמיד, תמיד אויף ישראל און אויף אלע יידן!

וואו דוד האט גענומען סכך פֿאר זײן סופה

דריי טעג פסדר, פֿון נאָך יום־פיפור ביז ערב סופות, האָט דוד געהאַרעוועט־געאַרבעט און האָט אויסגעבויט אַ סופה. פֿיר גריבער האָט ער געגראָבן, פֿיר דרענגער האָט ער אַרײַנגעשטעקט, פֿיר שטאַנגען האָט ער איבערגעצויגן, און פֿון עק צו עק געשטעלט ברעטער אַ וואַנט נאָך אַ וואַנט. פֿון איין זײט האָט ער געעפֿנט אַ פֿענצטער, אין אַ צווייטער זײט — אויפֿגעהאַנגען אַ טיר, און פֿון אויבן האָט ער אויסגעלייגט דינע שטעקנס אין דער לענג, אין דער ברייט — אַט איז שוין פֿאַרטיק דער דאַך.

וואָס נאָך פֿעלט ? נאָר סכך !

**

נעמט דוד אַ זעג מיט אַ האַק און גייט אַרויס אין גאַרטן. זעט ער : עס שטייט אַ ציפרעס־בוים שטאַלץ און גרויס. ניט ער שאַקלט זיך, ניט ער באַוועגט זיך, פונקט ווי אַן עכטער וועכטער.

— ציפרעס, ציפרעס ! שענק מיר פֿון דינע נאָדלען־שטע־כעדיקע צווייגן, איך דאַרף סכך פֿאַר מיין סופה. האָט דער ציפרעס אַ שאַקל געטאַן מיטן קאַפּ היז און צוריק און געענטפֿערט :

— ניין ! צווישן מינע צווייגן האָבן פֿייגל געפֿלאַכטן נעסטן ; האַקסטו מינע צווייגן — צעשטערסטו די נעסטן, די פֿייגל־

אונטערן טייטלבוים

מאמעס וועלן פלאטערן פֿון צער און די פיציקע קינדערלעך
וועלן ביטער וויינען.

גייט דוד אָוועק צום פֿינגנבוים.

— זיסער פֿינגנבוים, ברייט־צעשפרייטער פֿינגנבוים! גיב
מיר נישט קיין פֿינגן, איך וויל צווינגן. אַ סופה האָב איך אויס־
געבויט מיט אַ דאָך, איצט דאָרף איך סכך.

— ניין, מיין קינד! אַ פֿינג קען איך דיר געבן, אָבער נישט
קיין צווינגן. צי ווייסטו ניט, אַז ווען דו נעמסט ביי מיר אַ שטעקן
און וועסט אים אין דער ערד שטעקן — וועט אויסוואַקסן אַ
גאַנצער בוים? און דו ווילסט מיט מיין שטעקן דיין סופה
דעקן?

איז דוד אָוועק צום איילבוים.

— דו טייערער איילבוים! זיינע וואַרצלען זיינען גע־
פֿלאַכטן ווי שלאַנגען, זיינע צווינגן — לאַנג ווי שטאַנגען, זיינע
בלעטער זילבער־גרין גלאַנצן ווי זייד, סאַטין, — זיי אַזוי גוט
און גיב מיר סכך פֿאַר מיין סופה!

— ניין, יינגעלע, ניין! אַ גאַנץ יאָר ווי איך וואַרט אויף
מיינע פֿרוכטן; איצט זיינען זיי צייטיק געוואָרן. זע: טויזנט־
טער איילבירטן גלאַנצן צווישן די בלעטער ווי שטערן אין הימל
— ווילסטו ערשט מיינע צווינגן ברעכן?

שפּאַנט דוד אָוועק צום מילגרוים.

— רויט־גאַלדענער מילגרוים! אפשר וועסטו מיר געבן
אַ בינטל צווינגן צו דעקן מיין סופה?

וואו דוד האָט גענומען סך פֿאַר זײַן סופּה

— ניין! אויף מײַנע צווייגן זײַנען געהאַנגען רויט־זאַפֿ־טיקע, שווערע מילגרוימען. האָט מען זיי שוין אַראָפּגעריסן, און מיך געלאָזט נאַקעט. נאָר איין שיינער, גרויסער מילגרוים איז געבליבן הענגען אויף מײַן שפּײַץ. כ׳בין גרייט דיר אים אַוועקצוגעבן צו פֿאַרפּוצן דײַן סוכה. אָבער צווייגן קען איך דיר נישט געבן.

✱

רײַסט אָפּ דוד דעם איין און איינציקן מילגרוים און קומט צום טייטלבוים.

— וואונדער־שיינע פֿאַלמע, טײַערער טייטלבוים! אַ סופּה האָב איך געבויט, ווענט האָב איך אויפֿגעשטעלט, אַ פֿענצטער געעפֿנט, אַ טיר אויפֿגעהאַנגען, נאָר קיין סך האָב איך ניט דעם דאָך צו דעקן.

כ׳בין געגאַנגען צום ציפרעס־בוים,
כ׳האָב געבעטן דעם פֿײַגנבוים,
צום איילבוים האָב איך זיך געווענדט,
און צום רויט־גאַלדענעם מילגרוים —
אָבער זיי אַלע האָבן מיר נישט געגעבן פֿון זייערע צווייגן.
אפֿשר וועסטו מיר שענקען פֿעכער־צווייגן פֿאַר מײַן סופּה?

האָט די פֿאַלמע געענטפֿערט:

— יאָ! זע נאָר: מײַנע צווייגן בייגן זיך און פֿאַלן ווי זון־שטראַלן. קענסטו קלעטערן? נעם אַ זעג און זעג אָפּ אַלע מײַנע פֿעכערס, אַלע. זשאַלעווע ניט; ביז איבער־אַ־יאָר וועל איך אַרויסגעבן נײַע, פּרישע, גרינע פֿעכערס. ביסט אַ בראַווער יונג — קלעטער ווייטער, העכער, ביזן שפּײַץ, דאָרטן וואַקסט אַ צאַרטער לולב, קענסטו אים אויך נעמען.

אונטערן טייטלבוים

**

דוד האָט טאַקע אַזוי געטאַן, געקלעטערט און אָפּגעזעגן
אַלע שיינע פֿעכערס, און אויך דעם לולב אויפֿן שפיץ-פּאַלמע
אָפּגעשניטן.

דוד האָט צוגעדעקט זײַן סוכה מיט די פּאַלמע-פֿעכערס,
אויפֿגעהאַנגען דעם מילגרוים, און דעם לולב האָט ער אַוועק-
געשטעלט אין ווינקל סוכה אין אַ קרוג וואַסער, פּדי ער זאַל
בלײַבן פּריש און גריין אַ גאַנצן יום-טובּ.

געסט אין סופה

דער לאַנגער גרינער לולב האָט פֿאַרגאַרטלט זיין גאַרטל, /
און אַנגעקלאַפט צום אַתרוג אויפֿן דעקל פֿון שאַכטל:
„שטיי אויף, אַתרוג, גענוג דיר צו דרימלען! / זע, קלאַר
און לויטער זיינען די הימלען, / די זון שיינט, וואַרעמט, — /
קום מיט מיר געאַרעמט, / מיר וועלן שפּאַצירן איבער באַרג,
טאַל, פעלד, / צו דער גרויסער וועלט.“
קריכט אַרויס פֿון שאַכטל דער אַתרוג, געל ווי וואַקס /
טרייסלט אַפֿ פֿן זיך די פֿעדעם-פֿלאַקס, / און זאַגט:
„ליבער לולב, דו ביסט גערעכט! / שוין גענוג געשלאָפֿן
גאַנצע נעכט, / גענוג געדרימלט גאַנצענע טעג, / לאַמיר
אַרויסגיין אויפֿן וועג!“

**

גייען זיי ביידע, גייען פֿאַרביי אַ גאַרטן. / שטרעקט זיך
אַרויס אַ צווייגל פֿון דאַרטן, / און רופֿט:
„איך בין הדס, מײַן ריח איז וואַנדערלעך / כּוּויל אויך
מיט אייך גיין!“
זאַגן אַתרוג און לולב:
„פֿאַר וואָס ניט?“
גייען זיי זאַלבעדריט.

**

גייען זיי, גייען אַראָפּ פֿונעם שליאָך / און קומען צו אַ

אונטערן טייטלבוים

ברייטן טיך. / שטייט דאָרט אַ ווערבע אינגעבויגן, / און
שפיגלט זיך אין וואַסער מיט פֿאַרוויינטע אויגן. / רייסט זיך
אַפֿ אַ ריטעלע פֿון אַ צווייג / און גייט זיי נאָך — און מאַכט
אַ שווייג.

אַז די דריי האָבן דאָס דערזען, פֿרעגן זיי:
„ווער ביסטו? וואו גייסטו?“

ענטפֿערט ער:

„איך בין אַ פשוט ריטעלע, פֿון ווערבע-בוים אָפגעריסן, /
כִּיהאָב ניט קיין טעם, נישט צו געניסן. / כִּיבין אָבער פֿריש,
גריין מיט בלעטעלעך אַ סך — / כווייל אויך גיין מיט אייך.“

ענטפֿערן זיי:

„דו גייסט דאָך שוין מיט אונדז סײַ ווי סײַ, / פֿיר איז
פֿריילעכער פֿון דריי.“

**

גייען זיי, גייען אַלע פֿיר צוזאַמען, / איבער בערג, טאָלן,
וועלדער און ימען. / קומען זיי אָן אין אַ ווייט לאַנד, אין אַ
גרויסער שטאָט, / מיט גאַסן לאַנגע, פֿאַרצויגענע מיט דראַט, /
היזער ביז די וואַלקנס הויך, / און קוימענס — ס׳שפּאַרט פֿון
זיי אַ רויך.

פלוצעם דערזעען זיי אַ סופּהלע אַ קליינע, / דאָך — אַ
שיינע, / מיט סכך געדעקט, מיט פֿאַרהענגלעך באַהאַנגען.
זיינען זיי אַרײַנגעגאַנגען.

זיצט דאָרט אַ ייד און עסט. / ווי ער האָט זיי דערזען שרייט
ער אויס:

— „קומט אַרײַן, ליבע געסט!“
נעמט ער דעם לולב און גלעט, און גלעט, / רירט אָן דעם

געסט אין סופה

אתרוג — צארט און נעט, / דער הדס שמעקט, דאָס ווערבעלע
פֿריש, / און מאַכט זיי אַ פּלאַץ אויפֿן טיש.

* *

דאָבן זיך גלייך דערוואוסט פֿון זיי מענטשן, / זיינען זיי
געקומען „אתרוג און לולב“ בענטשן. / בענטשן זיי איינער
נאָכן צווייטן און זיינען צופֿרידן ביז גאָר / און ווינטשעווען
איינער דעם צווייטן:

— „דערלעבט איבער-א-יאָר!“

חנוכה

דאס קריגעלע בוימל

א

זוואונדער-שיינער בית-המקדש איז געשטאנען אין ירושלים; אין בית-המקדש האָט געברענט אַ מנורה, אַ ריין-גאלדענע מנורה.

טאָג און נאַכט האָט זי געלויכטן, זי האָט זיך קיין מאָל ניט פֿאַרלאָשן.

זיינען איין מאָל אַנגעקומען די גריכן קיין ארץ-ישראל, באַפֿאלן די שטאָט ירושלים, אַרײַן אין בית-המקדש און אַוועק-געשטעלט אַ שטיינערנעם אָפּגאַט.

ווי די מנורה האָט דערזען דעם שטיינערנעם אָפּגאַט, האָט זי זיך באַלד פֿאַרלאָשן.

די מנורה האָט אַזוי געזאָגט:

„איך וועל ניט שיקן מיין ריין ליכט צו ליכטן אויף דעם שטיינערנעם אָפּגאַט!“

איז דער גריכישער מלך שטאַרק צאַרנדיק געוואָרן און האָט באַפֿוילן:

— צינדט אָן די מנורה!

האָט מען זי אַנגעצונדן — זי האָט אָבער ניט געוואָלט ברענען.

— ברענגט אַהער בוימל! — האָט דער מלך געשריען.

האָט מען געבראַכט און דערלאָנגט דעם בוימל.

ד א ס ק ר י ג ע ל ע ב ו י מ ל

דער מלך האָט אָנגעגאַסן בוימל אין דער מנורה, זי אָנגע-
צונדן — אָבער זי ברענט ניט.

טראַכט דער מלך: „אָפֿשר איז דער בוימל נישט קיין גוטער!“
האָט ער באַפֿוילן:

— ברענגט מיר דעם טייערסטן בוימל וואָס קאָן נאָר זיין!
זיינען די דינער געלאָפֿן און געבראַכט דעם טייערסטן בוימל
וואָס קאָן נאָר זיין.

דער מלך האָט ווידער אָנגעגאַסן בוימל אין דער מנורה,
זי אָנגעצונדן — זי ברענט אָבער ניט.

האָט דער מלך זיך זייער פֿאַרוואונדערט און געזאָגט:
— נישט אַנדערש, אַז ס'איז דאָ אַן אַנדער סאַרט בוימל,
באַזונדער פֿאַר דער דאָזיקער מנורה!

אין אמתן, איז טאַקע געווען אין בית־המקדש אַ באַזונדער
מין בוימל: אַ סך קריגלעך אָנגעפילטע מיט לויטער איילבירט-
בוימל זיינען געווען אין בית־המקדש. מיט דעם בוימל האָט מען
אָנגעצונדן די מנורה.

האָבן די קריגלעך דערהערט דעם מלכס רייד, האָבן זיי
אָנגעהויבן ציטערן פֿון שרעק, און זיך טוליען איינע צו די
אַנדערע טאַמער וועט דער מלך זיי אָנרירן.

די גריכן האָבן אָבער געפֿונען די קריגלעך און זיי געבראַכט
צום מלך.

— איצט וועט שוין די מנורה לייכטן אויף מיין גאַט!
ווי דער מלך האָט געעפֿנט איין קריגל איז ער שטאַרק
פֿאַרוואונדערט געוואָרן: אַזאַ גוטן בוימל האָט ער נאָך ניט
געזען; ער האָט אַ שמעק געטאָן — און ער איז נאָך מער
דערשטוינט געוואָרן, ווייל דער בוימל האָט געשמעקט וואונ-
דערלעך גוט.

אונטערן טייטל בוים

דער מלך האָט אַרײַנגעגאַסן דעם וואונדערלעכן בויםל
אין דער מנורה, זי אָנגעצונדן — זי ברענט אָבער ניט...
דער מלך האָט געגאַסן פֿונעם צווייטן קריגל, פֿונעם דריטן
קריגל — זי ברענט אָבער ניט; ער האָט געגאַסן פֿון אַלע
קריגלעך — און די מנורה האָט ניט געוואָלט ברענען.
פֿון גרויס צאָרן האָט דער מלך אַראָפּגעוואָרפֿן די מנורה
אויף דער ערד, מיט די פֿיס האָט ער געשטויסן די קריגלעך,
זיי צעבראַכן און איז אַרויס פֿון בית-המקדש און האָט די טיר
פֿאַרהאַקט.

ב

וואָ שטיל איז געוואָרן אין בית-המקדש.
דער שטיינערנער אָפּגאַט איז געשטאַנען שטום, נאָר די
מנורה האָט שטילערהייט געוויינט און דער אויסגעגאַסענער
בויםל איז גערונען צווישן די שערבלעך און האָט ווי געזאָטן:
„פֿאַרוואָס האָבן די שלעכטע גריכן מיך אויסגעגאַסן?...“
נאָר איין קליין קריגעלע איז געשטאַנען באַהאַלטן אין אַ
טונקל ווינקעלע. עס איז געבליבן גאַנץ, און גריכישע הענט
האָבן עס ניט אָנגערירט.
אַזוי זײַנען אַריבער טעג, אַזוי זײַנען אַריבער נעכט.
איינמאַל האָט זיך דערהערט אַ געזאַנג פֿון דרויסן, און
טריט האָבן זיך דערנענטערט צום בית-המקדש.
די מנורה האָט אַ ציטער געטאַן:
„אַט קומען ווידער די גריכן...“
און דאָס קליינע קריגעלע האָט אַ צאַפּל געטאַן:
„די גריכן קומען ווידער, זיי וועלן מיך געפֿינען, מיך וועלן
זיי צעברעכן און מיין בויםל פֿאַרשוועכן...“

דאס קריגעלע בוימל

אומזיסט אָבער האָט די מנורה געציטערט און אומזיסט האָט דאָס קליינע קריגעלע געצאָפּלט; נישט די שלעכטע גריכן, נאָר די ייִדישע גיבורים האָבן זיך דערנענטערט צום בית-המקדש.

ווייל יהודה המכבי האָט צונויפֿגעקליבן אַלע ייִדישע העלדן, באַפֿאַלן די גריכן און זיי אַרויסגעטריבן פֿונעם לאַנד. איצט קומען זיי אַלע קיין ירושלים צום בית-המקדש מיט געזאַנג און מיט פֿאַנען.

ווען זיי זינען אַרײַן אין בית-המקדש האָבן זיי גלייך צעבראַכן דעם שטיינערנעם אָפּגאַט און אים אַרויסגעשלידערט אין דרויסן. זיי האָבן אויפֿגעהויבן די מנורה פֿון דער ערד און זי אַוועקגעשטעלט אויף איר אָרט, זי אויסגעפּוצט, אויסגע-רייניקט ביז זי האָט געגלאַנצט ווי פֿריער.

דעמאָלט איז יהודה המכבי צוגעגאַנגען אַנצײנדן די מנורה — איז נישטאַ קיין בוימל...

אַלע קריגלעך זינען צעשטויסן, אַלע בוימלען צערונען.

איז יהודה טרויעריק געוואָרן און געזאַגט:

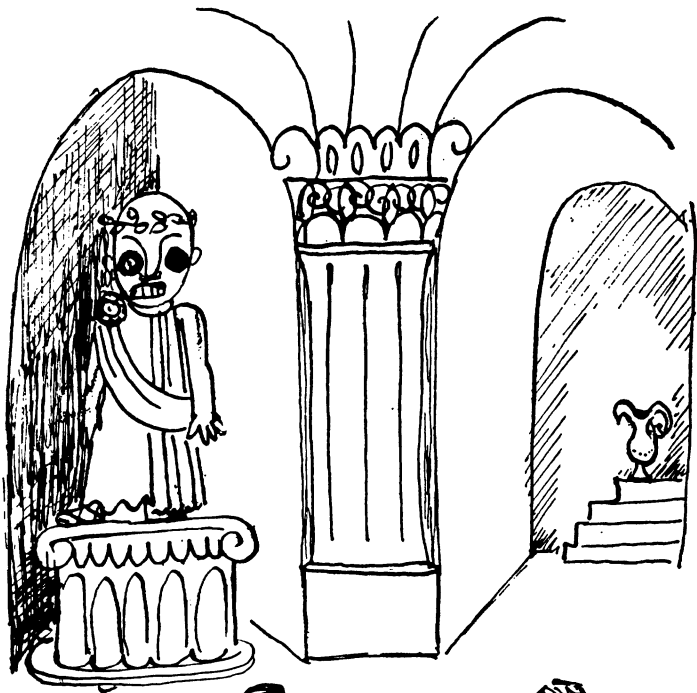
— וואו וועלן מיר נעמען ריינעם איילבירט-בוימל אַנצו- צינדן די מנורה?

דאָ האָט זיך דאָס קליינע קריגעלע גערירט פֿונעם ווינקעלע, גערירט זיך און געקניקלט און זיך אַוועקגעשטעלט פֿאַר יהודה. יהודה האָט אויפֿגעהויבן דאָס קריגעלע און באַלד געזען, אַז ס'איז פֿול מיט ריינעם איילבירט-בוימל.

האָט ער דעם בוימל אַרײַנגעגאַסן אין דער מנורה און האָט

זי אַנגעצונדן —

אַ גרויס ליכט האָט אויפֿגעלויכטן, אין בית-המקדש איז געוואָרן ליכטיק.

דאָס קריגעלע בוימל

אַ ליכט — אַ פֿרייד!

אַבער יהודה איז געווען פֿאַרזאָרגט:

„דאָס קריגעלע איז אַ קליינס, דער בוימל איז ווינציק, עס וועט קוים זיין גענוג אויף איין טאָג און איין נאַכט. וואָס וועלן מיר טאָן מאָרגן? איבערמאָרגן? עס וועט דאָך געדויערן אַכט טעג ביז מ'וועט צוגרייטן נייעם בוימל...“

אַבער —

נס

גדול

היה

שם!

אַ נס אַ גרויסער איז געשען!

ס'איז אַרײַן אַ מזל-ברכה אינעם קליינעם קריגעלע: וויפל מ'האַט פֿון דעם נישט געגאַסן — איז נישט געוואָרן ווייניקער. יעדן טאָג האָט מען אָנגעפֿילט די מנורה מיט בוימל, און דאָס קריגעלע איז ווידער פֿול געוואָרן ווי פֿריער. אַכט טעג און אַכט נעכט האָט דאָס קריגעלע געגעבן בוימל פֿאַר דער מנורה, ביז מע האָט אָנגעגרייט נייעם בוימל. און גאַנצע אַכט טעג האָבן די יידן מיט פֿרייד און געזאַנג געפֿייערט דעם יום-טוב

די מלחמה פֿון ליכט און פֿינצטערניש

א

די חנוכה-מעשה הייבט זיך אָן אין ערשטן קאַפּיטל,
ווען דער שמש-ליכט טוט אָן זײַן פֿינערדיק היטל.

א זילבערן חנוכה-לעמפל איז געשטאַנען אויפֿן פֿענצ-
טער, און אַכט ליכטלעך, קליינינקע, דינינקע, האָבן
פֿריילעך געלויכטן. אין דער זײַט איז געשטאַנען דאָס
הויכע דאַרע שמש-ליכטל, געשאַקלט מיט זײַן פֿייערהוט,
און דערציילט זײ אָן אור-אַלטע געשיכטע:

„... שײן, און פֿײַן איז געווען דאָס לאַנד; מאַנדלען און
טייטלען זײַנען דאַרט געוואַקסן, בלומען און רויזן האָבן דאַרט
געבליט, די בערג זײַנען געווען באַדעקט מיט גרינס, די בלויע
הימלען האָבן געטריפֿט רעגן און טוי.

אין דעם וואונדערלאַנד האָבן ייִדן געלעבט פֿרײ און זיכער,
געזײט פֿעלדער און געפֿלאַנצט גערטנער. און אַ בית-המקדש
האָבן זײ געבויט אין ירושלים, גרויס און שײן און באַפּוצט מיט
גינגאַלד. אין בית-המקדש האָט געברענט טאַג און נאַכט אַ
רײן-גאַלדענע מנורה, וואָס האָט באַלויכטן גאַנץ ירושלים און
אַלע בערג ווייט אַרום...”

די דינינקע, לויטערע ליכטלעך האָבן זיך צוגעהערט צו
דער געשיכטע, זײ האָבן געוואונקען אײנס צום אַנדערן, און
זייערע פֿייערלעך האָבן פֿריילעך געפֿלאַקערט.

ב

די שוואַרצע פֿינצטערניש, ניט נאָר פֿון היינט,
— ליכט און פֿייער האָט זי שטאַרק פֿיינט.

די שוואַרצע פֿינצטערניש האָט ניט געוואָלט הערן
דעם שמש-ליכטלס געשיכטע. זי האָט גאָר ניט געוואָלט
קוקן אויפֿן חנופה-לעמפל, ווייל די פֿינצטערניש האָט
פֿון תמיד אָן פֿיינט ליכט און שיין. האָט זי אַרויסגעשיקט
אַן אַרמיי פֿון שוואַרצע שאַטנס, זיי זאָלן פֿאַרפֿינצטערן
די ליכטלעך. זיינען די שאַטנס אַרויס, געקלעטערט אויף
די ווענט און גערופֿן:

אויס פֿייער, ניטאָ מער קיין שיין,
זאָל אַלץ שוואַרץ און פֿינצטער זיין!

ווי נאָר די שוואַרצע שאַטנס זיינען אָנגעפֿאַלן אויף די
חנופה-ליכטלעך, אַזוי האָבן זיי געכאַפט אַ ברען און גלייך
אַפגעשפרונגען מיט גרויס וויי און געשריי. דאָס שמש-
ליכטל האָט אויסגעגלייכט זיין פֿייער און האָט דער-
ציילט ווייטער:

„... אַ שווערער, שוואַרצער וואַלקן האָט באַדעקט דעם
לויטערן הימל פֿון ישראל; אַנטיכוס הרשע מיט זיין אַרמיי
האָט פֿאַרפֿלייצט דאָס ייִדישע לאַנד, און באַפֿוילן אַז די ייִדן
זאָלן פֿאַרגעסן זייער אייגענע שפּראַך און רייִדן גריכיש, זיי
זאָלן בייטן זייערע ייִדישע נעמען אויף גריכישע; זיי זאָלן לייענען
גריכישע ביכער און פֿאַרגעסן די הייליקע תורה...“

טרויעריק איז געווען דעם שמש געשיכטע, טרויעריק
זיינען געוואָרן די קלייניקע ליכטלעך און טונקעלער איז
געוואָרן זייער שיין.

אונטערן טייטלבוים

ג

אַ בייזער ווינט איז געקומען פֿון העט־ווינט
— אומעטיקן איז די געשיכטע פֿון אַמאַליקער צייט.

פלוצעם האָט אַ בייזער ווינט אָנגעהויבן האַסטיק
בלאָזן אויפֿן פֿענצטער, אַרײַנגעריסן זיך דורך די שויבן-
שפּאַלטן און איז באַפֿאַלן די חנוכה-ליכטלעך:

פֿייער, ליכט, כּוועל ניט דערלאָזן, —
מיט האַס, מיט פּעס וועל איך בלאָזן!

ווי נאָר דער ווינט איז אָנגעפֿאַלן אויף די חנוכה-
ליכטלעך, אַזוי האָט ער געכאַפּט אַ ברי, און האָט זיך
גלייך אָפּגעטראָגן מיט אַ ביטערן ציטער און געווייזן. די
צאַפּלדיקע ליכטלעך האָבן געאַטעמט פֿרייער, און דאָס
שמש-ליכטל האָט ווייטער דערציילט:

„...איז אָנגעפֿאַלן אַנטיוכוס הרשע אויף דער שיינער
שטאָט ירושלים, אַרײַנגעבראַכן זיך אין בית-המקדש, פֿאַרלאָשן
די לויטערע ליכט, אַראָפּגעוואָרפֿן די גאַלדענע מנורה, און אויף
איר אָרט אַוועקגעשטעלט אַ שטיינערנעם גאָט, און האָט באַ-
פֿוילן: — נאָר צו אים זאָלט איר זיך בוקן!...”

דער שמש האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, די ליכטלעך
האָבן געפֿינטלט מיט צער און שמאַרץ.

ד

רעגן, שניי און האַגל — שלאַג־שלוג־שליג!
צווישן פֿייער און וואַסער — אַן אייביקער קריג.

די הימלען האָבן זיך פֿאַרוואַלקנט מיט שווערע

די מלחמה פֿון ליכט און פֿינצטערניש

כמארעס, און געדיכטע טראַפנס און קאלט-האַרטע האַג-
לען האַבן גענומען קלאַפן אין פֿענצטער.

געוואַלד, חברה, ס'איז ליכטיק! עס ברענט!

האַקט פֿענצטער, ברעכט ווענט!

די קליינע ליכטלעך האַבן געצאָפלט פֿון שרעק, און
זייערע פֿלעמעלעך האַבן געציטערט. אַבער דאָס שמש-
ליכט איז געשטאַנען שטאַלץ און האָט מוטיק דערציילט
ווייטער:

„...איז געווען ביי יידן אַן אַלטער גרייז-גרויער מאַן —
מתתיהו הַפּהן. האָט ער זיך קעגנגעשטעלט מיט אַ שווערד אין
האַנט. פֿינף זין האָט ער געהאַט — מכבייער. דער העלד פֿון
זיי, יהודה המכבי, האָט צונויפֿגערופֿן ייִדישע גבורים, זיינען
זיי באַפֿאַלן די גריכן, אַרויסגעטריבן זיי פֿונעם לאַנד, און מיט
אַ געזאַנג זיינען זיי אַריין אין בית-המקדש. גלייך האַבן זיי
צעשטויסן דעם שטיינערנעם גאַט. זיי האַבן צוריק אויפֿגע-
שטעלט די גאַלדענע מנורה אויף איר פּלאַץ און אַנגעצונדן
אירע ליכט...”

ה

דאָס לעצטע קאַפיטל — אַ סוף צום קריג.
— חנוכה איז אַ יום־טוב פֿון ליכט און זיג!

ווי דאָס שמש-ליכטל האָט געענדיקט דערציילן,
האַט ער אויסגעצויגן הויך-הויך זיין פֿלאַם און אויך אַלע
ליכטלעך האַבן פֿלאַמענדיק זיך געהויבן. די כמארעס
זיינען אַוועק, די הימלען זיינען לויטער געוואָרן, גלאַנ-
ציקע שטערן האַבן זיך באַוויזן, זיי האַבן מיט זייערע

אונטערן טייטלבוים

ליכטיקע אויגן דערזען די חנוכה-ליכטלעך, און זיי האָבן
אויסגעשריען:

„שלום! שלום! ליכטעלעך שייניקע!
האַבן די ליכטלעך געפֿינקלט פֿריילעך און געענטפֿערט:
„שלום! שלום! שטערנדלעך רייניקע!“
און ייִדישע קינדערלעך האָבן אַרומגערינגלט דאָס חנוכה-
לעמפל, זייערע אויגן האָבן געגלאַנצט ווי שטערן און
געפֿינקלט ווי פֿלעמלעך, און אַלע האָבן געזונגען:
טונקל-שוואַרץ וועט מער ניט זיין,
פֿול די גאַנצע וועלט מיט שיין!

ט"ו בשבט

שקדיהם געבוירנטאג

(שקידיא — א מאנדל-ביימל)

א יונגע שיינע שקדיה איז געוואקסן אין פֿרוכט-גארטן
בײַ דער שטוב. די זומערדיקע זון האָט נאָך שטאַרק געברענט,
ווען דאָס ביימעלע האָט אָנגעהויבן אָפּטרייסלען אירע שוואַכע
בלעטער, און אַז דער האַרבסט איז געקומען איז זי שוין גע-
שטאַנען הויל-נאַקעט.

דער ווינט ווייט, דער רעגן גייט —
קאַלט איז דער שקדיה אָן אַ קלייד.

איין מאָל אין אַ ווינטער-טאָג, ווען דער רעגן האָט זיך
אָפּגעשטעלט, און אַ לויטערע זון איז אַרויס וואַרעמען די וועלט,
איז פֿון ערגעץ ווייט אָנגעקומען אַ לייכט ווינטעלע, אַרייַן-
געכאַפט זיך אין פֿרוכט-גארטן, אַרומגעדרייט זיך איבער די
ביימער און זיי איינגערוימט אַ סוד :

— איר וויסט? מאַרגן איז שקדיהס געבוירן-טאָג!
ווי די ביימער האָבן דאָס דערהערט, אַזוי האָבן זיי אָנ-
געהויבן שאַקלען מיט די צווייגן, און שעפטשען איינער צום
צווייטן :

— האָסט געהערט? מאַרגן איז שקדיהס געבוירן-טאָג!
פֿלייט דורך אַ פֿייגעלע, כאַפט עס וואָס די ביימער שעפּ-
טשען, אַזוי פֿאַטשט עס מיט די פֿליגעלעך גלייך צום מאַנדל-
ביימעלע און פֿרעגט:
— ציצי-צווי! צי איז טאַקע אמת, שקדיה, וואָס כּײַהאַב

אונטערן טייטלבוים

געהערט? אָט פֿלי איך פֿאַרבעטן אַלע מײנע חברטעס און מיר
וועלן קומען דײך בענטשן!

אויך דער קליינער דני איז צוגעשפרונגען צו דער שקדיה
און האָט אויסגעשריען:

— מאָרגן איז טו-בשבת, מאָרגן איז דײן געבוירן-טאָג.
מאָרגן קום איך מיט אַלע מײנע חברים דיר ווינטשן פיל
ברכות.

די יונגע שיינע שקדיה הערט אויס אַלץ, נאָר זי ענטפֿערט
ניט קײן וואָרט. ווי אַ ציטער גייט איבער אירע נאַקעטע צוויי-
געלעך און זי רעדט שטיל ווי צו זיך אַליין:

— יאָ, מאָרגן איז בײַ מיר אַ יום-טוב, מאָרגן איז מײן
געבוירן-טאָג, אַ סך געסט קלייבן זיך קומען צו מיר, און איך —
אוי וויי — שטיי נאַקעט... ווי אַזוי וועל איך זיי אויפֿנעמען?
אַ גאַנצן טאָג שטייט דאָס ביימעלע אין זאָרג, און אַז ס׳איז
אַנגעקומען די נאַכט, שטייט עס און טראַכט:

„וואָס וועט זײן מאָרגן?“

אַלע ביימער אַרום און אַרום זענען פֿאַרטיפֿט אין אַ שטאַרקן
שלאַף, נאָר זי אַליין שטייט — אויגן אָפֿן, קען ניט שלאָפֿן...
האַלבע נאַכט האָט זיך דער הימל-טויער אויפֿגעמאַכט,
און אַ מלאַך איז דערשינען, געפֿלויגן גלייך צו דער שקדיה
און אויסגעשריען:

— גוטן אָונט, ביימעלע! פֿאַר וואָס שלאָפֿסטו ניט? וואָס
זאָרגסטו זיך?

ענטפֿערט דאָס ביימעלע:

ש ק ד י ה ס ג ע ב ו י ר נ ט א ג

— ווי קען איך רואיק שלאָפֿן, ווי זאָל איך זיך ניט זאָרגן?
מאָרגן איז מיין געבוירן-טאָג, פֿיל געסט וועלן קומען צו מיר,
און איך בין הויל און נאָקעט...

שמייכלט דער מלאַך און זאָגט:

— נאָר ניט געזאָרגט, ביימעלע, האָב ניט קיין לייד;
מאָרגן וועסטו האָבן אַ ניי קלייד!

— אין אמתן? — פֿרעגט שקדיה.

— יאָ, יאָ! — ענטפערט דער מלאַך. — דו ביסט נאָך יונג
און ווייסט נאָך ניט, אַז ווי נאָר ס'קומט אָן טו-בשבת, דער
געבוירן-טאָג פֿון אַלע מאַנדלביימער, אַזוי קריגן זיי אַלע ווייס-
ראַזע קליידער!

— און איך אויכעט? — פֿרעגט ווייטער דאָס מאַנדל-
ביימעלע ווי פֿאַרשעמט.

— יאָ, יאָ! — שמייכלט דער מלאַך. — אָבער איצט מוזסטו
איינשלאָפֿן, כדי דו זאָלסט אויפשטיין גאַנץ פֿרי פֿריש און
לעבעדיק.

אַ גוטע נאַכט!

און דער מלאַך האָט געגלעט דאָס ביימעלע ביז עס איז
איינגעשלאָפֿן.

און ווען עס איז איינגעשלאָפֿן, האָט דער מלאַך ווייטער
געגלעט און געקושט יעדן צווייג, יעדן גליד, און גלייך האָבן
גענומען אַרויסשפראַצן צאַרטע, שיינע, ווייס-ראַזע בלימעלעך,
הונדערטער, טויזנטער, וואו אַ גלעט — אַ בלימעלע, וואו אַ
קוש — אַ בלימעלע, גאַר אָן אַ צאָל.

אונטערן טייטל בוים

גאַנץ פֿרי האָט זיך שקדיה אויפֿגעכאַפּט און האָט זיך
אַליין ניט דערקענט. זי איז געווען באַדעקט מיט הונדערטער
טויזנטער בלי-בלומען, ווי ווייס-ראָזע שמעטערלינגען.

די ביימער אַרום און אַרום האָבן אָנגעהויבן זי באַגריסן.
איין בוים: זיי געבענטשט, שקדיה!
אַ צווייטער: ליב דיר צו דיין געבוירן-טאָג!
אַ דריטער: מיט גליק זאַלסטו בליען!
און אַלע צוזאַמען:

— ווי שיין איז דיין קלייד, שקדיה! טראָג עס געזונטער-
הייד!

* *

מיט אַ מאָל איז אָנגעפֿלויגן אַ שערענגע פֿייגעלעך, גע-
קלאַפּט מיט די פֿליגעלעך, געקנאַקט מיט די פֿיסקעלעך:

— צי-צי-צוויי! צי-צי-צוויי!

וואַקס און בלי! וואַקס און בלי!

און אַ גרויסע מחנה בינען האָט באַדעקט אַלע צווייגן און
געזויגן דעם זאַפֿט פֿון דער בליאונג און געזשומעט:

— ז... ז... ז...! זעט אַ שיין ביימעלע! זעט אַ שיין
קליידעלע! זעט אַ שיין בלימעלע!

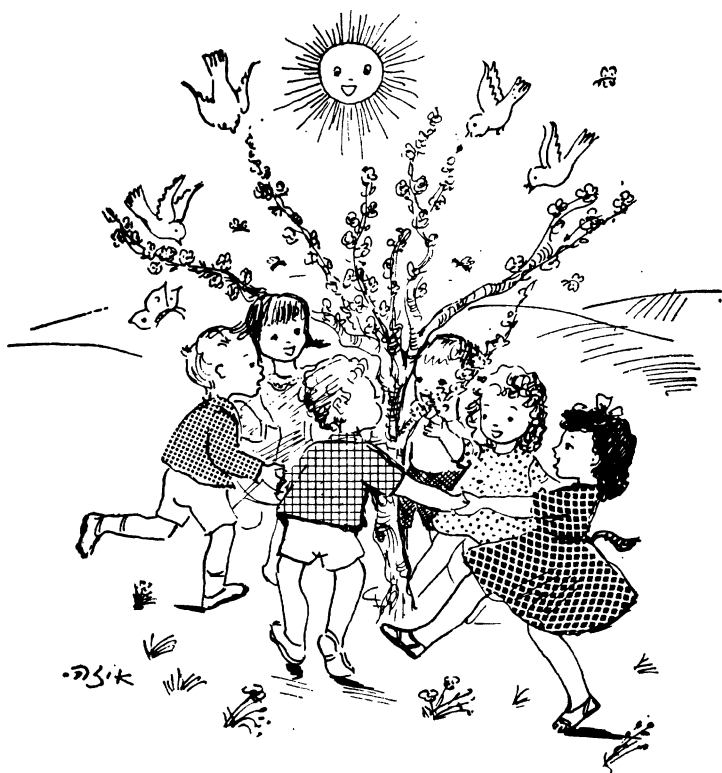
און אויך דני מיט זיינע חברים זענען געקומען, האָבן
אַרומגערינגלט דאָס ביימעלע, האָנט צו האָנט אַלע ביינאַנד
געמאַכט אַ ראָד און געטאַנצט און געזונגען:

זיי געבענטשט, שקדיה!

זיי געבענטשט, מאַנדלביימעלע!

שקדיהס געבוירנטאג

זאָל רעגן אויף דיר גיסן,
זאָל טוי אויף דיר פֿליסן,
זאָלסט צייטיק מאַכן מאַנדעלעך
פֿאַר די קליינע קינדערלעך !

פֿינף אין איין זעקל

א

ז קליין זעקעלע / האָט זיך אָפּגעריסן פֿונעם טשווע-
קעלע, / געפֿלויגן הענדום-פענדום אָן אַ שטעג, / און איז
אַראָפּגעפֿאַלן אין מיטן וועג.

קומט אַ געלער מאַנדל און קלאַפט אָן:
„טוק-טוק-טעקעלע! / ווער איז דאָרט אין זעקעלע?“
קיינער האָט ניט געענטפֿערט. איז ער אַרײַנגעשפרונגען
טיף-טיף אין זעקעלע.

ב

קומט אַ רויטער טייטל און קלאַפט אָן:
„טוק-טוק-טעקעלע! / ווער איז דאָרט אין זעקעלע?“
„אייך, מאַנדל-מאַנדלבערג! און ווער ביסטו?“
„אייך בין טייטל-טייטלמאַן! מ'קען אַרײַן?“
„פֿאַר וואָס נישט?“
שפּרינגט ער אַרײַן טיף אין זעקעלע.

ג

קומט אַ ברוינער באַקסער און קלאַפט אָן:
„טוק-טוק-טעקעלע! / ווער איז דאָרט אין זעקעלע?“
„אייך, מאַנדל-מאַנדלבערג!“

פֿינף אין איין זעקל

„איך, טייטל-טייטלמאַן! און ווער ביסטו?“
„איך בין באַקסער-באַקסערזאָן! מען קען אַרײַן?“
„געוויס!“
שפּרינגט ער אויך אַרײַן אין זעקעלע.

ד

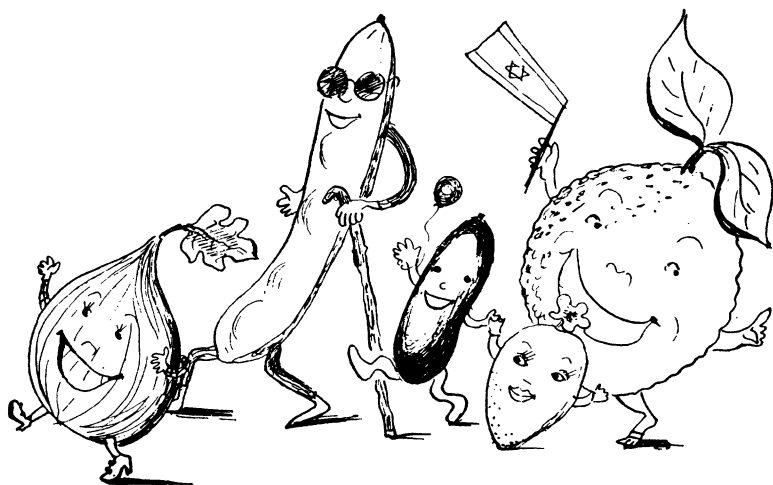
קומט אַ קיילעכדיקע פֿײַג און קלאַפט אָן:
„טוק-טוק-טעקעלע! / ווער איז דאָרט אין זעקעלע?“
„איך, מאַנדל-מאַנדלבערג!“
„איך טייטל-טייטלמאַן!“
„איך באַקסער-באַקסערזאָן! און ווער ביסטו?“
„איך בין פֿײַג-פֿײַגנבוים! מ'קען אַרײַן?“
„מיט גרויס פֿאַרגעניגן!“
שפּרינגט ער אויך אַרײַן אין זעקעלע.

ה

קומט אָן דער בײַכיקער מאַראַנץ און קלאַפט אָן:
„טוק-טוק-טעקעלע! / ווער איז דאָרט אין זעקעלע?“
„איך מאַנדל-מאַנדלבערג!“
„איך טייטל-טייטלמאַן!“
„איך באַקסער-באַקסערזאָן!“
„איך, פֿײַג-פֿײַגנבוים! און ווער ביסטו?“
„איך בין מאַראַנץ-פאַמעראַנץ! מען קען אַרײַן?“
„מיט פֿאַרגעניגן!“
שפּרינגט ער אויך אַרײַן, און דאָס זעקעלע ווערט פֿול.

אונטערן טייטלבוים

גאַנץ פֿרי איז אויפֿגעשטאַנען שלמהלע, / און איז אַרויס
אין גאַרטן פֿלאַנצן אַ ביימעלע; ווייל חמישה עשר, „ט״ו בשבט“
איז דאָך היינט! / און אַ ווינטעלע בלאַזט און די זון שיינט.
האַט שלמהלע געפֿונען דאָס זעקעלע, / און אויפֿגעגעסן
דאָס גאַנצע פעקעלע.

פּוּרִים

אַז דער חודש אָדר קומט צו גיין...

א

ו ען חודש אָדר האָט באַדאַרפֿט אַרויס אויף דער וועלט, האָט ער זיך פֿאַרשטעלט: ער האָט אַרויפֿגעוואָרפֿן אויף זײַנע פֿלייצעס אַ ברייטע פֿישנעץ ווי אַ פעלערינע, אין דער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ קרענצל פֿון לעבעדיקע, צאַפֿלידיקע גיל-דערנע פֿישעלעך.

צום ערשטן האָט ער אָנגעקלאַפֿט אין טיר פֿונעם קינדער-גאַרטן:

„קליפֿ-קלאַפּ, עפֿנט מיר!“

ווי נאָר די קינדערלעך האָבן אים דערזען, האָבן זיי אָנגעהויבן זינגען:

פֿישעלעך קליינינקע,

פֿישעלעך שיינינקע, —

קעגן דער זון גלאַנצן זיי, —

טאַג און נאַכט טאַנצן זיי!

די קינדערלעך גלעטן די גילדערנע פֿישעלעך, און חודש אָדר גלעט די קליינע קינדערלעך:

קינדערלעך קליינינקע,

קינדערלעך שיינינקע, —

נעזעלעך ברעקעלעך,

ראַזעווע בעקעלעך!

אונטערן טייטלבוים

נאכדעם רופט אדר אויס:
„זייט גרייט, קינדער, דער פורים קומט באַלד. האָט איר
זיך שוין אויסגעלערנט פורים-לידער?“
— „יא, יא!“ — ענטפֿערן די קינדער.
— „און דאָס מאַסקע-ליד קענט איר?“
— „יא, יא! דאָס מאַסקע-ליד און אויך דאָס ליד פֿונעם
גראַגער, און אויך אַן אַחשורוש-שפּיל!“
— „אַנו, לאַמיר הערן!“

עפֿענען די קינדער פּיסקעלעך און הייבן אַן זינגען:

היינט איז פורים, קלאַפט און טראַסקעט,
לאַמיר זיך ניט שעמען!
וואו אַ פנים — דאָרט אַ מאַסקע,
מיזעט אונדז נישט דערקענען!

פֿריילעך, קינדער, ניט געזאָרגט,
פורים דאָרף מען רעשן.
מיט דעם גראַגער ווער עס גראַגערט —
וועט עסן המן-טאַשן!

ב

אַדר איז פֿריילעך אַרויס פֿונעם קינדער-גאַרטן און האָט
אַנגעקלאַפט אין דער טיר פֿון דער שול:
— „באַם-באַם! טאַם-טאַ-ראַ-ראַם, עפֿנט!“
— „ער איז דאָ! ער איז דאָ, דער פֿישער מיט דער נעץ!“
— האַבן די קינדער גענומען שרייען — „שלום-עליכם!“

אז דער חודש אדר קומט צו גיין ...

— „שלום-עליכם — עליכם שלום!“ — ענטפערט אדר, —
„איר מיינט אפשר, אז איך בין געקומען כאפן פֿיש? ניין! איך
בין געקומען איך דערמאָנען, אויב איר האָט פֿאַרגעסן, אז
אַט-אַט קומט פֿורים.“

— „וואָס?“ — האָבן זיך די קינדער באַליידיקט, — „אַזאָ
זאָך פֿאַרגעסט מען ניט!“

— „זייט מוחל! — פֿאַרענטפערט זיך חודש אדר, — כ'מײן,
די מגילה האָט איר שוין געלערנט?“
לאַכן די קינדער:

— „מיר געדענקען די מגילה נאָך פֿון פֿאַראַיאָרן!“
— „פֿאַראַיאָרן — איז פֿאַרלאָרן ... איר דאַרפֿט איבערחזרן
די מגילה יעדער יאָר.“

— „גוט! גוט!“ — ענטפערן די קינדער.
— „גוט! גוט! — איז באַלד, אין דער מינוט! ...“
— „מאַרגן!“ — שרײַען די קינדער.
— „מאַרגן — זאָל זיך אָן אַנדערער זאַרגן ... נאָך היינט
דאַרפֿט איר איבערחזרן די מגילה, און ניט אַפּלייגן.“
און ער איז אַוועק ווייטער.

ג

גײט אַדר און קומט אָן אין אַ בעקעריי. די טיר איז געווען
אַפֿן, האָט ער נישט באַדאַרפֿט קלאַפֿן. זעט ער אַז אַלע זײַנען
אַנגעטאַן אין ווייסן, די אַרבל פֿאַרקאַטשעט, און די אַרבעט
ברענט:

איינער זיפט מעל מיט אַ זיפ; אַ צווייטער קנעט טייג אין
אַ מולטער; אַ דריטער פֿלעכט פֿלעכטלעך ווי צעפעלעך; אַ

אונטערן טייטלבוים

פֿערטער מאַכט שוים פֿון אייער-ווייסלעך; אַ פֿינפֿטער מישט
געלעכלעך מיט צוקער און אַ זעקסטער באַפּוצט דאָס געבעקס.
אַלע הענט אַרבעטן, די פֿינגער שפּרינגען און די מיילער
זינגען:

זינגען מיר, לויבן מיר
שושנת יעקב!
זינגען מיר, לויבן מיר
שושנת יעקב!

האַט אָדר שוין ניט געהאַט וואָס צו פֿרעגן, אָבער ער
האַט געפֿונען וואָס צו זאָגן:
— „פֿאַרגעסט ניט אַרײַנצוטאָן זאַפֿראַן אין טײַג! געדענקט
אַרײַנקנאַקן ניסלעך און מאַנדלען און פֿיסטאַשקעס!“
— „וואָס נאָך?“ — פֿרעגן אַלע — „וואָס נאָך?“
— „די בײַגל זאָל זײַן מיט אַ לאַך!“
און אָדר לאַזט זיך גײן. בײַ דער טיר שטעלט ער זיך אָפּ
און שרײַט אויס:
— „כ׳האַב גאַר פֿאַרגעסן: המן-טאַשן! המן-טאַשן!“
און פֿון יענער זײַט טיר:
— „וואָס מ׳קען זײַ עסן נישט געוואַשן!..“

ד

פֿון בעקערײַ איז ער אַוועק צו דער בלעכערײַ.
— „אַ גוטן טאַג, הער בלעכער!“
הײבט אויף דער בלעכער אַ פֿאַר תּמעוואַטע אויגן, ער זעט
דעם פֿישער, וואָרט ער אַ וויילע און זאָגט:

אז דער חודש אדר קומט צו גיין...

- „א גוטן טאג — א גוט יאר. מען בעט זיצן.“
— „כ׳האב קיין צייט ניט צו זיצן“, — ענטפערט אדר —
„כ׳בין געקומען באשטעלן א...“
— „אן עמער!“ — שלאגט איבער דער בלעכער.
— „גיין, א...“
— „א פֿענדל? א ריבאניון?“
— „א בלעכער א קרעכער!“ — ביזערט זיך אדר, —
„וואָס מיינט איר איבערלאָזן ייִדישע קינדער אָן גראַגערס?“
— „א!“ — האָט זיך דער בלעכער אַ כאַפּ געטאָן ביים
קאַפּ — „באמת, גאָר פֿאַרגעסן.“
נעמט אַראָפּ דער בלעכער די האַנט פֿונעם קאַפּ און שטעלט
אָועק אַ פֿראַגע:
— „וויפֿל?“
— „וואָס הייסט וויפֿל? — ברוגזט זיך אדר — וויפֿל
קינדער — אזוי פיל גראַגערס.“
— „א!“ — זאָגט דער בלעכער — „איר זייט גערעכט.“
— „אַפּי גערעכט!“ — זאָגט אדר — „זייט וויסן, אז די
רעדלעך פֿון די גראַגערס דאַרפֿן האָבן צען ציינער, אַנטקעגן
המנס צען בניים!“
— „און המן אליין?“ — שטעלט זיך אָועק דער בלעכער.
— „מאַכט טאַקע עלף!..“
אדר שמייכלט און לאַזט זיך גיין.

ה

צום לעצטנס איז אדר אריין אין געשעפט פון אסתר-רחל

אונטערן טייטלבוים

די קרעמערקע. טרעפֿט ער זי ווי זי שטייט און וועגט עפעס אויף דער וואַגשאַל.

שטעלט ער זיך אויפֿן שוועל און רופֿט:

— „וואָס הייסט, פורים אָן מאַסקעס?“

— „וויי איז מיר געשען!“ — גיט אסתר־רחל אַ געשריי — „גוט וואָס איר האָט מיך דערמאָנט. אַט לויף איך באַשטעלן מאַסקעס.“

— „טאָ באַשטעלט טאַקע מאַסקעס פֿון אַלערליי סאַרטן: מיט לאַנגע ווייסע בערד, מיט גרויסע וואַנצעס, מאַסקעס פֿון נעגער און כינעזער, פֿון ציגינער מיט ווייסע ציין און לאַנגע נעזער.“

— „איר קענט זיך שוין פֿאַרלאָזן אויף מיר!“ — ענט־פֿערט אסתר־רחל און איז שטאַלץ ביי זיך.

און ס'איז טאַקע געוואָרן פּורימדיק. אַלע זאַגן און אַלע רעדן:

אַז אָדר קומט אַרײַן,

דאַרפֿן ייִדן פֿריילעך זײַן!

ס'זיינען אַריבער דריי טעג, האָט מען שוין געהערט פורים־לידער אין יעדער שטוב:

ס'זיינען אַריבער נאָך דריי טעג, האָט מען שוין געהערט גראַגערן אין אַלע גאַסן:

און אַז ס'זיינען אַריבער נאָך דריי טעג, האָבן זיך שוין באַוווּן די מאַסקעס אין שטאַט.

איז געוואָרן לעבעדיק און פֿריילעך.

און ווען פורים איז אַנגעקומען, האָט מען געמאַכט אַ

אז דער חודש אדר קומט צו גיין ...

גרויסן פארעם, און א גאנצער קארניוואל איז ארויס אים
מקבל פנים זיין מיט געזאנג און מיט טענץ :

היינט איז פורים, האקט און טראסקעט,

לאמיר זיך ניט שעמען !

וואו א פנים — דארט א מאסקע,

מזועט אונדז נישט דערקענען !

אפגענארט די באבע

שײקע האָט שטאַרק ליב זײַן זיידן און באַבען. שבת און יום-טוב קומט ער זײ באַזוכן. שײקע איז אַ שטיקל לץ, קרימט נאָך און מאַכט נאָך יעדן איינעם, אויך ווי די באַבע קרעכצט און דער זיידע הוסט. די באַבע שמייכלט אונטער, רופט אים „קאַמעדיאַנט“ און טיילט אים נאַשערײען. דער זיידע, תמיד אַ פֿריילעכער, לאַכט און האָט הנאה פֿון זײנע שטיק.

שײקע איז אַלט זיבן יאָר, און דער זיידע — זיבן און זיבעציק יאָר. אָבער זײ זײנען ביידע איין גרייס.

פֿאַר פורים האָט זיך דער זיידע מיטן אייניקל אָפגערעדט ווי אַזוי שײקע זאָל זיך פֿאַרשטעלן אויף פורים און אָפנאַרן די באַבע.

פורים נעמט שײקע און טוט אָן דעם זיידנס קאַפּאַטע מיט זײַן יום-טובדיקן הוט, ער קלעפט זיך צו אַ גרוי בערדל, פֿאַרבט אָפ אַ ביסל דאָס פנים, נעמט אַ שטעקל אין האַנט און גייט און קלאַפט אָן אין זיידנס וואוינונג.

— „ווער איז דאָרט?“ — פּרעגט די באַבע פון דער קיך.
— „איך!“ — ענטפֿערט שײקע און טוט אַ הוסט, פונקט ווי דער זיידע.

די באַבע עפֿנט די טיר און לויפֿט צוריק אין קיך.
— „אַ גוט פורים, באַבע!“ — רופט שײקע אויס, מיטן זיידנס קול.

— „א גוט פורים, — א גוט יאר!“ — ענטפערט די באַבע פון דער ווייטן — „קענסט זיך זעצן צום טיש, דאָס עסן איז שוין פֿאַרטיק“.

שייקע הוסט נאָך אַ מאָל, זעצט זיך צום טיש און זינגט זיך אונטער אַ ניגונדל, דעם זיידנס ניגונדל.

די באַבע, שטאַרק פֿאַרנומען און עפעס פֿאַרקלערט, דער-לאַנגט צום טיש אַ פֿלעשל וויין און רעדט ווי צו זיך אַליין:

— „וואו איז שייקע? פֿאַר וואָס איז ער נאָך ניט געקומען?“

— „ער וועט מן-הסתם באַלד קומען“ — ענטפערט שייקע און זינגט ווייטער דעם זיידנס ניגונדל.

די באַבע קומט מיט אַ טעלער המן-טאַשן, שטעלט אַוועק און זעצט זיך ביי דעם צווייטן עק טיש, זי נעמט און ווישט מיט אַ טיכל די אויגן.

דערווייל עפנט זיך די טיר און דער זיידע קומט אַריין.

— „א גוט פורים, באַבע!“

די באַבע כאַפט זיך אויף פֿונעם בענקל אַ דערשראָקענע, קוקט אַ וויילע אויף ביידע זיידעס, דערקענט שייקען, גיט זי אַ פֿליעסקע מיט די הענט:

— „אַלע ביידע חלומות אויף המנס קאַפּ!“

— „אַמן!“ — ענטפערן זיידע און שייקע צוזאַמען און האַלטן אין איין לאַכן.

דערווייל זיינען אַנגעקומען שייקעס טאַטע-מאַמע. האַט מען ווייטער געלאַכט.

פֿונדעסטוועגן איז די באַבע געווען אַ ביסל ברוגזדיק, ניט אויף שייקען, נאָר אויפֿן זיידן.

אונטערן טייטלבוים

— „ס'טייטש, א זיידע זאל זיך נאריש מאכן ווי א קליין
יינגל!“
האט מען ווייטער געלאכט.

גוטע בשורות אויף פורים

ומט, קינדער, שטעלט זיך אוועק אין איין שורה. / איך בין געקומען אַנזאָגן אײַך אַ גוטע בשורה! / ס׳איז ניט קײַן שפּאַס אַדער אַ חלום — / „אויף דער גאַנצער וועלט איז געוואָרן שלום!“ / הונדערט און זיבן און צוואַנציק גלעקער קלינגען, / אין אַלע ראַדיאַס האַלט מען אין איין זינגען, / אַ שמחה, אַ פֿרײַד אויף דער גאַנצער וועלט! / יעדער פֿאַלק לעבט ווי אים געפֿעלט, / אויס קריגעריי, שלעגערײ, און אַ שווערער קוליק, / און צווישן אַלע פֿעלקער פֿרײַט זיך אויך ישראליק.

וועט איר דאָך פֿרעגן מסתמא: / אויב ס׳וועט שוין ניט זײַן קײַן מלחמה מער — / וואָס וועט מען טאָן מיטן געווער: / שיפֿן, טאַנקען, קאַנאָנען, / און נאָך אַזוינע זאַכן וואָס כּווייל זײַ ניט דערמאַנען? / וועל איך אײַך זאָגן: / די שיפֿן וועלן פֿירן, טראָגן / ייִדישע קינדער מיט די עלטערן צוזאַמען / איבער ברייטע טײַכן און גרויסע ימען / צו זײער היים, זײער אייגענער מדינה. — / און פֿון יעדן טאַנק וועט מען מאַכן אַ מאַשינע, / און פֿון שווערדן, ביקסן און נאָך אַזעלכע זאַכן / וועט מען אַקערס מאַכן / און קיך-געשיר, / ווי עס שטייט אין ישעיה, קאַפיטל צוויי, פסוק פֿיר.

און וואָס וועט זײַן מיט די קופּערנע קנעפלעך? / מיט די

אונטערן טייטלבוים

סאלדאטסקע היטלען און שינעלן? / פארלאזט זיך אויף
יידישע קעפלעך! / לכבוד פורים דארף מען זיך פארשטעלן... /
ווער פאר א גענעראל, פאר א קאפיטאן אדער פאר א פשוטן
סאלדאט. / ווייל פורים וועט דאך אויף אייביק א פריילעכער
יום-טוב בלייבן, / אזוי האט מרדכי הצדיק געהייסן אין דער
מגילה שרייבן...

וואס זשע וועט זיין מיט די עראפלאנען? / איך האב פאר
זיי גאר שיינע פלאנען: / זיי וועלן פליען איבער די דעכער,
זשומען און רעשן, / און ווארפן פון אויבן המן-טאשן. / מיט
מאנדעלעך, פארפל און פלאדן. / אפילו פשוטע ביקסן וועלן
אויפן פורים-פאראד שיסן לעקעכלעך, וואפלעס און שאקא-
לאד. / אויך דער קאראק-רעוואלווער, ווי קליין ער זאל ניט
זיין / וועט שיסן באבל-גאבל און טאקע גלייך אין מויל אריין!
דארפט איר זיך טאקע פרייען; קינדער, מענער און
דאמען! / ס'איז אלצדינג אמת, כאטש איך רעד מיט גראמען!..

פֿעלד-קינדער

11 ער האָט אַזוינס געזען, ווער האָט אַזוינס געהערט, אַז קינדער זאָלן אַרויסשפּראַצן פֿון דער ערד ווי גראַז אויף אַ פֿעלד?

און די גוטע זון זאָל שיקן אירע גילדערנע שטראַלן אויף זייערע קעפעלעך, און הימל-טוי זאָל אויף זיי טריפֿן מיט פֿערל-טראַפּנס?

און זינג-פֿייגעלעך זאָלן זיי פֿריילעכע לידער זינגען און שמעטערלינגען זאָלן פֿלאַטערן איבער זיי אַרום און אַרום?

און אַ לייכט ווינטעלע זאָל קרייזלען זייערע האַר, און מלאַכים זאָלן זיי באַדעקן מיט זייערע פֿליגל און פֿאַרוויגן זיי מיט וויג-לידער?

*
**

א. עפֿל-פֿעלד

אַ גרויס, ברייט פֿעלד איז געווען אויסגעשפּרייט ניט ווייט פֿון גושן אין לאַנד מצרים. דאָס פֿעלד איז געווען באַוואַקסן מיט הויכע, פֿעטע גראַזן און מיט פֿיל עפֿל-ביימער, גרויסע צווייגענדיקע ביימער.

אין שאַטן פֿון די עפֿל-ביימער זינגען געזעסן ייִדישע פֿאַס-טעכטער, געטרילט אויף פֿייפֿעלעך און אַרום און אַרום האָבן

אונטערן טייטל בוים

זיך געפאָשעט די שאַף: גערויטלטע, געפינטלטע און געפֿלעק-
טע — ווי בלומען צווישן גראָזן.

איז אָבער אין מצרים אויפֿגעשטאַנען אַ נײַער מלך, אַ רשע,
האַט ער געצוואונגען די ײִדישע פֿאַסטעכער איבערצולאָזן די
שאַף און אַרבעטן שווערע אַרבעט מיט ליים און ציגל. און
דער מלך, דער רשע, האָט אַרויסגעגעבן אַ באַפֿעל: „יעדער
ײַנגעלע וואָס וועט געבוירן ווערן בײַ ײִדן, זאָל מען אים אין
טײַך אַרײַנוואַרפֿן!“

די ײִדישע מאַמעס האָבן נישט געפֿאַלגט דעם רשע; זײ
האַבן באַהאַלטן זײַערע פֿריש-געבוירענע ײִנגלעך; יעדע נאַכט,
ווען ס׳איז געוואָרן שטאַרק פֿינצטער, האָבן ײִדישע מאַמעס
געבלאַנדזשעט איבער וועג און שטעג צום עפל-פעלד, דאָרט
האַבן זײ אַנידערגעלייגט זײַערע קליינינקע נײַ-געבוירענע
ײַנגעלעך בײַ די וואַרצלען פֿון די בײַמער, און געבעטן:

עפל-בוים, עפל-בוים —
וויי איז מיר און ווינד! —
ווי דו היטסט דײַנע עפעלעך,
היט אָפּ מײַן קינד!

און ווען דער טוי איז געפֿאַלן און באַפּוצט דאָס גראָז מיט
פּערעלעך, האָבן די מאַמעס געוויינט:

גרעזעלעך, פּערעלעך —
וויי איז מיר און ווינד! —
פֿון היץ און פֿון קעלט
היט אָפּ מײַן קינד!

פ על ד - קינדער

און ווען דער מאַרגנשטערן האָט זיך באַוויון און די פֿיי-
געלעך האָבן אָנגעהויבן צו זינגען, האָבן די מאַמעס געקלאַגט :

פֿייגעלעך זינגענדיקע —
וויי איז מיר און ווינד ! —
זינגט פֿריילעכע לידעלעך,
פֿאַרשלעפֿערט מיין קינד !

ב. אין וויגעלע-גריבעלע

די עפל-ביימער האָבן אַכטונג געגעבן אויף די קליינינקע
ײַנגעלעך, די גראַזן האָבן זיי פֿאַרבאַרגן, און פֿון הימל זײַנען
אַראַפּגעפֿלויגן מלאַכים מיט לויטערע אויגן, מיט קלאַרע פֿליגל,
אַ מלאַך צו יעדן קינד, אַ מלאַך צו יעדן קינד, זיי האָבן גע-
גלעט די קינדערס קעפעלעך — זײַנען אויסגעוואַקסן בײַ די
קינדער זייער לאַנגע האַר, ווייכע זײַדענע האַר, וואָס האָבן
באַדעקט דעם גאַנצן קערפּער. זיי האָבן געגעבן יעדן קינד
אין יעדן הענטל אַ שטיינדעלע, אײַנס אַ מילכשטיינדל און אײַנס
אַ האַניקשטיינדל. נאַכדעם האָבן זיי אויסגעגראָבן לעבן וואַרצל
פֿון עפל-בוים אַ גריבעלע, און עס אויסגעבעט מיט גראַז —

ווי אַ מאַמע בעט אויס פֿאַר איר קינד ;
אַרײַנגעלייגט די קינדערלעך אין די גריבעלעך —
ווי אַ מאַמע לייגט איר קינד אין וויגעלע ;
און געזונגען האַרציקע לידער —
ווי אַ מאַמע פֿאַרוויגט איר קינד.
זיי האָבן געזונגען :

אונטערן טייטלבוים

שלאָף, מיין קינד, שלאָף!
שלאָף רואיק, קליינינקער,
מאָך צו די אייגעלעך, שיינינקער!

שלאָף, מיין קינד, שלאָף!
סױועט קומען אַ טאָג אַ וויכטיקער,
סױועט שײנען אַ זון אַ ליכטיקע!

שלאָף, מיין קינד, שלאָף!
אין גיכן וועט קומען דער באַפֿרײער,
איר וועט זײן אַ דור אַ נײער!

ג. אין קינדער-גאַרטן

רואיק זײנען געשלאָפֿן די קליינינקע יינגעלעך אין די
פֿינצטערע וויגעלעך, געזויגן מילך פֿונעם מילכשטיינדל, גע-
צויגן האַניק פֿונעם האַניקשטיינדל, רואיק זײנען זיי געשלאָפֿן
און געחלומט אויפֿן ליכטיקן טאָג.

איין מאָל, אין אַ שיינעם פֿרימאַרגן, איז אַרויס אויפֿן הימל
אַ גרויסע, ליכטיקע זון, וואָס האָט געשײנט זיבן מאָל שענער
ווי שטענדיק, און האָט פֿאַרשפּרייט שטראַלן אויפֿן עפל-פֿעלד,
וואַרעמע, זיסע שטראַלן, אַ שטראַל צו יעדן קינד, אַ שטראַל
צו יעדן קינד.

האָט זיך די ערד צעשפּאַלטן און קליינע קעפעלעך האָבן
אַנגעהויבן אַרויסשפּראַצן פֿון דער ערד ווי שיינע בלימעלעך.
אין איין אויגנבליק איז דאָס גאַנצע פֿעלד פֿול געוואָרן מיט
קינדערלעך, ווי אַ גרויסער-גרויסער קינדער-גאַרטן.

האַבן די קינדער אויפֿגעהויבן זייערע אויגן צו דער זון
און געפֿרעגט :

— וואָס איז אַזוינס געשען, זון טייערע, וואָס דו שיינסט
היינט אַזוי ליכטיק ?

ענטפֿערט די זון :

— היינט איז דער ערשטער פֿרילינג-טאָג ; זייט וויסן, אַז
אין דעם פֿרילינג-חודש וועט קומען דער באַפֿרייער און וועט
איך אַרויספֿירן פֿון מצרים !

פֿרעגן די קינדער :

— איז דאָס דער טאָג וואָס די מלאַכים האַבן געזונגען :
„ס'וועט קומען אַ טאָג אַ וויכטיקער“ ?

— אין גיכן ! אין גיכן וועט דער טאָג קומען. — ענטפֿערט
די זון.

איז געוואָרן אַ גרויסע פֿרייד : די פֿעלד-קינדער, די פֿעלד-
בלומען, די פֿעלד-פֿייגעלעך — אַלע, אַלע זיינען געוואָרן
פֿריילעך.

ד. דער וויכטיקער טאָג

דער געוואונטשטער טאָג איז געקומען.

די זון האָט פֿלאַמענדיק געשיינט און געזאָגט :

— פֿרעה, דער מצרישער מלך האָט אַ שווער-שלעכט
האַרץ, ער וויל ניט באַפֿרייען די יידן ; איך וועל מיין שניין צו-
נעמען פֿון מצרים און אים לאַזן אין דער פֿינצטערניש דריי
טעג און דריי נעכט.

און אַזוי האָט די זון געטאָן : דריי טעג האָט זי איר גאַנצע

אונטערן טייטלבוים

שיין אוועקגעשענקט פֿאַר די ייִדישע קינדער אין עפל-פֿעלד.
די זון האָט אַזוי געזאָגט :

— טייערע וואונדערלעכע קינדער ! לאַנג זײַט איר געלעגן
אין פֿינצטערע בעטעלעך, פֿיל טעג האָט איר מײַן שיין נישט
געזען ; דער שלעכטער פרעה האָט אַווקגערויבט דאָס ליכט
פֿון אייך, איצט אָבער וועל איך אייך אָפּגעבן אייער חוב, כּוועל
אייך באַלייכטן זיבן מאָל מערער.

די קינדער האָבן פֿריילעך געענטפֿערט :

— טייערע, גוטע, ליכטיקע זון ! מיר האָבן אין דער פֿינצ-
טערניש געחלומט פֿון דיין שיין ; מיר בענקען נאָך דיין שיין,
מיר האָבן ליב דיין ליכט !

האַט די זון פֿאַרשיינט דאָס פֿעלד ; קוואַלן פֿון שטראַלן
האַבן פֿאַרפֿלייצט דאָס פֿעלד ; די קינדער האָבן זיך געבאָדן
אין ליכט, זיי האָבן זיך אויפֿגעהויבן, זיך געשטעלט אויף די
פֿיס און אַנגעהויבן וואַקסן גרעסער און העכער — אָט זײַנען
זיי שוין בחורים הויך און שיין ווי טייטלביימער, שטאַרק און
בראַוו — אַ גרויסע אַרמיי פֿון העלדן שטייט גרייט און וואַרט
אויפֿן באַפֿרייער.

און דער באַפֿרייער איז געקומען.

האַלבע נאַכט איז דאָס געווען.

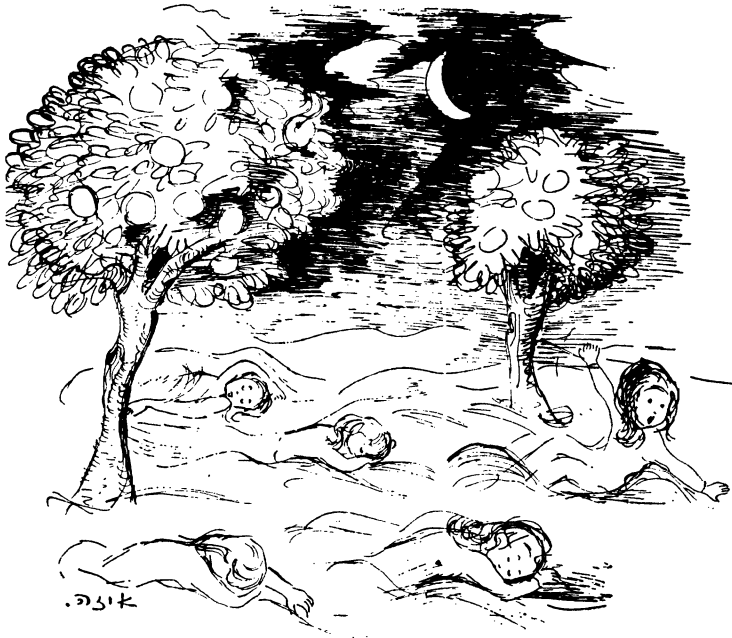
משה דער באַפֿרייער איז געקומען און גערופֿן :

— שטייט אויף, פֿרייע קינדער ! וואָס איר זענט נישט געווען
קײַן קנעכט בײַ פרעהן, וואָס איר האָט נישט געפֿילט זײַן שווע-
רע האַנט, וואָס איר האָט נישט געקנאַטן קײַן ליים און ציגל —
שטייט אויף און גייט פֿאַרויס פֿאַרן גאַנצן פֿאַלק !

פּעלד-קינדער

— מיר גייען! מיר גייען! — האָבן זיי אַלע אויסגעשריגן
מיט איין קול.

און מיט מוט און מיט שטאַלץ, מיט גרויס געזאַנג האָבן זיי
געשפּאַנט צום טויער פֿון מצרים, און דאָס גאַנצע פֿאַלק בני-
ישראל איז נאַכגעגאַנגען נאָך זיי מיט אויפֿגעהויבענע קעפּ!

חד-גדיא האט זיך אומגעקערט אהיים

א

ד ארט-דארט, אין שיינעם וואונדערלאַנד, אויף אַ הויכן באַרג, צווישן גרינע פֿעלדער, האָט חד-גדיאַ, דאָס ציגעלע, זיך אויסגעבויט אַ היזעלע.

גאַנץ פֿרי פֿלעגט זי אַרויסגיין אויפֿן פֿרייען פֿעלד, זיך פֿאַשען ווען און וואו איר געפֿעלט, און פֿאַרנאַכט, אַ זאַטע, האָט זי זיך אומגעקערט אַהיים.

און סײַ ווען זי איז אַרויס, און סײַ ווען זי איז אַריין אין היזעלע — האָט זי קיינמאַל ניט פֿאַרשלאָסן דאָס טירעלע. אַזוי האָט זי זיך געלעבט שטיל, רואיק.

ב

אַיין מאָל האָט חד-גדיאַ פֿאַרבלאַנדזשעט און פֿאַרקראַכן גאַר ווייט-ווייט אויף פֿרעמדע פֿעלדער.

איז געקומען אַ וואָלף, פֿאַרכאַפט דאָס קליינע היזעלע און אויפֿגעהאַנגען אַ גרויסן שלאָס אויפֿן טירעלע.

אַ צײַט האָט חד-גדיאַ געוואָגלט אין דער פֿרעמד, געליטן הונגער, אויסגעשטאַנען קעלט, און מיט אַ מאָל האָט זי באַ-שטימט זיך אומצוקערן אַהיים צו איר געבוירנלאַנד, צום הויכן באַרג און די גרינע פֿעלדער.

ג

גייט חד-גדיאָ, גייט און קומט ביז צו דער גרענעץ. שפּרינגט אַרויס אַנטקעגן איר אַ ווילדע קאַץ, און גיט איר אין פנים אַ קראַץ :

„מיאָ, מיאָ, חד-גדיאָ ! וואָס מיינסטו, און וואוהין גייסטו ? דער בייזער וואָלף האָט פאַרכאַפט דיין דירהלע, אַ גרויסן שלאַס אויפֿגעהאַנגען אויפֿן טירעלע, מיך האָט ער אַוועק־געשטעלט ביי דער גרענעץ זיך ניט לאָזן קומען צוריק.“
חד-גדיאָ — אָט ווי זי איז קליין — האָט זי הערנער גרויסע. גיט זי אַ שטויס מיט די הערנער, האָט זיך די קאַץ איבער־געקערט איין מאָל און צוויי מאָל — און אַנטלאָפֿן.

ד

ווייטער גייט חד-גדיאָ איבער פֿעלדער און וועלדער. לויפט אַרויס קעגן איר אַ שלעכטער הונט, שעלט און בילט :
„האַ, האַ, חד-גדיאָ ! וואָס ווילסטו, וואוהין גייסטו ? דער בייזער וואָלף האָט פאַרכאַפט דיין דירהלע, אַ גרויסן שלאַס אויפֿגעהאַנגען אויפֿן טירעלע, און מיך האָט ער געהייסן בילן און בניסן.“

די קליינע חד-גדיאָ האָט אַבער שטאַרקע קאַפיטעס, האָט זי געטאַן אַ בריקע — האָט זיך דער הונט איבערגעקערט איינס און צוויי און דריי מאָל, און איז אַנטלאָפֿן.

ה

גייט חד-גדיאָ וואו שטעג און וועג. שטעלט זיך אַוועק אַנטקעגן איר אַ שטעקן — אַ האָלץ, און רופט מיט שטאַלץ :

אונטערן טייטלבוים

„ניט שטיי, ניט גיי, חד-גדיאַ!
דער בייזער וואָלף האָט פאַרכאַפט דיין דירהלע, אַ גרויסן
שלאַס אויפגעהאַנגען אויפֿן טירעלע, און מיך האָט ער אַוועק-
געשטעלט דיך שטעכן, שלאַגן און פֿאַריאַגן!“
נאָך איידער דער שטעקן האָט געשלאַגן, געשטאַכן, האָט
חד-גדיאַ גלייך אויף צווייען אים צעבראַכן.

1

ווייטער גייט חד-גדיאַ און שפּאַנט. פּלוצעם שטעלט זיך
אַוועק קעגן אים אַ פֿייער-וואַנט:
„היט זיך, חד-גדיאַ, ווי פֿאַר פֿייער, אויב דיין לעבן איז
דיר טייער!“

דער בייזער וואָלף האָט פאַרכאַפט דיין דירהלע, אַ גרויסן
שלאַס אויפגעהאַנגען אויפֿן טירעלע, און מיך האָט ער אַוועק-
געשטעלט און געבאַטן, דיך ברענען און בראַטן!“
האָט חד-גדיאַ אַנגעגראַבן אַ באַרג ערד, און אים פֿאַרשאַטן.

2

אַ מידע גייט חד-גדיאַ, קוים זי שלעפט די פֿיסלעך, קוים-
קאַם. פּלוצעם האָט זיך אויסגעשפּרייט פֿאַר איר אַ גרויסער ים:
„חד-גדיאַ, דו גייסט אומזיסט! דיין לאַנד איז פּוסט, דיין
באַרג איז וויסט.“

דער בייזער וואָלף האָט פאַרכאַפט דיין דירהלע, אַ גרויסן
שלאַס אויפגעהאַנגען אויפֿן טירעלע, און מיך האָט ער פֿאַר-
שפּרייט דיך צו דערטרינקען, מיט מינע כּוואַליעס דיך פֿאַר-
זינקען!“

חד-גדיא האט זיך אומגעקערט אהיים

חד-גדיא — ווי מיד זי איז ניט געווען — אָבער זי ווייסט ניט פון קיין שרעק. קיין זאך וועט ניט שטערן און זי ניט אָפהאַלטן אין וועג. האָט זי אויפֿגעהויבן די אויגן צום הימל — איז איר אויסגעוואַקסן פֿליגל, גרויס, שיין, אַ פּראַכט, און זי איז אַריבער-געפֿלויגן דעם ים אין איין נאַכט.

ח

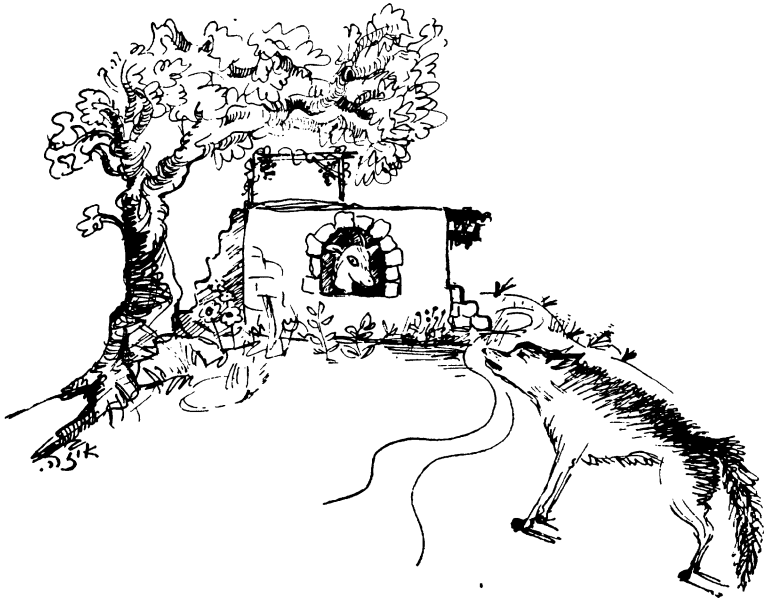
גאַנץ פֿרי איז חד-גדיאָ צו איר לאַנד געקומען. דעם הויכן באַרג גלייך געפֿונען. דאָס דירהלע שטייט ווי עס איז גע-שטאַנען, דעם צאַרנדיקן וואַלף האָט זי פֿאַרטריבן פֿון דאַנען, דעם גרויסן שלאָס אָפּגעריסן שנעל — און חד-גדיאָ שטייט אויף איר אייגענער שוועל. וואו קאַץ? ווער הונט און שטעקן? נישט פֿייער, נישט וואַסער קען שרעקן! אַלץ איז אַריבער ווי אַ בייזער חלום — אַרום און אַרום איז פֿריד און שלום!

ט

יעדן פֿרימאַרגן גייט חד-גדיאָ אין פֿעלד, יעדן אַוונט קומט זי צוריק אין איר געצעלט, און סײַ ווען זי גייט אַרויס, און סײַ ווען זי גייט אַריין אין דירהלע, קיינמאַל פֿאַרשליסט זי ניט דאָס טירעלע, און זי לעבט זיך רואיק, אַן צער און צאַרן.

,

דלוואַי, אויף לאַנגע יאָרן!

אונטערן טייטלבוים

אלע קינדער האָבן געכאַפט די זיסע זאַכן, געשפרונגען און
געכאַפט זיי אין דער לופטן. אויך נטע איז געשפרונגען און
געכאַפט, און ווי זי כאַפט — רופט זי אויס מיט גרויס שמחה:
— זעט נאַר וואָס דער עראַפלאַן האָט מיר אַרונטער-
געוואָרפֿן — אַ פֿינגערל!

אלע חברטעס זיינען צוגעלאָפֿן צו איר אַנקוקן דאָס פֿינגערל.
— ס'גלאַנצט אַזוי! — זאַגט איינע.
— ס'איז אַ גאַלדן פֿינגערל! — רופט אויס אַ צווייטע.
ליפֿט נטע אַהיים זייער פֿריילעך: אַ סך פֿאַרביקע פּאַפּירע-
לעך האָט זי צונויפֿגעקליבן, אַ פֿולע זשמעניע מיט צוקערקעס
האַט זי אַנגעכאַפט, און דערצו נאָך — אַ גאַלדן פֿינגערל!
נאָך איידער זי האָט געעפֿנט די טיר האָט זי אויסגערופֿן:
— כּי האָב געפֿונען אַ גאַלדן פֿינגערל!
נעמט די מאַמע דאָס פֿינגערל, באַטראַכט עס פֿון אַלע זייטן,
און זאַגט:

— ריכטיק! אַ ריין גאַלדן פֿינגערל. אויך אַ נאָמען איז
אויסגעקריצט אויף דעם: „ניצה“.

זאַגט דער פֿאַטער:
— מען דאַרף לאָזן וויסן אין צייטונג.
און ער האָט געדרוקט אין צייטונג אַזאַ אַנאַנס:
געפֿונען אַ גאַלדן פֿינגערל מיט אַ נאָמען
אויסגעקריצט אויף דעם. ווער עס האָט
פֿאַרלאָרן זאָל זיך ווענדן צו...
דערביי האָט ער געשריבן זיין אַדרעס.

נטע פליט קיין אילת

*
**

אין א פאָר טעג אַרום קומט אַ פּריילין, אַנגעטאָן אין אַ
מיליטער-אוניפּאָרם, און זאָגט :

— מיין נאַמען איז „ניצה“. איך בין אַ קצינה (קעצינאַ,
אַפיצערין). אין טאָג פֿון יום העצמאות בין איך געפֿלויגן אין
אַן עראָפּלאַן און געוואָרפֿן צוקערקעס פֿאַר די קינדער. האָט
זיך מיין פֿינגערל אַראָפּגעגליטשט פֿון מיין פֿינגער און אַראָפּ-
געפֿאַלן...

ווייזט איר נטע דאָס פֿינגערל.

— טאַקע מינס! — ווערט די קצינה פֿריילעך — דאָס
פֿינגערל איז מיר זייער טייער, כִּהאַב עס געקראָגן אַ מתנה
פֿון מיין חתן!

נעמט נטע און גיט איר אָפּ דאָס פֿינגערל.

זאָגט די קצינה:

— אַ דאַנק דיר, נטע, דו ביסט אַ פֿיין קינד! איך וויל
אַבער דיך באַלוינען מיט עפעס: אַ פֿינגערל מיט אַ הערצעלע,
אַ ליאַלקע, אָדער אַ ביכל. זאָג, וואָס ווילסטו?

— איך וויל גאַרניט! — ענטפֿערט נטע — אַ פֿינגערל
מיט אַ הערצעלע האָב איך באַקומען צו מיין געבוירן-טאָג; אַ
ליאַלקע האָט מיר מיין מומע געשיקט פֿון אויסלאַנד; ביכער —
כִּהאַב אַ פֿולע שאַפֿע מיט ביכער...

נטע האָט זיך פֿאַרטראַכט אַ מינוט, פֿאַררויטלט זיך און
געזאָגט:

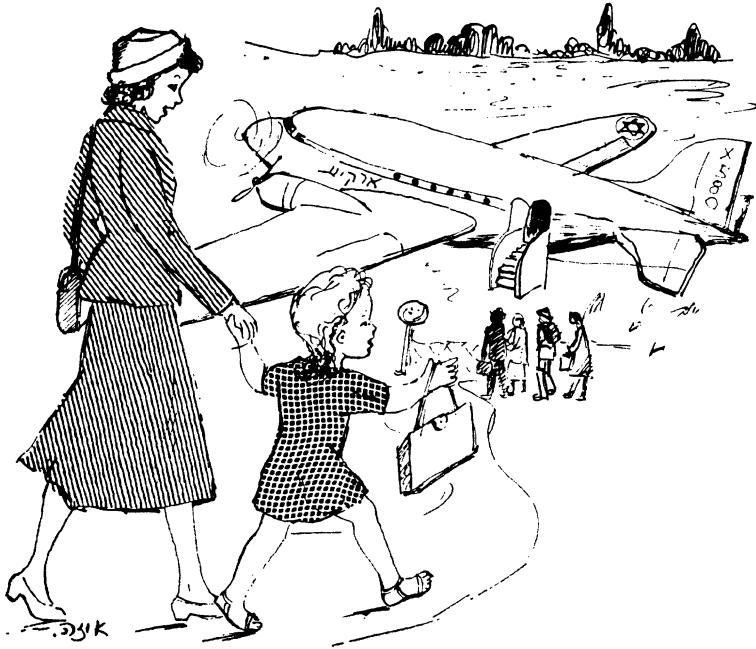
— איך וואָלט געוואָלט בעטן... פֿליען אין אַן עראָפּלאַן
קיין אילת...

אונטערן טייטלבוים

— ס'איז מעגלעך! — ענטפערט די קצינה — מיין חתן
איז א פליער, ער וועט שוין די זאך מאכן.

און אזוי איז געשען.

מיט עטלעכע טעג שפעטער האט מען פֿארבעטן נטען צום
פֿלי-פֿעלד. מ'האט זי אריינגעזעצט אין אן עראפלאן און זי האט
געמאכט א הימל-שפאציר קיין אילת, הין און צוריק.

ל"ג בעומר

בר-פוכבא און דער לייב

א

א אַכט נאָך נאַכט פֿלעגט דער גיבור בר-פוכבא פֿאַרלאָזן זײַן מחנה, און איינער אַליין גיין וואַנדערן צווישן די הויכע בערג, קלעטערן אויף די שפיציקע פֿעלדזן, אַרונטערלאָזן זיך אין די טיפֿע היילן און שטיינער-שפּאַלטן.

נאַכט נאָך נאַכט פֿלעגט אַ גרויסער לייב פֿאַרלאָזן זײַן גרוב, און גיין צווישן די בערג לויערן נאָך פֿאַרציקונג. — איין מאָל, ווען דער מאָרגנשטערן איז אויפֿגעגאַנגען, האָבן זיי זיך ביידע באַגעגנט: בר-פוכבא און דער לייב.

בר-פוכבא האָט זיך גלייך אָפֿגעשטעלט, אַ פֿאַכע געטאָן מיט זײַנע לאַנגע געקרייזלטע האַר, און זײַנע שטאַרקע אויגן אַנגעשטרענגט אין לייבס פנים אַרײַן.

אויך דער לייב האָט זיך אָפֿגעשטעלט, אַ טרייסל געטאָן זײַן גריווע און אַרײַנגעקוקט בר-פוכבאן אין פנים אַרײַן.

זיי האָבן זיך אַנגעקוקט, באַלד זיך אויסגעדרײט און יעדער איז אַוועק אין זײַן זײַט: דער לייב צוריק צו זײַן גרוב, בר-פוכבא — צו זײַן מחנה.

ב

א צווייטן מאָל האָבן זיך די צוויי באַגעגנט, אַנגעקוקט איינער דעם צווייטן און זיך צעשיידט, יעדער אין זײַן זײַט.

אָבער ווען זיי האָבן זיך צום דריטן מאל באַגעגנט, האָט זיך דער לייב אויפֿגעשטעלט און אויסגעשריגן אַ געוואַלדיקן געשריי. האָט זיך בר־פּוכבא אויך אויפֿגעשטעלט און געענט־פֿערט מיט אַ העלדן־געשריי. דער לייב האָט זיך גלייך אַראָפֿ־געלאָזט אויף דער ערד, געדרייט מיטן עק און מיטן קאַפּ הין און צוריק און געקוקט אויף בר־פּוכבאן רואיק און גוט. זעצט זיך אויך בר־פּוכבא אויף דער ערד לעבן דעם לייב, לייגט אַוועק זיין שווערע האַנט אים אויפֿן רוקן, גלעט און קעמט מיט די פֿינגער זיין צעפּלאַנטערטע גריווע. דער לייב ברומט פֿון גרויס הנאה, שטעקט אַרויס זיין צונג און לעקט בר־פּוכבאס האַנט.

פֿון דעמאָלט אָן האָבן זיי זיך באַגעגנט יעדע נאַכט; לעבן גרויסן פֿעלדז אויפֿן שפיץ באַרג האָבן זיי זיך באַגעגנט. ווען דער לייב איז פֿריער געקומען, האָט ער זיך אַוועקגעשטעלט אויפֿן פֿעלדז, אויסגעשטעקט זיין האַלדז און אַרויסגעלאָזט זיין געשריי ביז גאַר ווייט, כדי זיין פֿריינד זאל הערן און וויסן אַז ער וואַרט אויף אים. דאָס האָט אויך געטאָן בר־פּוכבא. ווען ער איז אָבער געקומען פֿריער, האָט ער זיך געלאָזט הערן. און ווען זיי האָבן זיך באַגעגנט און זיך אַרומגענומען, האָט בר־פּוכבא זיך אַרויפֿגעזעצט אויפֿן לייב און גערופֿן:

— לויף מיין פֿריינד, אויף באַרג און טאָל — איבער גאַנץ ישראל!

דער לייב איז געלאָפֿן וואוהין בר־פּוכבא האָט אים געהייסן אַזוי ווייט און לאַנג, ביז דער מאַרגנשטערן האָט זיך באַוויזן און ס'האָט זיך געהערט דאָס שאַלן פֿון בר־פּוכבאס מחנה.

איין נאכט קומט בר-פוכבא צום פעלדז, לאַזט זיך הערן,
אַבער דער לייב האָט ניט געענטפֿערט; אַ שטיק צייט האָט
געהילכט זיין שטים צווישן די בערג — און דער לייב האָט זיך
ניט באַוויזן; דער מאַרגנשטערן איז שוין אויפֿגעגאַנגען — און
דער לייב איז ניט געקומען.

וואָס אַזוינס איז געשען מיטן לייב?

ער איז געפֿאַנגען געוואָרן פֿון די רוימער.

ווען דער רוימישער קייסער האָט זיך דערוואוסט אַז בר-
פוכבא וואַנדערט אַלע נאָכט צווישן די בערג, האָט ער אַרויס-
געשיקט אַן אַרמיי און אַנגעזאַגט:

— איר זאָלט כאַפֿן דעם גיבור פֿון יהודה און מיר אים

ברענגען אַ לעבעדיקן!

אַ גאַנצע נאָכט האָט די אַרמיי געלאַקערט צווישן די בערג,
און הערנדיק אַ געשריי פֿון אַ לייב האָבן זיי אים אַרומגערינגלט,
איים געפֿאַנגען און אַוועקגעשיקט צום רוימישן קייסער:

— מיר שיקן דיר דעם לייב פֿון יהודה — אַ לעבעדיקן!

האָט דער קייסער געענטפֿערט:

— כִּי־הָאֵב דערהאַלטן דעם לייב פֿון יהודה אַ לעבעדיקן

און אים פֿאַרשפּאַרט הינטער גראַטעס; אַבער איך האָב פֿון
איך געפֿאַדערט ניט דעם לייב, נאָר דעם גיבור פֿון יהודה!

די רוימישע אַרמיי האָט ווייטער געלאַקערט צווישן די
בערג, און אין איין נאָכט, ווען בר-פוכבא האָט געוואַגלט און
געזוכט זיין פֿריינד — דעם לייב, — האָט די אַרמיי אים אַרומ-
גערינגלט און אים גענומען אין געפֿאַנגענשאַפֿט.

אונטערן טייטלבוים

אזוי איז געבראכט געוואָרן אויך דער גיבור פֿון יהודה אַ
לעבעדיקער קיין רוים.

ד

דאָס מען געבראכט בר-פּוכבאן און אים געשטעלט פֿאַרן
קייסער, און זינע הענט און פֿיס זינען געווען געשמידט אין
איזערנע קייטן. בר-פּוכבא איז אָבער געשטאַנען שטאַליך, און
זינע אויגן האָבן געשיינט ווי שטערן.

ווענדט זיך צו אים דער קייסער פֿון רוים:

— גיבור פֿון יהודה, קני פֿאַר מיר!

— צו דעם וואָס אונטערדריקט מיין פֿאַלק וועל איך ניט
קניען! — ענטפֿערט בר-פּוכבא שטרענג.

זאָגט ווייטער דער קייסער:

— גיבור פֿון יהודה! איצט ווען דו ביסט אַ קנעכט, גע-
שמידט אין קייטן, גיב זיך אונטער!

— ווער וואָגט זאָגן אַז דער גיבור פֿון יהודה איז געבונדן
אין קייטן? רופֿט אויס בר-פּוכבא מיט אַ צאַרנדיק קול, אַז די
זיילן פֿון פֿאַלאַץ האָבן זיך גענומען טרייסלען, און מיט איין
ריס האָט ער צעריסן די קייטן פֿון די הענט און פֿיס.

אַלע וואָס זינען דאָרט געשטאַנען האָבן זיך אָפּגערוקט
דערשראָקענע. אויך דער קייסער איז שטאַרק בלאַס געוואָרן.

— שרעק זיך ניט! — רופֿט צו אים בר-פּוכבא — דער
גיבור פֿון יהודה וועט ניט טאָן קיין שלעכטס אָפֿילו זינעם אַ
פֿינד — ווען ער טראָגט ניט אויף זיך קיין געווער. נעם דיין
שווערד, קייסער, און קום זיך שלאָגן מיטן גיבור פֿון יהודה.

בר-פוכבא און דער לייב

אויב דו שרעקסט זיך — שיק פֿערציק פֿון זיינע העלדן זיי
זאָלן מיט מיר מלחמה האַלטן!

דערווייל האָט זיך דער קייסער געשטאַרקט, געקומען צו
זיך און גערופֿן:

— ניט איך, דער קייסער, וועט קעמפֿן מיט אַ קנעכט, און
ניט מײַנע גיבורים. דו וועסט זיך ראַנגלען מיטן גרויסן לייב
וואָס איז הינטער גראַטעס, און איך און מײַנע העלדן וועלן זען
דעם גיבור פֿון יהודה צווישן דעם לייבס צײַן.

און ער האָט גערופֿן צו זײַנע באַדינער:

— פֿירט אים אַרויס פֿון דאַנען!

ה

גלאַקן האָבן געקלונגען און טראַמפֿייטן האָבן געשאַלט:

— קומט אַלע אין צירק אַרײַן, זען דעם געפֿאַנגענעם גיבור
פֿון יהודה צווישן די צײַן פֿונעם גרויסן לייב!

דער צירק איז געווען אָנגעפֿילט מיט מענטשן, דער קייסער
איז געזעסן אויף זײַן שטול און אַרום אים — זײַנע האַרן.

די טראַמפֿייטן האָבן געגעבן אַ סיגנאַל, רוימישע סאַלדאַטן,
אָנגעלאָדן מיט שפּיזן און שווערדן האָבן אַרײַנגעפֿירט בר-
פוכבאן אין מיטן צירק. טויזנטער אויגן האָבן באַוואַנדערט
דעם הויכן שײַנעם גיבור.

בר-פוכבא איז געשטאַנען אין דער אַרענאַ שטאַלץ און

רואיק, זײַן קאַפֿ געהויבן און זײַנע אויגן לײכטן ווי שטערן.

די טיר פֿון אַ שטיג האָט זיך געעפֿנט און אַ גרויסער לייב
האַט זיך באַוויזן, זײַן גריווע צעפלאַנטערט און זעט אויס זײַער
צאַרנדיק: שוין דרײַ טעג אַז מען הונגערט אים. אַ וויילע איז

אונטערן טייטלבוים

ער געשטאַנען פֿאַרוואונדערט אויף איין אָרט און געקוקט אַרום און אַרום, נאָכדעם האָט ער אַ שטאַרקן ברום געטאַן און גע-געבן אַ שפרונג צום געפֿאַנגענעם. בר־כוכבא אָבער האָט זיך ניט גערירט פֿון זײַן אָרט. געקוקט גלייך און שטאַרק צום מורא-דיקן לייב — — — אַ ווײלע זײנען זײ ביידע געשטאַנען דער-שטוינטע... זײ האָבן זיך דערקענט — — —

דער לייב איז אָפּגעשפרונגען, האָט אויסגעשריגן אַ ווילד-געשריי וואָס האָט פֿאַרציטערט דעם גאַנצן צירק, נאָכדעם איז ער געקראַכן און זיך אַוועקגעלייגט לעבן בר־כוכבאן און גע-לעקט זײנע פֿיס.

בר־כוכבא האָט אַרויפגעלייגט אויף אים זײַן שטאַרקע האַנט, אַ שפרונג געטאַן און זיך געזעצט אויף אים, אַנגענומען פֿעסט זײַן גריווע און גערופֿן :

— לויף און שפּרינג, מײַן פֿרײַנד !

דער לייב האָט זיך אויפֿגעהויבן, ווידער אַ בריל געטאַן, געגעבן אַ שפרונג איבער די קעפֿ פֿון די איבערגעשראַקענע מענער און פֿרויען, אַרויסגעשפרונגען פֿונעם צירק אַרויס, גע-לאָפֿן פֿון גאַס צו גאַס ביז אויסער דער שטאַט, — און בר־כוכבא רײט אויף אים איבער בערג און טאַלן, דער קאַפֿ איז געהויבן, זײנע לאָקן צעשוּיבערט פֿונעם ווינט און זײנע אויגן שײנען ווי שטערן.

אין דעם זעלבן טאַג האָט זיך בר־כוכבא אומגעקערט צו זײַן מתנה רײטנדיק אויפֿן לייב.

שבועות

א מיידעלע ירדנה און א ציגעלע א קליינע

א. — א מיידעלע מיט א ציגעלע — א שיינע פאר,
די איז אלט 2 חדשים, און די — 6 יאר.

ירדנה האט א סך שפילערייען: א בלעכענעם האן, א גומען-
נעם העלפאנט, א הילצערן פערד, א שטרויענעם אייזל, א
פאפירענעם קעמל און א וואלן לעמעלע.

ירדנה האט אויך א ציגעלע א קליינע, אבער א לעבעדיק
ציגעלע, א קלאר-ווייס ציגעלע, מיט דינינקע פיסעלעך, מיט
א קורצינקן עקעלע מיט לאנגע, אראפגעלאזטע אויערן, און
זייער א רירעוודיקע. א גאנצן טאג שפרינגט עס, כאפט און
קייט דעם עק פון א טישטעך, און מעקעט: מע, מע, מע!

ירדנה עסט ברויט מיט פוטער — ברעכט זי אפ א שטיקל
און דערלאנגט איר ציגעלע; טרינקט ירדנה א גלאז מילך —
לאזט זי איבער א ביסל פארן ציגעלע; אז ס'קומט אן די נאכט
— לייגט זיך ירדנה שלאפן אויפן בעטעלע, און דאס ציגעלע —
אונטערן בעטעלע.

דאס ציגעלע האט שטארק ליב ירדנה; עס איז צו איר
צוגעבונדן ווי א קליין הינטעלע. ירדנה שפילט זיך — דאס
ציגעלע שפרינגט לעבן איר; ירדנה שפאצירט — דאס ציגעלע
לויפט פארויס; ירדנה גייט אין שול — דאס ציגעלע גייט
איר נאך.

א מידעלע ירדנה און א ציגעלע א קליינע

ב. — דאָס ציגעלע גייט אין שול זייער גערן.
עס וויל אויך אַ שיינע מעשה הערן.

גייט ירדנה אין שול, און דאָס ציגעלע גייט איר נאָך. גייט אַריין ירדנה אין קלאַס און לאַזט דאָס ציגעלע הינטער דער טיר. שטייט דאָס ציגעלע, שטייט, וואָרט דאָס ציגעלע, וואָרט — און מען עפֿנט ניט. גייט עס אַוועק צום פֿענצטער.

קוקט אַריין דאָס ציגעלע דורכן אַפֿענעם פֿענצטער און זעט, אַז דער קלאַס איז פֿול מיט ייִנגלעך און מיידלעך וואָס זיצן ביי טישן און הערן ווי די לערערין דערציילט זיי אַ מעשה. האָט עס זיך אַוועקגעשטעלט, קוקט גלייך דער לערערין אין מויל און באַלעקט זיך.

פלוצעם האָט ציגעלע דערזען ירדנה זיצן צווישן די קינדער. האָט דאָס איר שטאַרק פֿאַרדראָסן: סטייטש? ירדנה זיצט אינעווייניק און מיך האָט מען איבערגעלאַזט אין דרויסן? האָט זי געעפֿנט דאָס מויל און אַ מעקע געטאַן: מע!...

האַבן זיך די קינדער אַרומגעקוקט און דערזען דאָס ציגעלע, און באַלד אויסגעשאָסן אַ געלעכטער. האָט זיך דאָס ציגעלע איבערגעשראַקן, טוט עס אַ שפּרונג דורכן פֿענצטער גלייך צו ירדנה און טוליעט זיך צו צו איר.

איז געוואָרן אַ רעש. און אין מיטן רעש האָט געקלונגען דער גלאַק — הפֿסקה. האָבן אַלע קינדער אַרומגערינגלט ירדנה מיטן ציגעלע; איינע גלעט, אַ צווייטע האַלדזט און אַ דריטע האָט אַ קוש געטאַן דאָס ציגעלע אויפֿן שטערן.

רופֿט זיך אַן רותי, ירדנהס חברטע:

— אַזאָ שייין ציגעלע פֿאַסט זייער גוט פֿאַר ביפורים!

אונטערן טייטלבוים

— בראַוואָ! בראַוואָ! — שרײַען אויס אַלע קינדער און
פליעסקען מיט די הענט.
זאָגט ירדנה:
— איך האָב טאַקע אַליין באַשלאָסן ברענגען דאָס ציגעלע
פֿאַר ביכורים!

ג. — צילה, גילה, גלילה, חנה, חיה —
אויך ירדנה מיטן ציגעלע אין דער רייע.
אין דער היים נעמט ירדנה אַ לייוונט און מאַלט אויס:

ב י פ ו ר י ם

און הענגט עס אויף אויפֿן ציגעלעס האַלדז.
דערווייל האָט זיך אַנגעהויבן די צוגרייטעניש צו ביפורים,
און ס'איז דאָ אַ סך צו טאָן: מאַכן קוישן, פֿלעכטן קראַנצן,
פֿאַרבן פֿאַנען און אויסמאַלן די פסוקים פֿון ביפורים.
און אַז דער יום-טוב איז געקומען, האָבן די קינדער גע-
בראַכט פֿון אַלדאָס גוטס:
דער האָט געבראַכט גרינס פֿונעם גאַרטן,
און דער — זאַנגען פֿונעם פעלד;
דער האָט געבראַכט אייער פֿון שטייג,
און דער — טויבן פֿון טויבנשלאַק;
דער האָט געבראַכט טרויבן פֿונעם ווינגאַרטן, און דער —
האַניק פֿונעם בינשטאַק.
און ירדנה האָט געבראַכט איר ציגעלע.
דאָס ציגעלע איז ווייס, און ירדנה איז אַנגעטאָן אין ווייסן;

א מיידעלע ירדנה און א ציגעלע א קליינע

ביידע זינען זיי באַפּוצט מיט בלויע באַנדן און געקרוינט מיט צווינגן פֿון איילבירט-בוים.

שטייען אַלע קינדער אין איין ריז און פֿאַרויס — ירדנה מיטן ציגעלע אויף אירע אַרעמס.

ד. — אַלע קינדער זינגען און רוישן.

און דאָס ציגעלע נאַשט פֿון די קוישן.

אין אַ לאַנגער ריז און מיט גרויס געזאַנג זינען די קינדער געגאַנגען און געטראַגן די ביכורים ביז מען איז אַנגעקומען אויפֿן גרויסן פּלאַץ פֿון קרן-קימת. פֿון אַלע זיטן, פֿון אַלע וועגן האָבן זיך געצויגן די לאַנגע רייען, און אַז אַלע האָבן זיך שוין פֿאַרזאַמלט איז געוואָרן שטיל. מ'האַט געוואָרט אויפֿן צייכן, אַז דער יום-טובּ הייבט זיך אָן.

ווי לאַנג די קינדער האָבן געוונגען האָט דאָס ציגעלע געמעקעט, אָבער אַז ס'איז שטיל געוואָרן איז דאָס ציגעלע אומעטיק געוואָרן: עס האָט זיך פּלוצעם דערמאַנט אַז עס איז גאַר הונגעריק.

טאַקע אין אמתן האָט דאָס ציגעלע דעם טאַג גאַרניט געהאַט אין מויל, ווייל ירדנה איז געווען שטאַרק פֿאַרנומען: זי האָט זיך געוואָשן, און אַרומגעוואָשן דאָס ציגעלע; זי האָט זיך פֿאַרקעמט, און אויסגעקעמט דאָס ציגעלע; זי האָט זיך באַפּוצט און אויסגעפּוצט דאָס ציגעלע. נו, האָט זי נאָר איין זאַך פֿאַרגעסן: געבן דעם ציגעלע עסן.

זעט ירדנה אַז דאָס ציגעלע איז עפעס אומעטיק, מיינט זי: היינט דאַרף עס זיך שיידן פֿון איר, דערפֿאַר איז עס אומע-טיק...

אונטערן טייטלבוים

פלוצעם האָט די פויק געפויקט, די קלעזמער האָבן אָנגע-
הויבן שפילן, און די קינדער האָבן אָנגעהויבן זינגען:
„די קוישן אויף די אַקסלען,
און דער קאַפּ איז געקראַנצט...“

און זינגענדיק זינגען די קינדער געאָאָנגען אַרום אַ גרויסער
בינע און איבערגעגעבן די ביפורים צו די פוהנים וואָס שטייען
אויבן. ירדנה קושט איר ציגעלע און גיט עס איבער צום פהן.
נעמט דער פהן און שטעלט אַוועק דאָס ציגעלע אויף דער
אויבערשטער טרעפּ אויבן-אָן, מען זאָל עס זען.
דאָס ציגעלע אָבער, אַז עס האָט דערווען אַזוי פֿיל קוישן
מיט שמעקעדיקע גרינסן, האָט עס זיך צוגעכאַפט און אָנגע-
הויבן עסן מיט גרויס חשק.

אָ — אַלע קינדער זינגען, טאַנצן אין פֿריידן,
ירדנה מיטן ציגעלע קענען זיך ניט שייַדן.

נאָכן איבערגעבן די ביפורים איז געוואָרן פֿריילעך. די
מוזיק שפילט, דער עולם טאַנצט, מען טיילט די קינדער זיס-
וואָרג צו עסן און צו טרינקען. דאָס ציגעלע שטייט אויבן, עס
האָט זיך שוין אָנגעגעסן, דאָך גייט עס פֿאַרזוכן פֿון אַלע קוישן,
ביז עס האָט אָנגעטראָפֿן אויף אַ קויש מיט ציבעלעס. ווי עס
האָט נאָר פֿאַרזוכט, אַזוי האָט עס אָנגעהויבן ניסן... און האָט
זיך דערמאַנט אין ירדנהן. עס האָט געעפֿנט אַ פֿאַר גרויסע
אויגן און האָט באַוואַנדערט זיך אַליין, ווי אַזוי איז עס אַרויף
אויף אַזאַ הויכער שטופּע... און באַלד איז עס אַראָפּגעשפרונגען
פֿון דער בינע און האָט אָנגעהויבן זיך דרייען אַרום און אַרום
און מעקען.

א מיידעלע ירדנה און א ציגעלע א קליינע

די גאַנצע פֿאַרזאַמלונג איז דעמאָלט געשטאַנען אויף די פֿיס און געזונגען „התקוה“, נאָר דאָס ציגעלע לויפֿט אַהער, אַהין. זעט ירדנה — און עס גייט איר אויס דאָס חיות, זי וויל עס אַרומנעמען און עס קושן, נאָר מ'טאָר ניט אין מיטן זינגען... אָבער דאָס ציגעלע דערקענט ירדנהן צווישן אַלע קינדער, און איז שנעל צוגעשפרונגען צו איר.

ירדנה האָט זיך שוין מער ניט געקאַנט איינהאַלטן, זי האָט אַרומגענומען איר ציגעלע און צוגעדריקט צום האַרצן. צוויי טרערן האָבן געגלאַנצט אין אירע אויגן.

ווען מען האָט געענדיקט זינגען די „התקוה“, גייט צו דער דירעקטאָר פֿון קרן קימת צו ירדנהן און זאָגט :

— איך דאַנק דיר, ירדנה, פֿאַר דיין שיינעם ביכורים ; איך וויל דיך אָבער עפעס בעטן : דיין ציגעלע איז נאָך צו יונג און צו קליין, וואָס קאַנען מיר טאָן דערמיט ? ווער וועט זיך מיט דעם פֿאַרנעמען ? אָט נעם דיין ציגעלע צו דיר אַהיים און האַדעווע עס אויס. איבעראַיאָר, וועסטו עס ווידער ברענגען פֿאַר ביכורים !

אַזוי איז טאַקע געווען.

ב י נ ו ר י ם

א

ד ינטער הויכע בערג, אין אַ גרינעם טאַל, זיצט ווי באַהאַלטן אַ קליינער ישוב, אַ קבוצה. די הייזלעך זענען ווייסע, די דעכער — רויטע, און די פֿענצטער און לאַדן — בלויע. יעדער הייזל איז אַרומגערינגלט מיט אַ גרויסן גאַרטן און מיט אַ ברייטן הויף. אין יעדן הויף געפֿינט זי אַ הינער-שטיג. אַ פֿאַר מאַל אין טאָג עפֿנט מען די שטיג, און אַ כאַפטע הינער לאַזט זיך אַרויס אויף דער פֿרייער לופֿט, ווי קינדערלעך פֿון דער שול, אַלע מיט ווייסע פֿעדערן, מיט רויטע קאַמען, און זיי צעשפּרייטן זיך אויפֿן גאַנצן הויף צו שאַרן און צו פּיקן.

יעדן טאָג לייגן די הינער אייער, און יעדן פֿרימאַרגן עסן די קינדער פֿרישע אייער און לויפֿן אין שול לערנען.

ווען ס'קומט אָן דער ליבער יום-טוב שבועות, און מען באַדאַרף ברענגען ביפורים, קלייבט יעדער קינד אויס די גרעסטע-שענסטע-ווייסע אייער און ברענגט זיי אין שול. נעמט די לערערין און פֿילט אָן אַ קאַרב מיט אייער, די קינדער קלייבן אָן בלומען, באַפּוצן דעם קאַרב, באַקרוינען זיך אַליין און אויך די לערערין מיט שיינע קרענץ און גייען מיט געזאַנג אין שטאַט אַרײַן צו ברענגען ביפורים פֿאַן קרן קיימת לישראל.

(איז דאָך אַלץ, דאַכט זיך, גוט און שייך !)

זאַגן אַבער די קינדער : ניין !)

ב י כ ו ר י ם

ב

איין יאָר האָבן די קינדער געבראַכט אייער; דאָס צווייטע יאָר האָבן זיי נאַכאַמאַל געבראַכט אייער. צום דריטן מאַל האָבן זיך די קינדער אָנגערופֿן:

— ניין! ביז וואַנען וועלן מיר ברענגען נאָר אייער?
— לאַמיר היינטיקס יאָר ברענגען גרינסן! — זאָגט העניע.
— אפֿשר זאָלן מיר ברענגען פֿרוכטן? — פֿרעגט יאַסי.
— בלומען! — שרייט אויס עדינה.

האָבן זיך די קינדער געשפּאַרט צווישן זיך און ניט געקומען צו קיין טאַלק, ביז רחלע איז אויפֿגעשטאַנען און האָט אויסגע-
רופֿן שטרענג:

— ניט גרינסן, ניט פֿרוכטן און ניט בלומען, און טאַקע ווידער אייער! .. מיר וועלן אָבער אויף די אייער אַוועקזעצן אַ קוואַקע, וועט זי אויסבריען הינדעלעך, וועלן מיר זיי ברענגען פֿאַר ביכורים!

איז עס אַלע קינדער געפעלן געוואָרן און זיי זיינען גלייך געלאָפֿן און דערציילט דער לערערין.

— טאַקע אַ גוטער פֿאַרשלאַג! — זאָגט די לערערין.
— וואו וועלן מיר נעמען אַ קוואַקע? — פֿרעגט צילקע פֿאַרזאָרגט.

— ניט געזאָרגט! — ענטפֿערט די לערערין — איך וועל שוין באַזאָרגן אַ קוואַקע.

אַלע קינדער האָבן געהויבן פֿיסלעך פֿאַר גרויס שמחה.
ווען די קינדער זענען שטיל געוואָרן, זאָגט די לערערין:
— די צייט איז קורץ, קינדער, נאָר אַ פֿאַר חדשים זענען

אונטערן טייטלבוים

געבליבן ביז שבעות. מיר דארפן זיך אַ ביסל צואיילן. ווי מיינט איר, קינדער ?
— געוויס ! — שרייען אויס די קינדער, און זייערע בעקע-
לעך פלאַמען און זייערע אייגעלעך קוועלן.
(קינדער דארפן נאָר וועלן !...)

ג

געזאָגט און געטאָן. אויף מאַרגן האָבן די קינדער געבראַכט
אויסגעקליבענע אייער, איינס און איינס — צוואַנציק שטיק.
נעמט די לערערין אַ קעסטל, בעט עס אויס מיט שטרוי
ווי אַ נעסט, לייגט אויס די אייער אין אַ רעדל און שטעלט עס
אָוועק אין אַ טונקעלן ווינקל. נאָך דעם זעצט זי אָוועק די
קוואַקע אויף די אייער, אַ גרויסע, שיינע קוואַקע.
אַלע קינדער שטייען אַרום איר און קוקן, און פלאַפלען,
און בליצן מיט וויצן.

הייבט אויף די לערערין איר רעכטע האַנט, פאַרבייגט פֿיר
פֿינגער און לאָזט אויסשטרעקן נאָר איין פֿינגער. מיט דעם
פֿינגער שאַקלט זי און זאָגט אָן די קינדער :

- 1 — איר זאָלט ניט קריכן אין דעם ווינקל !
- 2 — איר זאָלט ניט אַנרירן די קוואַקע !
- 3 — איר זאָלט ניט טאַפן אין נעסט אינעווייניק !
- 4 — איר זאָלט זײַן געדולדיק און וואַרטן ביז סױעלן
אַרויס די הינדעלעך !

— וויפֿל צײַט דאַרפֿן מיר וואַרטן ? — פֿרעגן די קינדער.
— אַרום דרײַ וואַכן, — ענטפֿערט די לערערין.
— און וואָס וועט די קוואַקע עסן, טרינקען ?

ביכורים

זאגט די לערערין:

— זאל יעדער פון אייך זיך אָפגעבן מיט דער קוואַקע נאָר
איין טאָג, און זי באַזאָרגן מיט עסן און מיט טרינקען!
די קינדער האָבן גלייך געמאַכט אַ צעטל, פֿאַרשריבן ווער
עס זאל אַכטונג געבן אויף דער קוואַקע, יעדער טאָג זאל
עמעצער אַנדערש באַזאָרגן.

ד

אין אַ שיינעם פֿרימאַרגן —

ווען די קינדער זענען געקומען אין שול, האָבן זיי געטראָפֿן
ווי די קוואַקע שפּאַצירט אַרום, און אַרום איר לויפֿן און שפּרינגן-
גען קלייניקע הינדעלעך.

נו, איז געווען אַ שמחה! אַלע קינדער האָבן געוואַלט
איבערציילן די הינדעלעך און האָבן ניט געקאַנט...

אַ סך צייט האָבן די קינדער ניט געקאַנט שטיין און קוקן.
ערשטנס — מע באַדאַרף אַ שטייגל. ס'האַט לאַנג ניט געדויערט
און עמעצער האָט אויסגעזוכט אַן אַלט שטייגל, האָט מען זיך
גענומען צום פֿאַרריכטן: מען האָט געקלאַפט טשוועקעס וויפֿל
ס'איז געווען און וויפֿל ס'איז אַריין, פֿדי דאָס שטייגל זאל זיין
שטאַרק. זיי האָבן פֿאַרשפּאַרט די קוואַקע מיט די הינדעלעך
אינעם שטייגל, און גלייך געמאַכט אַ נייעם צעטל, ווער עס
זאל יעדן טאָג באַזונדער זיך אָפגעבן מיט דער קוואַקע און
מיט אירע הינדעלעך.

עס זיינען אַריבער אַ פֿאַר וואַכן, די הינדעלעך זענען
געוואַקסן פֿון טאָג צו טאָג און האָבן זיך באַדעקט מיט פֿעדערן.
מיט אַ פֿאַר וואַכן שפּעטער האָט מען שוין באַמערקט אַז אַלע

אונטערן טייטלבוים

הינדעלעך וועלן אויסוואקסן הינער, נאָר איין הינדעלע וועט אויסוואקסן אַ האָן.

דערווייל איז אָנגעקומען ערב שבועות. די קינדער זענען געווען שטאַרק צופֿרידן:

— אַ סוף צו די אייער! היינטיקס מאָל וועלן מיר ברענגען ביפורים ניינצן הינער און איין האָן!
(די מעשה הייבט זיך ערשט אָן...)

ה

ס'איז אָנגעקומען דער געוואונטשטער טאָג פֿון חג-הביפורים. פֿון גאַנץ פֿרי אָן האָבן די קינדער זיך אָנגעהויבן גרייטן, און ס'איז געווען אַ סך צו טאָן: ערשטנס — האָט מען אויסגעפּוצט די שטייג מיט פֿרישע, גרינע צווייגן און מיט בלומען; נאָך דעם האָט מען געמאַכט פֿאַנען, נאָך דעם האָט מען געפֿלאַכטן קרענץ, נאָך דעם און נאָך דעם...

און פֿון גרויס איילעניש האָט מען געלאָזט די שטייג אָפֿן... די הון מיט די הינדעלעך זענען זיך שטילערהייט אַרויס פֿון דער שטייג אין הויף אַרײַן עפעס צו פֿיקן, האָבן זיי געפֿיקט און צוגעקומען ביזן טויער; איז דער טויער געווען אָפֿן, זענען זיי אַרויס אין דרויסן אויפֿן גלייכן וועג.

גראַד דעמאָלט איז דורכגעפֿאַרן אַ יינגל רײַטנדיק אויף אַן אייזעלע. דאָס אייזעלע איז געווען אָנגעלאָדן מיט אַ זאַק ווייץ. אין זאַק איז געווען אַ קליין לעכעלע, האָבן זיך די קערנד-לעך געשאַטן איינס נאָכן אַנדערן און געפֿאַלן אויפֿן וועג. אַז די קוואַקע האָט דאָס באַמערקט, האָט זי אָנגעהויבן קוואַקען:

ב י כ ו ר י ם

— קי-קי-קי! קע-קע-קע! קי-קי-קינדעלעך! קע-קע-קע-קערנדלעך!

די קליינע הינדעלעך זענען געווען גרויסע פֿרעסערס, זיי האָבן ניט געוואָרט ביז מ'וועט זיי רופֿן נאָך אַ מאָל, זיי האָבן אָנגעהויבן כאַפֿן און פּיקן, פּיקן און כאַפֿן. דאָס אייזעלע לויפֿט, דאָס זעקעלע טרייסלט זיך, די קערנד-לעך פֿאַלן, און די הינדעלעך לויפֿן נאָך און פּיקן: פּיק-פּיק-פּיק!

(איצט לאַמיר זיך אומקערן אין קבוצה צוריק...)

1

ווען די קינדער זענען שוין געווען אויסגעפּוצט, באַקרוינט און גרייט אין וועג אַרײַן, זענען זיי געקומען נעמען די שטייג — זעען זיי: די שטייג אין אָפֿן און ליידיק...

— וואו איז די קוואַקע מיט די הינדעלעך?

— ווער האָט געלאָזט אָפֿן די שטייג?

איז געוואָרן אַ לויפֿעניש.

די קינדער האָבן זיך צעשפּרייט איבער אַלע הויפֿן, געזוכט אין אַלע שטאַלן — ניטאָ.

שטייען די מיידעלעך בײַ דער ליידיקער אויסגעפּוצטער שטייג און וויינען:

„דער שאַקאַל האָט פֿאַרצוקט די קוואַקע!“

„דער קאַרשון האָט געכאַפּט די הינדעלעך!“

און די יינגעלעך שטייען פֿאַרזאַרגט:

אונטערן טייטלבוים

„מיט וואָס וועלן מיר קומען אין שטאָט? וואָס וועלן מיר
ברענגען ביפורים?

שטילט זיי אײן די לערערין און באַראַיקט זיי:

— טאַקע אַ גרויסער צער אויף דער הון מיט די הינדעלעך,
נאָר וואָס קענען מיר איצט טאָן? לויפֿט אַהיים און ברענגט
וואָס איר וועט געפֿינען, ווייל מיר מוזן גלייך גיין אין שטאָט
ברענגען די ביפורים.

זײַנען די קינדער געלאָפֿן און געבראַכט וואָס נאָר זיי האָבן
געפֿאַקט: אייער, פֿרוכטן, גרינסן. דאָס אַלץ האָט מען אַרײַן-
געלייגט אין דער פֿאַרפּוצטער שטייג און מאַיז אַרויס אין וועג.
און שאַ שטיל; ניט מען זינגט, ניט מען שאַלט.

(וואָס איז ווייטער געשען — וועלן מיר זעען באַלד...)

ז

גייען די קינדער אויסגעפּוצטע מיט בלומען און צווייגן,
זיי טראָגן פֿאַנען און שווייגן. — זיי זײַנען שוין געווען העט
ווייט-ווייט — פּלוצעם שרייט אויס דאַני:

— זעט נאָר זעט! אָט איז די הון מיט די הינדעלעך!

די קינדער גיבן זיך אַ כאַפּ און זעען:

די קוואַקע מיט די הינדעלעך גייען זיך פֿאַמעלעך אין מיטן
שליאַך און פּיקן...

נו, איז געוואָרן אַ שמחה, אַ פֿרייד!

די קינדער האָבן זיך אַ לאַז געטאָן זיי כאַפּן. ס'איז גרינג
צו זאָגן, אָבער ניט לייכט צו כאַפּן נײַנצן יונגע הינדעלעך
אויף אַ פֿרייען פעלד; פון צווישן די פֿינגער האָבן זיי זיך

ביכורים

ארויסגעגליטשט; איינס געכאפט — דאס צווייטע אנטלאפן...
סוף כל סוף האט מען זיי אלע אריינגעפאקט אין שטייג.
מ'האט אויפגעהויבן הויך די פאנען און אוועק ווייטער.
מיט גרויס געזאנג זינען זיי אריין אין שטאט, געשפאנט
פון גאס צו גאס ביזן קרן קיימת און געבראכט די ביכורים
מיט א פריילעך הארץ און מיט גרויס מוט!
(אבי דער סוף איז גוט!..)

צווייטער טייל

די קליינע פאלמע

1

מעלאַ און פרמלה (קאַרמעלאַ) זינען שוועסטער-קינדער, ביידע זינען זיבן יאָר אַלט. פרמלה וואוינט אין אַ דאָרף אין אַרץ-ישׂראל און מעלאַ וואוינט ווייט-ווייט אין אַ דאָרף אין אַן אַנדער לאַנד.

איין מאָל האָט פרמלה געשיקט צו מעלאַן אַ פעקעלע מיט טייטלען, איינגעוויקלט אין אַ גלאַנציק-דורכזיכטיק פאַפיר און האָט איר געשריבן אַ בריוו:

טײַערע קווינע מעלאַ!

איך שיק דיר צו דיין געבוירנטאָג אַ פעקעלע מיט אַרץ-ישׂראל פֿרוכטן. די פֿרוכטן זינען קליינע, אַבער זיי וואַקסן אויף אַ הויכן בוים.

פֿון מיר, כּרמלה.

2

מעלאַ האָט זיך זייער געפֿרייט מיט דער מתנה, זי האָט די טייטלען געגעסן און האָט זיך געשפּילט מיט די לאַנגע, שטיין-האַרטע קערנדלעך.

אַזוי שפּילנדיק פֿאַלט איר איין אַ געדאַנק:

אונטערן טייטלבוים

„אנו, לאַמִּיך נעמען און פֿאַרזעצן איין קערנדל, וועט אפשר
אויסוואַקסן אַ הויכע פֿאַלמע!“

געזאַגט און געטאַן.

מעלאַ האָט אויסגעקליבן דאָס בעסטע-שענסטע קערנדל
און האָט עס אַרײַנגעשטעקט אין אַ בלומענטאַפּ.

וואַרט מעלאַ אַ טאַג, צוויי, דרײַ טעג — דאָס קערנדל
באַווייזט זיך ניט; זי וואַרט אַ וואַך, צוויי, דרײַ וואַכן — דאָס
קערנדל וויל ניט שפּראַצן.

זעצט זיך מעלאַ אַוועק און שרייבט פרמלהן אַזאַ בריוו:

ליבע קווינע פרמלה!

אַ גרויסן דאַנק דיר פֿאַר דער מתנה; זיסע טייטלען
האַב איך געגעסן, און אינעם קערנדל ניט פֿאַרנעסן.
איך האָב עס פֿאַרזײט אין אַ בלומענטאַפּ. וויל אָבער
דאָס קערנדל ניט שפּראַצן. וואָס טוט מען? אפֿשר
איז אונדזער ערד ניט גוט פֿאַר אַ פֿאַלמע?

פֿון מיר, מעלאַ.

3

דאָס פרמלה איר גלייך געענטפערט:

טייערע קווינע מעלאַ!

דו ביסט גערעכט; ס'קאָן זייער זײַן, אַז אויף איינער
ערד קאָן קײַן פֿאַלמע ניט וואַקסן. שיק איך דיר אַ
זעקעלע ארץ-ישראל-ערד — און זאָל זײַן מיט גליק.

פֿון מיר, פרמלה.

4

אז מעלא האט דערהאלטן דאס זעקעלע ערד, האט זי גלייך אנגעשאטן א פולן בלומענטאפ און איבערגעזעצט דאס שטיין-הארטע קערנדל אהין.
א טאג, א נאכט — ניט לאנג געווארט, דאס קערנדל האט ארויסגעשפראצט גרין, פריש און צארט.
מעלא האט געטאנצט פאר פרייד.
אוועק א וואך, צוויי, דריי וואכן — דאס שפראצעלע שטייט אויף איין ארט; אוועק א חודש, צוויי, דריי חדשים — דאס ביימעלע וויל ניט וואקסן.
זעצט זיך מעלא אוועק און שרייבט אן א בריוו צו פרמלהן:
ליבע קוזינע פרמלה!

א גרויסן דאנק דיר פארן זעקעלע ערד; דאס קערנדל האט שוין ארויסגעשפראצט, אבער ס'וויל ניט וואקסן. וואס טוט מען? ס'קאן זיין אז דאס ביימעלע וויל טרינקען ארץ-ישראל-וואסער.
פון מיר, מעלא.

5

דאט פרמלה איר גלייך געענטפערט:
טייערע קוזינע מעלא!
איך מיינ אז דו ביסט גערעכט. אט שיק איך דיר א קריגעלע מיט ארץ-ישראל-וואסער. באגיס דאס ביימעלע אלע פרימארגן, און זאלסט זיך ניט זארגן.
פון מיר, פרמלה.

6

ווי נאָר מעלאַ האָט דערהאַלטן דאָס קריגעלע וואַסער,
האָט זי גענומען באַגיסן איר ביימעלע.

אַ טאָג, אַ נאַכט — ניט לאַנג געוואָרט, דאָס ביימעלע האָט
זיך געהויבן, דערגרייכט ביז די שויבן; אַ וואָך נאָך אַ וואָך —
דאָס ביימעלע וואַקסט נאָך און נאָך; אַ חודש, אַ יאָר — דאָס
ביימעלע איז זיך צעוואַקסן ביז גאָר ...

אַבער דערפאַר איז דאָס ביימעלע זייער בלייך און דאַר.
זעצט זיך ווידער מעלאַ אַוועק און שרייבט צו פרמלה:
ליבע קווינע פרמלה!

דאָס פאַלמעלע איז אויסגעוואַקסן הויך און שלאַנק,
אַבער עס זעט אויס ווי קראַנק: בלייך און דאַר. איך
האַב עס אַרויסגעטראָגן אין גאַרטן עס זאָל שעפן
לופֿט און זיך וואַרעמען אויף דער זון. אַבער, ווי
ס'זווייזט אויס, וויל דאָס ביימעלע לופֿט און זון פֿון
אָרץ-ישׂראַל ...

פֿון מיר, מעלאַ.

7

דאָט פרמלה איר גלייך געענטפערט:

טייערע קווינע מעלאַ!

דו ביסט זייער גערעכט. נאָר צו מיין באַדויערן קאָן
איך דיר קיין לופֿט ניט שיקן. אויך די אָרץ-ישׂראַל-
דיקע זון הענגט צו הויך, איך קאָן צו איר ניט דער-

די קליינע פאלמע

לאנגען. מיין עצה איז: נעם מיט זיך די פאלמע און
פאר אריבער צו אונדז; מיר האבן גענוג לופט און
זון פאר אייך ביידע צוזאמען.

לייען איבער מיין בריוו פאר דיין טאטן און דיין
מאמען.

פון מיר, פרמלה.

8

מעלא האט דעם בריוו איבערגעלייענט פאר איר טאטן
און איר מאמען.

האט דער טאטע געזאגט:

— פרמלה איז גערעכט!

האט די מאמע געזאגט:

— ס'איז גאר ניט שלעכט!

אין א פאר חדשים ארום איז די גאנצע פאמיליע אריבער-
געפארן קיין ארץ-ישראל און זיך באזעצט אין א דארף. די
פאלמע וואס מעלא האט מיטגעבראכט מיט זיך האט זי איבער-
געפלאנצט אין גארטן ביי דער שטוב.

אין א קורצער צייט איז די פאלמע אויסגעוואקסן שענער
און העכער פון אלע ביימער, איבער אלע דעכער.

נפתלי גייט אין שולע

אין עק שטאָט, ניט ווייט פֿון שליאָך / שטייט אַ שטוב מיט אַ רויטן דאָך, / טאָג-ווי-נאַכט שפּאַרט פֿון קוימען אַ רויך / און פֿאַרקרייזלט זיך ביז אין דער הויך. / דאָרטן אין שטוב וואוינען צוואַמען: / זיידע-באַבע, טאַטע-מאַמע, / אַ טאַכטער סגולה, / וואָס האָט שוין געענדיקט די שולע, / און אַ קליין יינגעלע נפתלי.

נפתלי דער קליינער / נאָר ער איינער / איז אין שטוב אַ גאַסט; / ווי נאָר ס'הייבט אָן צו באַגינען / ווערט ער גלייך אַנטרונען / אויפן גאַס. / דאָרטן פֿייגעלעך פֿליען, / בלימעלעך בליען, / הינטעלעך האַווקען, / קעצעלעך מיאַוקען, / אַ גריל גרילט, / אַ זשאַבע קוואַקעט, / און נפתלי שפּרינגט, / באַלע-באַקעט, / אַ גאַנצן טאָג באַרוועס און נאַקעט.

פֿלוצעם, זעט נאָר זעט, אויסגעוואַקסן איז נפתלי, / ער וויל גאָר גיין אין שולע. / נו, ס'איז אַ שמחה, אַ פֿרייד, / אַבער ער דאַרף דאָך אַ קלייד! / — אַ קלייד? איי-איי-איי, אַ וואַזשנע זאָך! / וואָס איז צו קלערן אַ סך? אַט נפתלים פֿאַטער איז דאָך אַ שניידער — אַ קענער, / ער גייט פֿאַר קינדער און פֿאַר מענער. / נעמט ער אין האַנט / אַ שטיקל געוואַנט, / געמאַסטן, געשניטן, / אין עק און אין מיטן, / געשטעפט, גענייט / אין דער לענג, אין דער ברייט, / דאָ אַ פרעס, דאָרט אַ גלעט — / אַט האַסטו שוין פֿלודערן און אַ זשאַקעט!

נפתלי גייט אין שולע

ווינט וואו נעמט מען שייך? / זאגט דער זיידע: „לאזט
מיך!“ / נפתלים זיידע איז א בארימטער-שוסטער, / א גאנצן
טאג — אט זינגט ער, אט הוסט ער. / נו, יעדער שוסטער
האט לעדער. / לעדער אהין, לעדער אהער, / דא א צי, דארט
א קער, / מיט דער אל — שטיך-שטאך! / מיט דער דראטווע
— קריך-קראך! / מיטן האמער — קליפ-קלאפ! / מיטן בערש-
טל — כאפ-לאפ! / א שמיר, א פון, שנעל, גיך / און שוין
פארטיק א פאר שייך!

ליינע שייך, מיט אויערן און העקעלעך. / וואו זשע נעמט
מען א פאר זעקעלעך? / זאל זיך די באבע זארגן! / זי שטייט
אויף גאנץ פרי-מארגן, / דאוונט אפ, נעמט עפעס אין מויל, /
און באלד געכאפט שפיזלען מיט קנויל, / (ביוויל דער בעסטער
שענסטער) / און אויף א קליין בענקעלע זיך געזעצט ביים
פענצטער. / די שפיזלען טאנצן, / די אויגן גלאנצן, / און די
ליפן זיי שאקלען און ריידן / מעשות פון צער און פריידן, / ווי
זי האט חתונה געהאט מיטן זיידן. / דאס איז געווען, דאכט זיך,
ערשט נעכטן — — / און די פינגער דערוויל שטריקן,
פלעכטן. / פלעכטן. / א טאג און צוויי, און נאך א נאכט — /
און די ארבעט איז שוין געמאכט.

דאכט זיך — גוט! / אבער מיטדארף א הוט. / זומער,
ווינטער — רעגן, היץ / ווי קאן מען אויסקומען אן א מיץ? /
שמייכלט די מאמע זיס און שייך: / „דאס וועל איך טון אליין!“
זי עפנט א בינטל פון סאמע-סאמע / זינד, אטלעס, פליוש,
סאמעט, / און גייט און העפט מיט פאדעם זילבער-גאלד, /
פונקט ווי מיט א פענזל געמאלט: / א לייב, אן אדלער, א

אונטערן טייטלבוים

הירש מיט הערנער, / וואָס האָט זיך פֿאַרטשעפעט צווישן
דערנער, / אַ טיגער מיט אויגן ברענען, שרעקן, / און אַ מגן-
דוד מיט זעקס עקן, / אַך, איז דאָס אַ קעפקע — אַזוינס ניט
געווען, / אַזוינס ניט געזען, — / אַט וואָס אַ מאַמע קען !

קוקט נאָר אָן דעם נפֿתלי, / אויסגעפּוצט ווי גראַף
סטראַמבאָלי ! / וואָס פֿעלט אים נאָך ? כילעבן, גאָר פֿאַר-
געסן... / מ'דאַרף דאָך מיטנעמען אין שולע עסן : / אַ ביי-
געלע, / אַ טייגעלע, / אָן עפעלע, אַ קיכעלע, / און דערצו
אויך אַ טיכעלע. / יא, אַ טאַרבעלע איז אַ קלייניקייט, ריכטיק, /
אַבער ס'איז זייער וויכטיק ! / נעמט די שוועסטער סגולה, אַבי
נאָר זי נעמט, / און אַז זי נעמט — ברענט / אונטער די הענט. /
נעמט זי אַ שפיץ / פון אַ שטיקל ציץ, / אַ שטאַך, אַ ניי / —
איינס-צוויי — / אַט האָסטו אַ טאַרבעלע אַ קליינס, אַ שיינס, /
מיט קרעלן געצירט, / מיט אַ שנרעלע געשנירט, / מיט אַ
שליף געשלייפֿט : שליף-שלאָף !

וואָרט, ס'איז נאָך נישט דער סוף !

סגולה, אַבי זי מאַכט — / מאַכט זי ווי געדאַכט ! / האָט
זי אויסגענייט אויפֿן טאַרבעלע פֿיין און גוט / רויטע אותיות :

נון, פֿאַ, הַיּו, לִמְד, יוּד.

(און אַנגעפֿילט מיט אַלדאָס גוט.)

נעמט נפֿתלי דאָס טאַרבעלע אין האַנט, / גיט אַ זאָג : /
„אַ גוטן טאַג ! / און שפּאַנט !

שטייט און קוקט די שוועסטער ביי דער טיר : / זאָגט
שטיל : „אַזאַ יאָר אויף מיר !“

נפתלי גייט אין שולע

קומט פֿון קיך / די מאַמע גיך, / געשווינד : „מיר פֿאַר
מײַן קינד!“
ביים פענצטער שטייען ביידע / באַבע און זיידע. / ער
זאָגט : „יאָ!“ / און זי : „אין אַ מזלדיקע שעה!“
אַביסעלע שפעטער / קומט צוליפֿן דער פֿאַטער אַהער, /
אויפֿן האַלדז דער מעטער, / אין דער האַנט — די שער.
שטייען זיי, קוקן זיי פֿון דער ווייטן,
קלייבן נחת : „אַ יינגל ווי ביי ליטן!“

דער מאראנץ

ליין א ריינעם־שיינעם ווינטערטאָג שפּרינגט אַראָפּ פֿון שפיץ בוים אַ גרויסער, קיילעכדיקער, גינגאַלדענער מאַראַנץ, — אַ שפרונג, אַ טאַנץ — און הייבט זיך אָן קינקלען און קינקלען. טרעפֿט ער אָן גראַד אויף אַ קליינער טאַטשקע, וואָס שפּאַ־צירט אַרום צווישן די ביימער אין פרדס (פאַרדעס — סאַד). — מאַראַנץ, מאַראַנץ, וואוהין לויפֿסטו, מאַראַנץ ? — איך ? אין דער וועלט־אַרײַן צו ייִדן. — וואָס האָסטו צו טאָן בײַ ייִדן אין דער וועלט ? — כּוועל רופֿן ייִדישע קינדער, זײ זאָלן אַריבער קײַן אַרץ־ישׂראל. — טאַקע שײַן ! — רופֿט זיך אָן די טאַטשקע. — אַט שפּרינג אַרײַן צו מיר, וועל איך דיך אונטערפֿירן אַביסל ! — אַ שפרונג, אַ טאַנץ — און דער מאַראַנץ איז שוין אין דער טאַטשקע.

לויפֿט די טאַטשקע, לויפֿט און איר איין און איינציק רעדל דרייט זיך אַ הער, אַ הין — און פֿאַרפֿאַרט גלייך ביז צום מאַגאַזין, וואָס שטייט ביים פּלויט פֿונעם פרדס. שפּרינגט אַרויס דער מאַראַנץ און קינקלט זיך ווייטער. טרעפֿט ער אָן אויף אַ בינטל ווייס־זײַדן פּאַפּיר, אַ גאַנצן פּאַק, אַ פּולן זאַק.

ד ע ר מ א ר א נ ז

— מאראַנז, מאראַנז, וואוהין איילסטו זיך מאראַנז?
— איך? אין דער וועלט-אַרײַן צו ייִדן.
— וואָס טראַכסטו דאָרטן צו טאָן?
— כּוועל רופן ייִדישע קינדער, זיי זאלן אַריבערפּאַרן קײַן
אַרץ-ישׂראל.
— גאַנץ גוט! — ענטפּערט דער פּאַק פּאַפּיר. — אָבער
דאָרטן איז דאָך קאַלט, האַסט דאָך נישט קײַן ראַק? קײַן
מאַנטל?
כאַפט דער מאראַנז אַ בויגן זײַד-פּאַפּיר, פּאַרוויקלט זיך
אַרום און אַרום, און קײַקלט זיך ווייטער.

**

נישט לאַנג געלאַפֿן און גלייך אַנגעטראַפֿן אויף אַ קאַסטן
פֿון ברעטלעך, וואָס שטייט ביים טויער פֿון פרדס.
— מאראַנז, מאראַנז, וואוהין לויפֿסטו, וואָס איילסטו זיך?
— איך? צו ייִדן אין דער וועלט.
— וואָס ווילסטו דאָרטן טאָן?
— כּוועל אַריבערשיקן ייִדישע קינדער קײַן אַרץ-ישׂראל.
— זייער פּיין, ליבער מאראַנז! — זאָגט דער קאַסטן. —
אָבער ס'איז דאָך זייער ווייט, אַ לאַנגער וועג! אַט שפּרינג
אַרײַן צו מיר, וועל איך דיך מיטנעמען אַהין.
אַ שפּרונג, אַ טאַנץ — און אונדזער מאראַנז איז שוין אין
קאַסטן.

**

ווי נאָר דער מאראַנז איז אַרײַנגעשפּרונגען, אַזוי האַט
זיך דער קאַסטן צוגעדעקט, און אַ האַמער האַט אַנגעהויבן

קלאפן: טאק-טאק-טאק — א טשוואק נאך א טשוואק.
געענדיקט קלאפן — האט זיך דער קאסטן אויפגעהויבן
און איז אַרײַן אין אויטאָמאָביל: פּאַפּן-פּאַפּן-פּאַפּן! ...
קוקט אַרויס דער מאַראַנץ דורך אַ שפּאַלט, און זעט: דער
וועג איז לאַנג און ס'גלאַנצט דער אַספּאַלט.
פֿון אויטאָמאָביל איז דער קאסטן מיטן מאַראַנץ אַריבער
אין אַ באַן: טאַ-טאַ-טאַם, טאַ-טאַ-טאַם — און געקומען צום
ברעג ים. און ווען דער מאַראַנץ איז אַרויף אויף דער שיף, איז
ער באַלד איינגעשלאָפֿן טיף, טיף.

**

ווען האָט זיך דער מאַראַנץ אויפֿגעכאַפּט? ווען דער קאסטן
האַט זיך אויפֿגעמאַכט. אַ שפּרונג, אַ טאַנץ — און דער מאַראַנץ
איז אוועק אין שטאַט, געקײקלט, געקײקלט פֿון איין גאַס אין
דער צווייטער, אַזוי ווייט, אַזוי לאַנג, ביז ער האָט דערהערט
פֿון אַ שטוב אַ געזאַנג:

אין ארץ-ישראל דאַרטן
יידן זייען, אַקערן...

„קליפֿ-קלאַפּ!“ קלאַפּט ער אָן אין טיר, און גייט אַרײַן.
זעט ער אַ שטוב פֿול מיט ייִדישע קינדער, זיי זינגען אַלע
צוזאַמען, די פּנימער שינען, די אויגן פֿלאַמען. שרייט ער
אויס:

— שלום עליכם, קינדער!
די קינדער האָבן זיך זייער דערפֿרייט מיט אים, און גערופן:
— ברוך הבא! ברוך הבא! וואָס הערט זיך אין ארץ-
ישראל?

ד ע ר מ א ר א נ ז

דערציילט דער מאַראַנז :

— אין ארץ-ישראל שײַנט און בליט, די קינדער שפּילן זיך אין אַ וואַרעמער, שײַנער וועלט. וואָס-זשע זיצט איר דאָ אין דער קעלט ?

האַבן די קינדער אַרומגערינגלט דעם מאַראַנז, אים גע-
גלעט, באַטאַפט, געשמעקט און זיך באַלעקט :
— איי, ווי שײַן !

און פֿון אַלע זײַטן האָבן די קינדער מיט אַ מאַל אָנגעהויבן
פֿרעגן, אַלע מיט איין ניגון :

— עסן טאַקע באַקסער דאָרטן די ציגן ?

— אויף די צווייגן וואַקסן פֿיגן ?

— ספֿרדישע יידן דאָרטן האַנדלען מיט ראַזשינקעס און
מאַנדלען ?

איינער האָט געוואָלט וויסן — ווער און וואָס איז „צאַברע“,
וואָס שטעכט און איז זיס ?

אַ צווייטער :

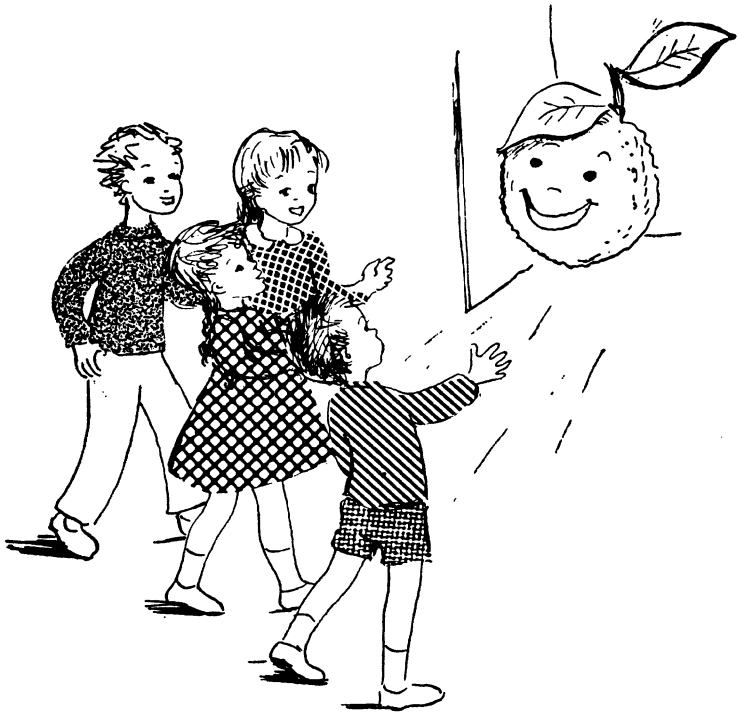
— טראָגן טאַקע די חלוצים אין נגב לאַנגע בערד ?

און אַ דריטער :

— איז אמת, אַז אַ ייִדישער מלך אַקערט אַליין די ערד ? ...

**

בקיזור, די קינדער האָבן געמאַכט איין פֿאַרבאַנד, און
איבער אַ יאָר זײַנען זיי אַלע אַריבער אין וואונדערלאַנד.

דער האַרבסט־קאַראָנאַ

דער ליבער זומער איז שוין אַוועק, נאָר דער האַרבסט האָט זיך נאָך ניט באַוויזן. די הימלען זיינען נאָך לויטער־ריין, די זון ברענט נאָך גאַנץ הייס, דאָ־דאַרט באַווייזן זיך פֿעדער־ליכטע וואַלקנדלעך, אַבער ווי מען ווייסט ניט פֿון וואַנען זיי האָבן זיך גענומען, אזוי ווייסט מען ניט וואוהין זיי ווערן אַנטרונען.

דער ליבער זומער איז שוין אַוועק, נאָר דער האַרבסט איז נאָך ניטאָ.

פֿאַרוואָס־זשע טאַקע זאַמט ער זיך און קומט ניט, אָט דער האַרבסט?

ווייל ער איז ברוגז...

האָט ער זיך פֿאַרשלאָסן אין הימל־שלאָס און גייט ניט אַרויס פֿון יענער זייט טיר.

פֿאַרוואָס איז ער ברוגז?

הערט, וועל איך אייך דערציילן:

**

פֿיר ברידער זיינען זיי:

פֿרי־פֿרילינג,

זום־זום־זומער,

ווינט־ווינטער,

האַר־האַרבסט.

קומט איינמאל פרי-פרילינג צו האר-הארבסט און בא-
רימט זיך :

„ווען איך בין אראפ אויף דער ערד, איז געווארן א שמחה,
א פרייד; אלע באשעפענישן און אלע געוויקסן האבן מיך
אויפגענומען מיט געזאנג און מיט א טאנץ, זיי האבן מיך גערופן
„פרילינגס-טאנץ!“

א צווייטן מאל קומט זום-זום-זומער און שטעלט זיך אויס:
„ווען איך בין אראפגעקומען אויף דער ערד, איז געווארן
א הוליע, א גדולה; א גאנצן טאג האט זיך געהערט פון אלע
פֿעלדער א געזאנג, און אויפן שנייער און אין ווינגארטן האט
מען געטאנצט א גאנצע נאכט. כהאב געהערט שרייען:
„לאמיר טאנצן א זומער-טאנץ!“

אויך דער ווינטער קומט איינמאל און דערציילט:
„אמת זאגנדיק, מיט קיין געזאנג האט מען מיך ניט אויפ-
גענומען, דערפאר אבער האט מען געטאנצט פאר מיר א
וואונדער ווינטער-טאנץ! מילי-מילי-מיליאנען ווייסע שנייע-
לעך, קלארע שטערנדלעך זינען ארויס מיט א טאנץ קעגן מיר,
פון דער ערד ביז צום הימל!“

נו, האט האר-הארבסט געהאט פארדראס:
„פארוואס נעמט מען מיך אויך ניט אויף מיט א הארבסט-
טאנץ?“

האט ער באשלאסן און זיך פארשלאסן אין הימל-שלאס און
זיך געלייגט שלאפן...

*
**

איז דער ווינט דערפון געווארן געווארן, קומט ער און
קלאפט אן אין שלאס-טיר:

דער האַרבסט־קאַראַהאַד

— האַר־האַרבסט! האַר־האַרבסט! זײַט ניט ברוגז און
פֿאַרשפּאַרט זיך ניט אין שלאָס. שטייט אויף און גייט אַראָפּ
וואָס גיכער, מען וואַרט אויף אייך! און וועגן אַ האַרבסט־טאַגן
וועל איך שוין זאָרגן. נאָר איין זאַך וועל איך אייך בעטן:
שענקט מיר אַ פֿײַפֿעלע, וועל איך פֿינפֿן און שפּילן, און ווי מען
שפּילט — אַזוי טאַנצט מען!

האַט האַר־האַרבסט אויסגעקליבן פֿון אַלע פֿײַפֿעלעך דאָס
בעסטע און געגעבן דעם ווינט, ער זאָל גיין אויף דער ערד
און אַנזאַגן די בשורה, אַז דער האַרבסט קומט גלייך.

**

צײַט־פּרײַט דער ווינט זײַנע גרויסע פֿליגל און פֿליט איבער
וועלדער און פֿעלדער, איבער בערג און טאַלן, און קאַטשעט
זיך איבער די שפּיץ־ביימער און פֿײַפֿט:

מאַכט אַ וואַרע,

זײַט אַלע גרייט —

האַר־האַרבסט, האַר־האַרבסט

אַט קומט ער און גייט!

פֿלי־לי־לי, פֿײַפֿעלע,

ער קומט און גייט!

ווי נאָר אַ בוים,

אַ צווייג, אַ בלאַט —

פּאַטשט און פּליעסקעט

ווי־וואַט! ווי־וואַט!

פֿלי־לי־לי, פֿײַפֿעלע,

ווי־וואַט! ווי־וואַט!

אונטערן טייטלבוים

דרייט זיך, פרייט זיך
און מאכט אַ ראַד,
לכבוד האַר-האַרבסט
אַ קאַהאַד!
פֿלי-לי-לי, פֿיפֿעלע,
אַ קאַהאַד!

האַבן דערהערט די ביימער — און אַנגעהויבן שעפטשען,
די מאַראַנצן-ביימער האַבן אַנגעהויבן רוישן, און די וויינשטאַקן
האַבן זיך געסודעט:

— הערט! הערט! האַר-האַרבסט קומט!
האַט דער ווינט נאָך מער געפֿיפֿט מיטן פֿיפֿעלע, האַבן
די ביימער זיך גענומען שאַקלען הין-הער, הער-הין; רעכטס-
לינקס, לינקס-רעכטס. האַט דער ווינט געבלאַזן נאָך שטאַרקער,
האַבן די ביימער נאָך שטאַרקער זיך געטרייסלט און זיך גע-
בויגן ביז צו דער ערד.

**

אַט ווי זיי בייגן זיך, אַט ווי זיי נייגן זיך, רופֿט דער ווינט:
— איצטער זאַלן אַלע בלעטער גיין טאַנצן אַ האַרבסט-
טאַנץ!

און דער ווינט האַט אַ פֿיף געטאַן — אזוי האַבן אַלע
בלעטער און בלעטעלעך אַנגעהויבן
שאַלן און פֿאַלן,
פֿאַלן און פֿליען,
פֿליען און דרייען,
דרייען און טאַנצן

דער האַרבסט־קאַראָהאַד

רינד־רינד־רונד ראָד —
אַ גרויסן קאַראָהאַד.

**

ווער האָט גענומען אַנטייל אין דעם טאַנץ?
מאַנדלבוים —

מיט זיינע לאַנגע־דראַנגע בלעטער;
ווינשטאַק —

מיט זיינע ברייט־צעשפּרייטע בלעטער;
פּייגנבוים —

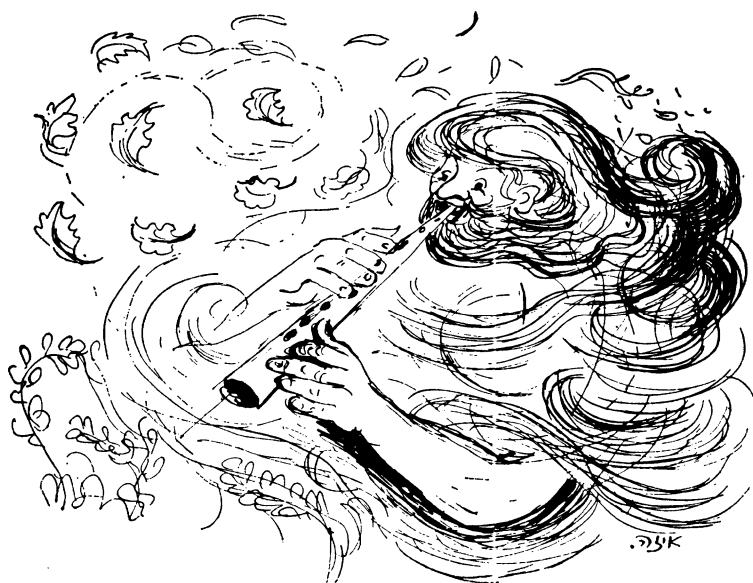
מיט זיינע פּליוש־האַריקע בלעטער;
באַקסערבוים —

מיט זיינע גלאַטע־וואַטע בלעטער;
מילגרוים —

מיט זיינע גאַנץ־גלאַנצעדיקע בלעטער.

אויך די אַקאַציע, דער טאַפּאַל און עקאַליפּטוס האָבן גע־
נומען אַנטייל אין גרויסן טאַנץ.

אַט דאָס איז געווען אַ טאַנץ, אַ וואונדער־טאַנץ — אַ
האַרבסט־קאַראָהאַד!

שיפּרוני

ה ייסן הייסט ער „רוני“, נאַר רופֿן רופֿט מען אים „שיפּרוני“.
— פֿאַר וואָס?
— הערט אַ מעשה!

*
**

ביים ברעג פון ים פינרת שטייט אַ ריז קליינע היזלעך,
אלע פֿון איין גרייס, אלע מיט ווייס-געקאַלעכטע ווענט, מיט
בלויע פֿענצטער און לאַדן, מיט פֿלאַכע געגאַסענע דעכער.
אין איינס פֿון די היזער וואוינט רוני מיט זיינע עלטערן.
רוני איז נאָך גאַר קליין, ער איז נאַר-וואָס אַלט געוואָרן
פֿיר יאָר. אַ גאַנצן טאַג פֿאַרברענגט רוני אויפֿן ברעג פֿונעם
פינרת ווי אַ וואַסער-ינגל.

גאַנץ פֿרי, ווי נאַר רוני עפֿנט זיינע אויגן, אַזוי שפּרינגט
ער אַראָפּ פֿונעם בעט גלייך צום פֿענצטער, קוקט אַרויס צום
בלויען פינרת און מאַכט צו אים מיט די הענט פֿון ווייטנס און
באַגריסט אים:

— גוט מאַרגן, ים!

אַ קליינע וויילע שפּעטער איז רוני שוין אין דרויסן ביים
ים. זיינע קליינע פֿיסלעך פֿלוישקען ביז די קני אין די ריינע,
קילע וואַסערן; זיינע הענטלעך פּאַטשן און באַשפּריצן זיך
אַליין מיט גלעזערנע טראָפֿנס ביז איבערן קאַפּ. ווערט ער
מיד — לויפֿט ער אַרויס אויפֿן ברעג און קאַטשעט זיך אין

אונטערן טייטלבוים

זאמד, באשטראלט פֿון דער פֿלאַמענדיקער זון. נאָכדעם קלייבט
ער אָן אַ זשמעניע גלאַטינקע שטיינדעלעך און וואַרפֿט זיי אין
ים אַריין, ווי ווייט ער קען, דאַרטן וואו זיינע פֿיסעלעך קאַנען
ניט דערגרייכן, ווייל דאָס וואַסער איז טיף, זייער טיף.

רוני איז מקנא די שטיינדעלעך וואָס פֿאַלן ווייט-ווייט אין
ים; אַך, ווי גליקלעך וואָלט ער געווען, ווען ער זאָל קאַנען
מאַכן אַזאַ שפרונג! ...

**

ווען רוני איז אונטערגעוואַקסן און האָט אָנגעהויבן גיין
אין קינדערגאַרטן, האָט ער זיך אויסגעלערנט מאַכן אַ פּאַפּירן
שיפֿעלע. ער האָט גענומען אַ לאַנגן פֿאַדעם, צוגעבונדן צום
שיפֿעלע און עס אַוועקגעלאָזט אויפֿן וואַסער. אַ גרינג ווינטעלע
האַט זיך געשפּילט מיטן שיפֿעלע, געבלאַזן אַהער, געבלאַזן
אַהין און האָט פֿאַרפֿירט דאָס שיפֿעלע העט ווייט. דאָס שיפֿעלע
נייגט זיך, בייגט זיך, און רוני שטייט אויפֿן ברעג און קוועלט,
שפּרינגט אויף איין פֿוס און זינגט:

ווייטער, ווייטער, שיפֿעלע,

שוויים שנעל!

שרעק זיך ניט פֿאַרן ווינטעלע,

פֿאַרן וועל!

אַבער ניט ווי עס זינגט זיך אַזוי געלינגט זיך. אין איין
אויגנבליק איז אָנגעלאָפֿן אַ וועל און האָט אונטערגעטונקען
דאָס שיפֿעלע טיף-טיף. ציט רוני און ציט דעם פֿאַדעם, ביז ער
האַט אַרויסגעשלעפט דאָס שיפֿעלע, איז עס אַבער געווען צע-
וויקט, צעבייגט, צו גאַרניט ניט געטויגט.

שיפוע רוני

האָט זײַן פֿאַטער אים געמאַכט אַ קליין הילצערן שיפֿעלע.
רוני האָט זיך שטאַרק געפֿרייט מיטן שיפֿעלע און האָט עס
גלייך געלאָזן איבערן וואַסער.

„דאָס הילצערן שיפֿעלע וועט קיינמאַל נישט זינקען, איז
רוני בײַ זיך זיכער.

טאַקע אמת, דאָס הילצערן שיפֿעלע איז ניט געזונקען, אָבער
אַ גרויסע כוואַליע האָט געגעבן אַ האַק, איבערגעריסן דעם
פֿאַדעם און פֿאַריאַגט דאָס שיפֿעלע העט ווייט, אפֿשר ביזן
צווייטן ברעג ים.

דאָס שיפֿעלע האָט זיך מער ניט אומגעקערט.

**

אײַן טאַג גייט זיך רוני אַזוי פֿאַמעלעך און שפּאַצירט אויפֿן
לאַנגן ברעג פֿונעם פינרת. קומט ער אָן ביז צום בריקל, דאָרטן
וואו אַ סך קליינע שיפֿלעך זענען מיט שטריק און קייטן צוגע-
בונדן צום ברעג. די שיפֿלעך וויגן זיך און קלאַפּן איינס אין
צווייטן: בויק, בויק, בויק.

קוקט זיך רוני אַרום — קיינער איז ניטאָ.

הייבט ער אויף אַ פֿאַר פֿיסלעך און שפּרינגט אַרײַן אין
אײַן שיפֿל, כאַפּט אָן די וועסלעס און הייבט אָן רודערן...
רודער אַהער, רודער אַהין — דאָס שיפֿל האָט זיך אַ שאַקל
געטאַן, אײַן מאַל, צוויי מאַל, דריי מאַל, און האָט זיך באַפֿרייט
פֿונעם שטריק און זיך אַ נעם געטאַן שווימען.

פֿרייט זיך רוני און רודערט נאָך מער, נאָך שטאַרקער. האָט
גראַד אַ ווינטעלע אַ גוטן בלאַז געטאַן, און אַוועקגעשטופּט דאָס
שיפֿל מיט אײַן מאַל ווייט פֿונעם ברעג.

אונטערן טייטל בוים

ערשט שפעטער קוקט זיך רוני ארום און זעט, אז ער איז
איינער אליין אין שיפל... און דאס שיפל איז איינע אליין
אויפן ברייטן-גרויסן ים...

האט ער זיך שטארק איבערגעשראקן.
ער פרובירט אויסדרייען דאס שיפל צוריק — ס'גייט ניט.
ס'נעמט אים אן א שרעק און ער רופט צו הילף:
— ראטעוועט!
— ר-א-ט-ע-ו-ע-ט...!

ווי קיינער האט ניט געזען, אזוי האט קיינער ניט געהערט.
ווייט-ווייט איז געווען דאס שיפל פונעם ברעג.

*

ד' ערווייל איז געווארן שפעט. די עלטערן האבן זיך ארומ-
געקוקט אז רוני איז נישטא. האבן זיי אנגעהויבן אים צו זוכן,
געגאנגען פון שטוב צו שטוב פֿרעגן אויף אים.
קיינער ווייסט ניט.

נאָר איין יינגעלע האָט זיך אָנגערופֿן:
— כ'האָב געזען רונין ביים בריקל, ביי די שיפלעך.
אז די עלטערן האָבן דאָס דערהערט זענען זיי פֿאַרציטערט
געוואָרן; אַ שרעק איז באַפֿאַלן אויך אַלע איינוואוינער, און
אַלע זענען געלאָפֿן גלייך צום בריקל. מען ציילט איבער די
שיפלעך — איין שיפל פֿעלט... די שטריק הענגען און דאָס
שיפל איז נישטאָ.

זאָגן עטלעכע:
— ס'ווייזט אויס, אז דאָס קינד האָט זיך אַריינגעזעצט
אינעם שיפל און דער ווינט האָט עס פֿאַרטראָגן ווייט.

זאָגן אַנדערע :

— לאַמיר גיך אַרײַן אין די שיפּלעך, אפּשר וועלן מיר דעריאָגן דאָס פּאַרבלאַנדזשעטע שיפּל.

און ווער ס'האַט נאָר געקאַנט, און וויפּל שיפּלעך עס זענען געווען האָבן זיי זיך צעשפּרייט איבערן ברייטן פינרת. די זון האָט זיך אַנגעהויבן זעצן, מיט אַ מאָל איז אַנגעקומען דער אַוונט. אַ גרויסע שיינע לבנה האָט זיך באַוויזן אויפּן הימל און זיך אַפּגעשפיגלט אינעם וואַסער.

אַ שעה נאָך אַ שעה האָבן זיך די שיפּלעך געדרייט און צעשפּרייט אויפּן שטילן פינרת, און ערשט שפעט ביינאַכט האָבן זיי באַמערקט פֿון ווייטנס אַ שיפּל וואָס וויגט זיך אויף איין אַרט. — אַט איז דאָס שיפּל! — האָבן זיי אויסגעשריגן.

פֿון אַלע זייטן האָבן זיך די שיפּלעך אַ לאַז געטאַן, ס'האַט לאַנג ניט געדויערט, זיי האָבן אַנגעיאָגט דאָס שיפּל און עס אַרומגערינגלט פֿון אַלע זייטן.

— רוני, רוני! — שרייען די עלטערן.

— רוני, רוני! — רופֿן אַלע.

אַבער קיינער ענטפֿערט ניט.

דער ערשטער וואָס איז אַרײַנגעשפרונגען אין שיפּל האָט אויסגעשריגן :

— אַט איז ער! ער שלאָפּט אין שיפּל! ...

מיט געזאָנג האָט מען דאָס שיפּל באַגלייט צום ברעג — און רוני האָט ניט געהערט; אויף די הענט האָבן אים די עלטערן געטראָגן אַהיים — און רוני האָט זיך ניט אויפּגעכאַפּט; מען

אונטערן טייטלבוים

האַט אים אַוועקגעלייגט אין בעט — און ער האָט ניט געפילט.
אַזוי שטאַרק איז רוני געשלאָפֿן.
ווען ער האָט זיך אויפֿגעכאַפט אינדערפֿרי און האָט זיך
געפֿונען אין בעט, האָט ער געלאַכט און גערופֿן:
— מאַמע, מאַמע, קום אַהער! מיר האָט זיך געחלומט, אַז
איך בין אַריין אין אַ שיפֿל, האָט זיך דאָס שיפֿל אָפֿגעריסן פֿון
די שטריק, און דער ווינט האָט עס אַוועקגעיאָגט ווייט, ווייט...
— דאָס איז ניט קיין חלום! — ענטפֿערט אים די מאַמע,
און דערציילט אים די גאַנצע מעשה.

**

נאָך דער מעשה האָבן רוניס חברים אים איבערגעביטן
זיין נאָמען:
הייסן הייסט ער „רוני“, נאָר רופֿן — רופֿן זיי אים
„שיפֿ-רוני“.

שולמית די פאסטעכקע

ב ר גלעדי האָט געפאַשעט די קי פֿונעם קיבוץ. איז ער
איין מאָל שטאַרק קראַנק געוואָרן.

האַט מען געפֿרעגט: — ווער וועט גיין פֿאַשען די קי?
האַט קיינער זיך ניט אָנגערופֿן, ווייל אַלע חברים זיינען
פֿאַרנומען; די אַרבעט אין קיבוץ ברענט — עס זיינען ניטאָ
אַזוי פֿיל הענט.

האַט גלעדי אַ טעכטערל, הייסט זי שולמית.

קומט שולמית און זאָגט:

— „איך וועל פֿאַשען די קי!“

צבי, דער אַנפֿירער פֿון דער אַרבעט, האָט געעפֿנט אויף

איר אַ פֿאַר גרויסע אויגן:

— „ווי אַלט ביסטו, מיידל?“

— „איך בין געוואָרן צען.“

— „צען?“ — ענטפֿערט צבי — „זייער שיין, אַזאַ מיידעלע

דאַרף גיין אין שול!“

איז גראָד דערביי געשטאַנען חבר חיים, דער „ליץ“ פֿונעם

קיבוץ, זאָגט ער גלייך שטראַם-גראַם:

מיידעלע־דריידעלע, שנעק,

פֿאַרדריי דעם קיעלע דעם עק! ...“

לאַכט שולמית, אָבער זי רירט זיך ניט פֿון אַרט .

רופֿט זיך אָן צבי גאַנץ ערנסט:

— „שולמית, דו וועסט נישט קענען פֿאַשען; דו ביסט אַ קליינע, די קי זינען גרויסע. איינע שטויסט, די צווייטע בריי-קעט, די דריטע — דריגעט.“
ענטפֿערט שולמית:

— „איך קען יאָ פֿאַשען די קי! אַ סך מאָל בין איך געגאַנגען מיט מיין פֿאַטער אין פֿעלד, און נישט איין מאָל בין איך געבליבן אַליין מיט דער סטאַדע, איך קען גוט די קי און זיי קענען מיך אויך. אַט פֿרעגט מיין פֿאַטער, וועט ער אייך דערציילן.“
זעט צבי אַז שולמית איז ביי זיך אַזוי שטאַרק, זאָגט ער:
— „גוט, שולמית, גיי פֿאַשען, נאָר געדענק, גיב אַכטונג און זי בראַוו.“

**

אַט אַזוי איז שולמית געוואָרן אַ פֿאַסטעכקע.
גאַנץ פֿרי, נאָך איידער די זון גייט אויף, פֿירט זי די קי צו דער פֿאַשע, און פֿאַרנאַכט ווען די זון האַלט בײַם פֿאַרגיין, קערט זי זיך אום מיט די קי, די האָר צעפֿאַטלט און דאָס פנים פֿאַרברוינט.
פונקט דעמאָלט וואַקסט אויס אַנטקעגן איר חיים דער לין, און שטראַמט-גראַמט:

„מיידעלע־דריידעלע, שנעק,

פֿאַרדריי דעם קיעלע דעם עק.“

שולמית איז זייער צופֿרידן פֿון איר ראָלע, כאַטש ס׳איז ניט אַזוי לייכט צו פֿאַשען קי: איינע שטויסט, די צווייטע בריקעט, די דריטע דריגעט.

די פֿאַשע־פֿעלדער זינען פֿול מיט גריבער און זומפן. נישט איין מאָל איז אַ קו אַרײַנגעפֿאַלן אין אַ גרוב און זיך צעבראַכן

שולמית די פאסטעכקע

א פֿוס; אַנומלט איז אַ קו אינגעזונקען טיף אין אַ זומפֿ און האָט
ניט געקענט אַרויס, ביז דער גאַנצער קיבוץ איז געקומען און
האָט זי אַרויסגעצויגן מיט שטריק.

שולמיתן האָט אַבער קיין שלעכטס ניט געטראָפֿן; די פֿעל-
דער זיינען איר גוט באַקאַנט, זי ווייסט וואו איין, וואו אויס, און
פֿאַרשטייט ווי אַכטונג צו געבן אויף די קי.

**

שולמיתעס סטאַדע באַשטייט פֿון צען קי; יעדע קו איז
באַוואוסט מיט איר נאָמען:

חנה, שושנה, מלכה, שפֿרה, אַביבה, חביבה, בתיה, רינה,
רמה, כרמלה.

די שענסטע, בעסטע קו איז כרמלה, זי איז אויך קליגער און
פֿאַרשטענדיקער פֿון אַלע קי. דערפֿאַר טאַקע האָט שולמית זי
שטאַרק האַלט און זוכט אויס פֿאַר איר וואו ערגעץ פֿריש,
געשמאַק גראַז און שטופֿט איר גלייך אין מויל אַרײַן. פֿאַרשטייט
זיך אַז אויך כרמלה האָט שטאַרק האַלט איר פֿאַסטעכקע, זי
איז צוגעבונדן צו איר ווי אַ געטרייער הונט.

ווען שולמית האָט געוואַלט צונויפֿרופֿן די קי, פֿלעגט זי
אויסשרײַען אויף אַ קול:

— „כרמלה!“

און כרמלה פֿלעגט ענטפֿערן פֿון ווייטן: „מורו!“ און גלייך
געשפּאַנט צו איר פֿאַסטעכקע.

ווי נאָר די קי האָבן געזען אַז כרמלה גייט — אַזוי זיינען
זיי אַלע איר נאַכגעגאַנגען שאַקלענדיק די קעפֿ און דרייענדיק
מיט די עקן.

פרמלה איז שטענדיק געגאנגען זיט ביי זיט מיט שולמיתן.
שולמית האט אויך געהאלטן אין האנט א לאנגן צווייג, אבער
זי האט אים קיינמאל ניט גענוצט.

* *

אזוי זינען אריבער רואיקע, שטילע טעג.
עס זינען אבער אנגעקומען שווערע צייטן:
ווילדע רויבערס האבן זיך באוויזן אינעם געגנט און אנגע-
פאלן אויף יידישע ישובים. דער קיבוץ האט גערופֿן א פֿאר-
זאמלונג און מ'האט געמאכט פלענער ווי אזוי איינצוארדענען
א וואך.

— „מען טאר ניט לאָזן אויף הפֿקר אונדזער שנעק אליין
מיט די קי! — רופֿט זיך אַן חיים דער לץ, דאָס מאָל אַן שפּאַס.
— „זאָלסטו טאַקע באַגלייטן שולמיתן אין פֿעלד אַריין!“ —
זאָגט דער פֿאַרזיצער פֿון דער פֿאַרזאַמלונג.
מאַרגן פֿרי, ווען שולמית האָט צונויפֿגענומען די קי, קומט
חיים און זאָגט איר:

— „מיידל-דריידל, הער אויס: פֿיר די קי אין פֿעלד, ניט
ווייט פֿונעם קיבוץ. אין אַ שעה אַרום וועל איך קומען. וואָרט
אויף מיר.“

שולמית האָט געבראַכט די קי אין פֿעלד. דער טאַג איז
געווען ריין און שיין, דאָס גראַז — גרין און פֿריש, און די קי
האַבן זיך געפּאַשעט רואיק. שולמית גייט פֿון איינער צו דער
צווייטער און גלעט זיי. ווען זי איז צוגעקומען צו פרמלהן און
אָוועקגעלייגט די האַנט אויף איר רוקן, האָט פרמלה אויפֿ-
געהויבן דעם קאַפּ, אַרויסגעשטעקט איר צונג און אַנגעהויבן
לעקן שולמיתן. נעמט שולמית, האַלדזט פרמלהן און רופֿט:

— „כיוועל ניט דערזאָלן מ'זאָל דיך צונעמען פֿון מיר, כיוועל
ניט דערלאָזן!“
דערווייל איז שוין אַריבער מער ווי אַ שעה צייט און חיים
איז נאָך ניט געקומען. קלעטערט שולמית אַרויף אויף אַ קליין
בערגל און קוקט אַרויס צום קיבוץ צו, אָבער חיימען זעט זי ניט.
„אַ סך אַרבעט אין קיבוץ, דערפֿאַר זוימט ער זיך!“ —
קלערט שולמית, און נעמט רײַסן פֿרישע קווייטן.
פלוצעם הערט זי עמעצער פֿײַפֿט.

* *

„דער לץ קומט שוין!“ — קלערט שולמית, שטעלט זיך
אויף און ענטפֿערט מיט אַ פֿײַף.
אָבער חיימען זעט זי נאָך אַלץ ניט.
„ווער זשע האָט געפֿײַפֿט?“ — וואונדערט זי זיך.
זי שטעלט זיך אויף די שפּײַץ-פֿינגער און קוקט אַרום און
אַרום. באַמערקט זי אין דער ווייט שוואַרצע פינטלען רירן זיך.
און ווידער האָט זי דערהערט אַ פֿײַף...
שולמית האָט אַ ציטער געטאָן. זי וואַרפֿט אַ בליק אויף די
קי, זיי זײַנען צעשפּרייט אויפֿן פֿעלד.
— „כּר-מ-לה!“ — שרײַט אויס שולמית, און שפּרינגט
אַראַפֿ פֿונעם בערגל.
„מו-ו-ו!“ — ענטפֿערט כּרמלה און הייבט אויף דעם קאַפּ
פֿונעם גראָז.
— „כּר-מלה! כּר-מלה!“ — שרײַט הויך שולמית און לאָזט
זיך לויפֿן געשווינד אויפֿן וועג צום קיבוץ.
די קי האָבן אויסגעצויגן די העלדזער און אַנגעהויבן מוקען
און רירן זיך.

אונטערן טייטלבוים

— „כרמלה! כרמלה! כרמלה! — — —

כרמלה האָט געשטעלט פֿיס און אָנגעהויבן לויפֿן און סאַפּען,
כדי אָנצויאָגן שולמיתן. אַלע קי האָבן אויסגעצויגן די העלדזער,
פֿאַרריסן די עקן און געלאָפֿן אָניאָגן כרמלהן.

שולמית לויפֿט מיט אַלע אירע כוחות, זי קוקט זיך ניט
אום צוריק, פֿון ווייטן הערט זי דאָס קלאָפֿן פֿון פֿערדישע פֿאַד-
קאָוועס און אַ טומל און געוואַלד וואָס דערנענטערט זיך מער
און מער.

שולמית שטרענגט אָן אירע לעצטע כוחות, זי לויפֿט וואָס
גיכער. די סכנה איז גרויס, יעדע סעקונדע איז טייער. אָבער
אירע פֿיסלעך ווערן מיד און שוואַך, אַט-אַט בלייבט זי שטיין,
אַט-אַט פֿאַלט זי. כרמלה האָט שוין זי אָנגעיאָגט. מיט איין
שפּרונג כאַפּט זיך שולמית אַרויף אויף איר רוקן, דריקט שטאַרק
די פֿיסלעך צו איר בויך, האַלט זיך אָן אין די הערנער און האַלט
אין איין שרייען:

— „כרמלה, שנעלער! כרמלה! כרמלה!“

**

שולמית איז אָנגעקומען בשלום אין קיבוץ רייטנדיק אויף
כרמלהן, און אַלע קי אַרום איר.

נאָך אין מיטן וועג איז אָנגעקומען די הילף.

דורך וועמען?

דורך חיימען!

ווען חיים האָט דערזען אַז ער מוז פֿאַרשפּעטיקן, איז ער
אַרויף אויפֿן הויכן טורעם וואָס שטייט אין מיטן קיבוץ, צו זען
פֿון ווייטן וואָס הערט זיך בײַ שולמיתן. ער האָט גלייך דערזען

שולמית די פאסטעקע

וואָס עס איז געשען, און גענומען קלינגען מיטן גלאַק. באַלד זיינען אַלע חברים געקומען פֿון אַלע זייטן און געלאָפֿן ראַטע-ווען שולמיתן.

נאָר אַ פֿאַר מינוט האָט זיך געהערט אַ שיסערייַ פֿון ביידע זייטן, די רויבער זיינען אָפּגעטראָטן און זיך צעלאָפֿן.

שולמיתן האָט מען אַוועקגעלייגט רוען, זי איז געשלאָפֿן ביז אין אָוונט. ווען זי איז אַרייַנגעקומען אין עס-צימער, האָבן אַלע חברים זי אויפֿגענומען מיט גרויס פֿרייד.

און חבר חיים, דער לץ, האָט זיך אַוועקגעשטעלט קעגן איר געפליעסקעט מיט די הענט און געשטראַמט-געגראַמט:

מיידעלע-דריידעלע, שנעק,
פֿאַרדריי אַ קו דעם עק!

א מעשה מיט א היטל

זיין מאָל נעמט אורי זינע חברים און מאַכט מיט זיי אַ שפּאַציר אין ווינגאַרטן, ווייט פֿון דער קאַלאָניע. זיי גייען דורך צווישן רייען וויינשטאַקן און קומען אָן ביז צו דעם אַלטן פֿינג-בוים וואָס שטייט אין מיטן ווינגאַרטן. קיין פֿינגן זינען נאָך ניט געווען אויפֿן בוים. קלעטערן די קינדער אַרויף אויף די אונטערשטע צווינגן און זעצן זיך אַפרוען.

אורי אליין קלעטערט ביזן שפיץ בוים און שטעלט זיך אַוועק קוקן ווי די קאַלאָניע זעט אויס פֿון דער ווייטנס מיטן הויכן וואָסער-טורעם.

די קינדער האָבן זיך אָנגעשפּילט און זיך אומגעקערט אַהיים מידע אָבער פֿריילעכע.

ווען אורי איז אַרײַן אין שטוב פֿרעגט אים זײַן מאַמע :

— „וואו איז דיין היטל?“

אורי גיט זיך אַ טאַפּ דעם קאַפּ — נישטאָ דאָס היטל. ביז איצט האָט אורי ניט באַמערקט אַז זײַן היטל איז נישטאָ.

— „סײַזײַט אויס, אַז דער ווינט האָט אַראָפּגעבלאַזן דאָס היטל ווען איך בין אַרומגעלאָפֿן אין ווינגאַרטן“, — זאָגט אורי.

— „אַ שאַד, נאָך אַ שפּאַגל-ניי היטל“, — זאָגט די מאַמע — „מאָרגן פֿרי זאָלסטו גיין אין ווינגאַרטן, וועסטו געפֿינען דיין היטל הענגען אויף אַ וויינשטאַק“.

א מעשה מיט א היטל

אורי איז אויפגעשטאנען גאנץ פרי און איז אוועק אין ווינגארטן, דורכגעשפאנט צווישן די ווינשטאקן ביז צום פייגן-בוים, געזוכט און געזוכט — אבער זיין היטל האט ער נישט געפונען.

*
**

עס זיינען אריבער טעג, אריבער וואכן. אורי האט פארגעסן אין זיין היטל, מ'האט אים שוין געקויפט א ניי היטל. איין מאל נעמט ער זיינע חברים און זיי גייען נאך א מאל אין ווינגארטן.

ס'איז געווען שניט-צייט. ארבעטער האבן געשניטן די טרויבן מיט געזאנג. אורי מיט זיינע חברים האבן גלייך גענומען העלפן שניידן די טרויבן. זיי האבן געטאן די ארבעט זינגענדיק. מיט פרייד האבן זיי געארבעט ביז מיטאג-צייט. נאך דעם האבן זיי זיך געזעצט אונטער דעם פייגנבוים ארום א קויש מיט זאפטיקע שטענגלעך טרויבן, געגעסן און פארביסן מיט זיסע פרישע פייגן און זיך געלייגט אפרוען.

ליגן די קינדער אויף דער ווייכער ערד מיטן פנים ארויף און קוקן אויפן בלויזען הימל דורך די גרינע צווייגן. פלוצעם רופט אויס איין יונגל:

— „זעט נאָר, עפעס הענגט דאָרט אויפֿן שפיץ בױם!“
די קינדער קוקן אַרויף און אורי גיט אַ שפרונג און שרייט אויס:

— „ס'איז דאָך מײן היטל!“
אורי קלעטערט גלייך אַרויף אויפֿן בױם, און ווי נאָר ער דערנענטערט זיך צום שפיץ — פֿליט אַרויס אַ פֿויגל פֿון

אונטערן טייטל בוים

היטל און שטעלט זיך אַוועק פֿון דער ווייטנס אויפֿן אייבערשטן צווייגל.

— „אַ פֿויגל, אַ פֿויגל איז אַרויסגעפֿלויגן פֿון דיין היטל!“
— שרײַען אויס די קינדער.

אורי קלעטערט אַרויף העכער, קוקט אַרײַן אין היטל און רופֿט אויס:

— „חברה, קומט אַהער וועט איר זען עפעס שיינס!“
חברה האָבן זיך אַ לאַז געטאַן און ווי מאַלפעס אַרויפֿ-געקלעטערט אויפֿן בוים און אַרײַנגעקוקט אין היטל.
דאַרטן זײַנען געווען פֿינף פֿיטשינקע פֿייגעלעך, נאַקעטע, צוגעדריקט איינס צום אַנדערן און פֿישטשען: ציף! ציף! ציף!
— „זיי ציטערן, ס'איז זיי קאַלט!“ — רופֿט אויס איין יינגל.
— „זיי זײַנען הונגעריק, דאַרשטיק!“ — רופֿט אויס אַ צווייטער.

— „זיי רופֿן די מאַמע, זיי שרעקן זיך“, — זאָגט אַ דריטער.
— „ניט אַנרירן זיי!“ — זאָגט אַ פֿערטער.
— „וואָס זשע וועט זײַן מיט מײַן היטל?“ — פֿרעגט אורי.
אַלע חברים האָבן אויף אים געעפֿנט אַ מויל:
— „דו האַסט דאָך שוין אַ נײַ היטל, לאַז דאָס איבער פֿאַר די קליינינקע פֿייגעלעך.“
— „גוט!“ — האַט אורי צוגעשטימט. — „ביז זיי וועלן אויסוואַקסן.“

*
**

און אַזוי איז טאַקע געווען.
יעדן טאָג זײַנען די קינדער געגאַנגען אין וויינגאַרטן אַרײַן קוקן אין היטל-נעסט.

א מעשה מיט א היטל

איין מאָל קומען זיי — דאָס היטל איז ליידיק!
אורי, אָבער, האָט זיין היטל צוריק ניט גענומען.
— „א מתנה“ — זאָגט ער — „פֿאַר די פֿייגעלעך! זאָל עס
דאָ בלייבן!“

וואסער אין ירושלים

א

אין דער הייליקער שטאָט ירושלים, אין אַ הויף אַרומ־
געצאַמט מיט אַ מויער, / וואָס עפֿנט זיך מיט אַן אייזערנעם
טויער, / אין אַ ברייטער הייזקע מיט אַ נידעריקער סטעליע /
וואוינט אַ פֿרומער ייד רב אליה / מיט זיין פֿרום ווייב פֿרומע.
אַ גאַנצן טאָג, פֿון פֿרי ביז אַוונט, / זיצט רב אליה, לערנט
און דאַוונט. / און די פֿרומע, זיין ווייב, פֿון פֿרי ביז נאַכט, / איז
פֿאַרנומען מיט אירע קינדערלעך — אַכט.

זיי הייסן:

פעסעלע, יאַנקעלע, העשעלע, וועלוועלע,
זעלדעלע, ניסעלע, בערעלע.

ב

ירושלים איז אַ שטאָט פֿון טויזנטער יאָרן, / שלמה המלך
איז נאָך דאַרטן געבאַרן. / זיינען דאָ אין ירושלים אַ סך גאַסן
מיט אַ מאַרק אַ ברייטן, / דאַרטן זיינען דאָ אַ סך געשעפֿטן
און קלייטן. / קענסט דאַרט קויפֿן אַלצדינג שיין און גוט — /
פֿון אַ שופֿר ביז אַ פֿינגערהוט; / פֿלים פֿון איילבירטהאַלץ,
פֿערלמוטער און קאַרעלן — / און וואָס נאָר ס'קען אייך גע-
פֿעלן. / און שטיינערנע הייזער זיינען דאָ אין ירושלים:

וואסער אין ירושלים

פאלאצן, שפיטאלן, / חדרים און שולן, / איינע פֿון דער צווייטער
העכער, / און אלע מיט רונדיקע, קופערנע דעכער.
אלץ איז אין ירושלים דא,
נאָר וואָסער איז אין ירושלים נישטאָ!

ג

ווען איז אַ יום-טוב אין ירושלים? ווען ס'גייט אַ רעגן. /
טראָפנס קלאָפן אויפֿן פֿענצטער און פֿאַרפֿלייצן די וועגן. /
רופֿט מאַמע פֿרומע אירע קינדער צו זיך, און צעטיילט זיי
דאָס געשיר פֿון קיך:

נעם פעסעלע אַ פֿעסעלע,
נעם יאַנקעלע אַ קעסעלע,
נעם העשעלע אַ פֿלעשעלע.
נעם בערעלע אַ קריגעלע,
נעם וועלוועלע אַן עמערל,
נעם זעלדעלע אַ טעלערל,
נעם ניסעלע אַ שיסעלע.
נעם פֿערעלע אַ טעפעלע,

ד

טוען אָן די קינדער אויפֿן קאַפּ ווער אַ פֿאַטשיילקע, ווער
אַ קעפקע און מען לויפֿט אַרויס אין גאַס.

טיפֿ-טיפֿ-טיף! — ס'קאַפעט, ס'איז נאָס;
טיפֿ-טיפֿ-טיף! — טראָפנס קרישטאַלענע;
טיפֿ-טיפֿ-טיף! — טראָפנס לויטערע!

אונטערן טייטלבוים

ניט לאנג געווארט, ניט לאנג געשטאנען — / פולע פלים
שוין פֿאַראַנען. / מיט מזל, מיט גליק — / די קינדער לויפֿן
שוין פֿאַמעלעך צוריק! / קיין איין טראָפֿן ניט פֿאַרגאַסן, / און
זינגען: ושאַבתֿם מים בשֿשֿון!

ה

די מאַמע פֿרומע וואַרט שוין אויף דער שוועל:

— „גיכער, קינדער, קומט אַרײַן שנעל!“

גייען די קינדער אַרײַן פֿריילעך, מיט אַ טאַנץ / און שטעלן
אָוועק די פֿלים פֿול מיט גלאַנץ. / גלאַנצט דאָס וואַסער ווי
שפיגעלעך, גלאַנצן בײַ די קינדער די בעקעלעך, גלאַנצט אויך
בײַ דער מאַמען אין אויג אַ טרער — / (קיין זאַך קאָן ניט
גלאַנצן מערער און מער!)

הייבט אויף די מאַמע פֿרומע אין דער הייך צוויי הענט,
ווייסע-בלאַסע:

— „געלויבט ביסטו גאַט! מיר האָבן שוין וואַסער!“

דעם טאטנס רעגן-שירעם

א מאָל איז געווען, געווען איז אַ מאָל
אַ קליין יינגעלע מיט אַ גרויסן פּאַראַסאָל.

דודל איז געזעסן און געגעסן און געקוקט אין דרויסן
אויפֿן רעגן דעם גרויסן.
ער וויל גיין אין קינדער-גאַרטן.
זאָגט די מאַמע:
— „ניין, מיין קינד. היינט גייסטו ניט אין קינדער-גאַרטן,
ווייל עס רעגנט.“
ענטפֿערט דודל:
— „און אַז עס רעגנט — איז וואָס? כּוועל נעמען דעם
טאָטנס רעגן-שירעם.“
און דודל עסט אויף גיך, טוט אָן דעם מאַנטל אויף זיך,
נעמט דעם טאָטנס רעגן-שירעם און לאָזט זיך איינער אַליין
אין קינדער-גאַרטן גיין.

*
**

גייט דודל און שפּאַנט מיטן שירעם אין האַנט. זעט ער חנה-
באַנאַנאַ שטייט ביים פֿענצטער און קוקט אַרויס אין דרויסן
אויפֿן רעגן דעם גרויסן.
רופֿט ער:
— „חנהלע, וואָס קוקסטו דאָרטן? קום מיט מיר אין
קינדער-גאַרטן!“

דעם טאטנס רעגן-שירעם

לויפט חנהלע אַרויס, און באַלד איז זי שוין אונטערן גרויסן
רעגן-שירעם.

*
**

גייען זיי ביידע.
זעען זיי: דבורהלע שטייט ביי די טרעפּ, האַלט אין איין
פֿאַרשפּיליען די קנעפּ, און האַט מורא אַרויסגיין אויפֿן גאַס,
זי זאָל ניט ווערן נאַס.

רופֿן זיי:
— „דבורה, דבורה, האָב ניט קיין מורא! קום מיט אונדז
אין קינדער-גאַרטן“.
לויפט דבורהלע אַרויס. אַ לויף, אַ שפרונג — און איז שוין
אונטערן גרויסן רעגן-שירעם.

*
**

גייען זיי זאַלבעדריט, טריט ביי טריט.
דער ווינט ווייט, דער רעגן גייט, און אונטערן רעגן-שירעם
איז אַ פֿרייד.
זעען זיי: מיכל שטייט אונטער אַ דאַך און וואַרט.
שרייען זיי:

— „מיכל-מעכל, וואו איז דיין שכל, ביז וואָנען וועסטו
שטיין אונטערן דעכל? קום מיט אונדז אין קינדער-גאַרטן“.
מיכל-מעכל האַט דווקא שכל, און שפּרינגט אַריין גלייך
אונטערן רעגן-שירעם.

*
**

גייען זיי ווייטער אין גאַס, און דער רעגן גיסט ווי פֿון
אַ פֿאַס.

אונטערן טייטלבוים

זעען זיי: לאהלע, די קליינע, ווי א ליאלקע א שינע,
שטייט אויפן שוועל פון איר הויז און איז טרויעריק.
רופן זיי זי:

— „וואָס שטייסטו, לאהלע, אויפן שוועל? קום מיט אונדז,
שנעל!“

ווערט לאהלע פריילעך און לויפט ארויס — און אַט איז זי
שוין אויך אונטערן רעגן-שירעם.
דערווייל בליצט א בליץ, א דונער טוט א קלאַפ און דער
רעגן כליאַפ-כליאַפ!

**

גייען זיי און שווינגן.

זעען זיי: נאָטע מיט די רויטע בעקעלעך, שוואַרצע שיד
און בלויע זעקעלעך שפרינגט אויף איין פֿוס אַהין, אויף איין
פֿוס אַהער.

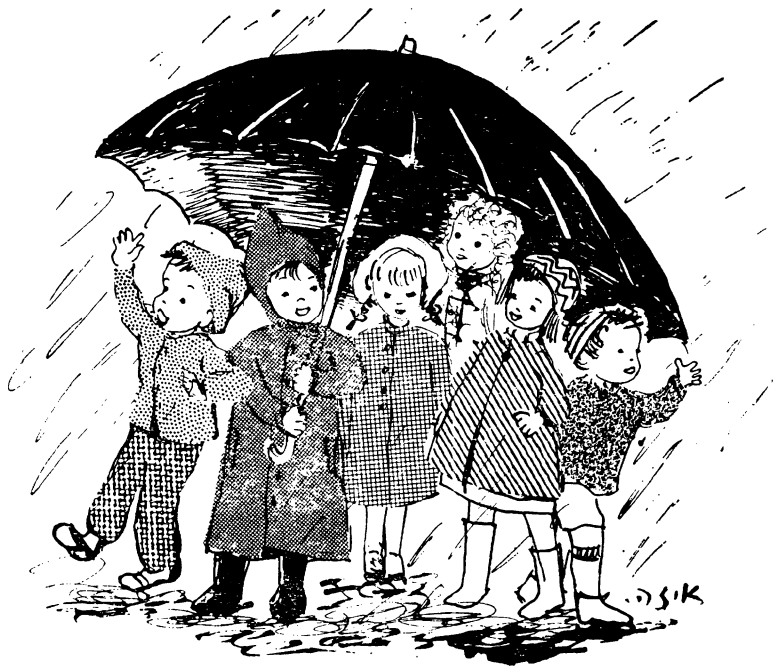
רופן זיי:

— „נאָטע, נאָטע, גענוג שפרינגען אין בלאָטע. קום מיט
אונדז אין קינדער-גאַרטן.“

**

דערווייל האָט דער רעגן שוין אויפֿגעהערט רעגענען, דער
הימל איז געוואָרן לויטער, די זון האָט אָנגעהויבן שיינען — און
די אַלע קינדער האָבן זיך געהאַלטן אונטערן גרויסן רעגן-
שירעם.

און מיט פֿרייד און געזאַנגען
אין קינדער-גאַרטן געגאַנגען.

דער גוטער ווינט

זין איין ווינטערטאָג, אין אַ ריינעם־שיינעם פֿרימאַרגן, איז אַרויסגעגאַנגען דער גוטער ווינט מאַכן אַ שפּאַציר איבער דער וועלט.

שוועבט ער אויף באַרג און טאַל און קומט צו אַ מאַנדל־גאַרטן.

זעט ער ווי די מאַנדלביימער שאַקלען זיך און שושקען זיך. — „וואָס שאַקלט איר זיך, מאַנדלביימער, און וואָס שוש־קעט איר זיך?“

— „מיר ווילן טרינקען!“ — ענטפֿערן די ביימער. — „זע: אַלע צווייגן זינען באַדעקט מיט בלימעלעך, זיי ווילן טרינקען!“ — „נישט געזאַרגט!“ — ענטפֿערט זיי דער ווינט — „נאָך היינטיקן טאָג וועט גיין אַ רעגן!“

*
**

שוועבט דער ווינט ווייטער אויף באַרג און טאַל. גייט ער פֿאַרביי אַ געאַקערט פֿעלד. קליינע דינינקע קע־פעלעך פֿון ווייצן־גרעזעלעך האַבן אַרויסגעשפּראַצט און גע־קוקט צום הימל אַרויף.

— „קליינע גרעזעלעך, דינע שפּראַצעלעך!“ — רופט צו זיי דער ווינט — „וואָס קוקט איר אזוי צום הימל אַרויף? — „מיר זינען דאַרשטיק!“ — ענטפֿערן די ווייצן־גרע־

ד ע ר ג ו ט ע ר ו ו י נ ט

זעלעך — „זע: פֿיל וואַלקנדלעך דרייען זיך אויפֿן הימל און קאַפען ניט אַראָפֿ קיין איין טראָפֿן וואַסער.“
— „נישט געזאָרגט!“ — באַרואיקט זיי דער ווינט. — „נאָך היינטיקן טאָג וועט רעגענען!“

**

פֿליט דער גוטער ווינט ווייטער איבער באַרג, איבער טאַל.
זעט ער אַ גרויסן גאַרטן. אין גאַרטן — פֿיל בייטן. אויף די בייטן — בלומען.
די בלומען זיינען טרויעריק, די קעפלעך אַראָפֿגעלאָזט, די בלעטעלעך אַראָפֿגעבויגן, אַט-אַט פֿאַלן זיי.
ווענדט זיך צו זיי דער ווינט:
— „שיינע בלומען מיינע, וואָס זענט איר אַזוי טרויעריק?“
— „אוי!“ — קרעכצן די בלומען. — „דו זעסט גאַר ניט, גוטער ווינט? די קעפלעך אַראָפֿגעלאָזט, די בלעטעלעך אַראָפֿ-געבויגן, ווייל מיר ווילן טרינקען!“

**

ווי דער ווינט האָט דאָס דערהערט, שפּרייט ער אויס זיינע פֿליגל און פֿליט אין דער הייך. דער הימל איז בלוי, לויטער, נאָר אַ סך וואַלקנדלעך דרייען זיך אַרום דאָ-דאָרט.
איין וואַלקנדל גייט אַוועק — דאָס צווייטע קומט אָן.
איין וואַלקנדל קומט אָן — דאָס צווייטע גייט אַוועק.
אַט גייען צוויי וואַלקנדלעך זיט בני זיט ווי זיי וואַלטן רעדן צווישן זיך. פּלוצעם ווערן זיי איינגעשלונגען איינס אין

אונטערן טייטלבוים

אנדערן, ווידער זיך צעשיידט און אוועק, דער אהער, דער אהין.
זיי שפאצירן גאר.

רופט אויס דער ווינט:

— „איי וואָלקנדלעך רעגנדיקע! וואָס שפאצירט איר דאָ
אויבן, ווען אונטן אויף דער ערד זינען אַלע דאַרשטיק, גייען
אויס נאָך אַ טראָפּן רעגן?“

— „וואו?“ — פֿרעגן וואָלקנדלעך פֿון איין זייט.

— „וואו? וואו?“ — רופֿן אַנדערע פֿון אַ צווייטער זייט.

— „נעם אונדז!“ — שרייען וואָלקנדלעך פֿון אַ דריטער

זייט — „טראָג אונדז אַהין, און מיר וועלן דאַרט אויסגיסן אַ
גוטן, גרויסן רעגן!“

און ווי זיי רעדן, האָבן זיי זיך אַלע צוגעטוליעט צום ווינט
און אַרויף אויף זיינע ברייטע פֿליגל.

האַט זיך דער ווינט צעלאָזט, געקלאַפט מיט זיינע פֿליגל,
און ס'האַט אָנגעהויבן דונערן און בליצן, פֿון אַלע קליינע וואָל-
קנדלעך איז געוואָרן איין גרויסער, שוואַרצער, דיקער וואָלקן —
און אַ שטאַרקער רעגן האָט גענומען גיסן.

וואָבן געטרונקען די מאַנדלביימער, די ווייצן-גרעזעלעך,
און די בלומען האָבן אויפֿגעהויבן זייערע קעפעלעך.

— „אפֿשר ווילט איר נאָך טרינקען?“ — פֿרעגט דער

גוטער ווינט.

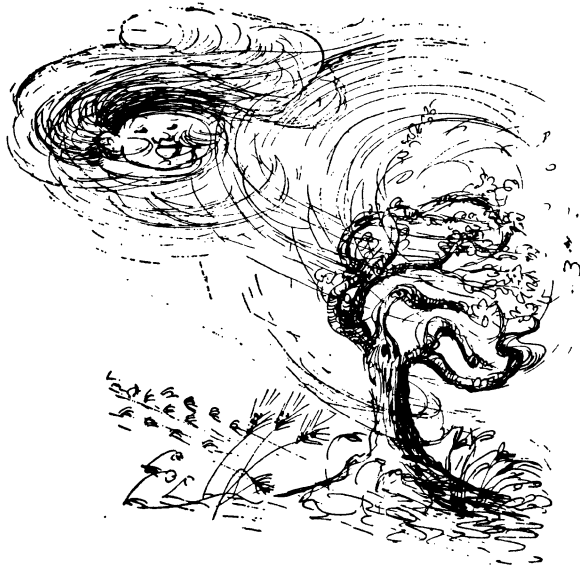
— „גענוג, גענוג!“ — האָט זיך געלאָזט הערן פֿון אַלע

זייטן.

דער גוטער ווינט

— „גענוג שוין!“ — שרייט אויך דער ווינט צו די וואַלקנס.
— „איצט איז גענוג, לאַזט איבער אויף אַ צווייטן מאָל.
האַבן די וואַלקנס זיך צעשפּרייט, צעגאַנגען ביזן עק הימל.
די זון האָט זיך באַוויזן און געשיקט פּריילעכע, וואַרעמע
שטראַלן אויף דער ערד.
פֿון אלע זייטן האָבן די דערוואַרעמטע געוויקסן באַדאַנקט
דריי מאָל :

אַ דאַנק דעם גוטן ווינט !
אַ דאַנק דעם גרויסן רעגן !
אַ דאַנק דער שיינער זון !

דאס שטיבלע אויפן בארג

אויף אַ הויכן באַרג, צווישן גראַז און בלומען שטייט אַ
קליין שטיבעלע. האָט דאָס שטיבעלע קליינע פֿענצטערלעך;
האַבן די פֿענצטערלעך וויסע פֿאַרהענגלעך; און פֿיר טירן
האַט דאָס שטיבעלע — פֿיר טירן אין אַלע זייטן:

איין טיר אין מזרח-זייט,
דאָרט וואו די זון גייט אויף;
איין טיר אין מערב-זייט,
דאָרט וואו די זון פֿאַרגייט;
אַ טיר אין דרום-זייט,
און אַ טיר אין צפֿון-זייט.

אין קליין שטיבעלע שטייט אַ לאַנגער טיש מיט אַ ווייס
טישטעך געדעקט, מיט געשמאַקע געריכטן, מיט זיסע גע-
טראַנקען געשטעלט.

און ווער וואוינט אין קליין שטיבעלע? אַ קליין, גוט
מיידעלע.

זי אַליין קערט און ראַמט,
זי אַליין ניט און שטריקט,
זי אַליין וואַשט און פֿרעסט,
זי אַליין קאַכט און באַקט,
זי אַליין שניידט ברויט, ריכט כריין,
אַבער עסן עסט זי ניט אַליין.

דאָס שטיבעלע אויפֿן באַרג

ווען אַלץ איז שוין גרייט, שטעלט זי זיך אויף דער שוועל פֿון
שטיבעלע און רופֿט:

— „מײַן שטיבעלע איז קליין,
אַבער ציכטיק און ריין.
דער טיש איז געדעקט,
און דאָס עסן שמעקט.
קומט אַריין, גוטע לייט,
פֿון נאַענט און פֿון ווייט.
ווער סײַז הונגעריק זאָל עסן,
ווער סײַז דאַרשטיק זאָל טרינקען.
און ווער נאָר עס וועט קומען —
זאָל אים וואויל באַקומען.“

א ח ז נ ד ל

פייסי, אהרעלעס פֿאַטער, איז אַ חזן. אַ גאַנץ יאָר הערן זיך געזאַנגען פֿון זייער שטוב, ווייל פייסי דער חזן האַלט אין איין זינגען זמירות.

אהרעלע, אַ זיבן־יאָריקער יינגל, האָט זייער ליב צו הערן ווי דער טאַטע זינער זינגט, און ווען קיינער זעט ניט און הערט ניט, שטעלט ער זיך אַוועק און זינגט אויס אַלע זאַכן, פֿונקט ווי זיין טאַטע.

ווען ס'קומט אַן חודש אלול, ברענגט פייסי דער חזן אין שטוב אַריין אַ צענדליק יינגלעך — משוררים־זינגערלעך — זיי זאָלן אים מיטהעלפֿן זינגען ראש־השנה ביים דאָווענען אין שול. יעדן אַוונט קלייבן זיי זיך צונויף, אַלע לעבעדיקע, פֿריילעכע חברה־לייט, און פייסי דער חזן לערנט זיי און חזרט איבער מיט זיי די תפילות.

אַלע תפילות פֿון ראש־השנה זיינען שיינע און האַרציקע, אָבער מער פֿון אַלע איז די תפילה „ונתנה תוקף“. ווען די זינגערלעך צעזינגען זיך ביי דער תפילה, צעגלאַנצן זיך די אייגעלעך און ווערן אַזוי פֿאַרפֿלאַמט, אַז זיי פֿאַרגעסן גאָר אַלע זייערע שטיפֿערייען. אַלע דורכגייער פֿון גאַס, סיי גרויס, סיי קליין, שטעלן זיך אָפּ זיך צוצוהערן צו די שיינע געזאַנגען וואָס שאַלן אַרויס דורכן אָפֿענעם פֿענצטער.

אויך אהרעלע שטייט מיט אַן אָפֿן מויל לעבן די זינגערלעך און שלינגט איין אַלע טרעלן פֿונעם געזאַנג. אוי, ווי ער איז

זיי מקנא! ער וואלט אויך וועלן זינגען מיט זיי ראש־השנה אין שול. ער ווייסט אז ער האט אַ שיין קעלעכל; ער האט אַליין געהערט ווי דער לערער האט אַנומעלטן געזאָגט צו זיין פֿאַטער:

— אינער אַהרעלע האט אַ זיס קעלעכל, מען זעט אַז ס'וואַקסט אַ חזן!

דערווייל וויל אַהרעלע זיין כאַטש אַ משוררל. פֿרעגט ער זיין מוטער:

— מאַמע, ווען וועל איך אויך זיין אַ משורר?
— ביסט נאָך צו קליין, מיין קינד — ענטפֿערט די מאַמע — אין אַ יאָר אַרום אָדער צוויי...
טאַקע זייער אַ סך צו וואַרטן, נאָר וואָס קאָן ער טאָן? ..

*

ערב ראש־השנה איז אַהרעלעס מאַמע קראַנק געוואָרן. דער דאָקטער האט באַפֿוילן זי זאָל ליגן אין בעט עטלעכע טעג. ראש־השנה אין דער פֿרי זינגען אַלע אוועק אין שול דאָר ווענען, נאָר די קראַנקע מאַמע איז געבליבן אין שטוב. זי איז געווען טרויעריק, ניט נאָר דערפֿאַר וואָס זי איז קראַנק, נאָר דערפֿאַר וואָס זי קען ניט גיין אין שול. ליגט זי אַזוי אין בעט און דער סידור איז פֿאַר איר אָפֿן, אַבער דאווענען קען זי ניט איינע אַליין. פֿאַר גרויס צער הילט זי איין איר קאָפּ אין קישן און וויינט.

שפעטער קערט זיך אום אַהרעלע אַהיים, עפעס כאַפֿן אין מויל אַרײַן, ווייל ער איז געוואָרן הונגעריק.

ווי ער קומט אַרײַן אין שטוב, זעט ער אַז קיינער איז ניטאָ, נאָר די מאַמע שלאָפֿט אין צווייטן צימער. נעמט ער דער מאַמעס ווייסע פֿאַטשיילע, פֿאַרויקלט זיך מיט איר ווי מיט

אונטערן טייטלבוים

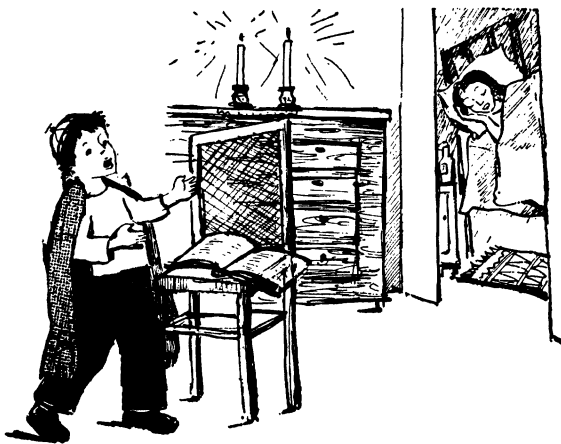
א טלית, נעמט ארויס זיין סידורל, שטעלט זיך אוועק לעבן א בענקל און הייבט אן זינגען ווי א חזן.

א זיסע, שיינע, לויטערע שטים האט קלינגענדיק געהילכט אין שטוב און דערגרייכט ביז דער מאמען אין צווייטן צימער. די קראנקע האט אויפגעהויבן איר קאפ, געעפנט די אויגן, און דורך דער האלב־אפענער טיר זעט זי, ווי אהרעלע שטייט און דאוונט אזוי געשמאק, ווי אן אמתער חזן פארן עמוד. זי האט זיך געשטארקט, זיך אויפגעזעצט און געעפנט איר סידור. שטייט דער קליינער חזנדל און צעגיסט זיך:

„ונתנה תוקף קדושת היום...“

און די מאמע זיצט אין בעט, איר דאכט זיך, אז זי זיצט גאר אין דער ווייבערשער שול און הערט דעם גרויסן חזן... זי שעפטשעט שטיל און זאגט נאך יעדער ווארט וואס טרילט ארויס פון איר קינדס מילעכל.

זי זאגט און זינגט אים נאך ווארט ביי ווארט, און טרערן־פרייד גלאנצן אין אירע אויגן.

די פֿאַנען האָבן געזיגט

א.

מאַרגן האָבן מיר אַ יום־טוב! די קינדער זינען נאָר וואָס אַרויס פֿונעם קלאַס — איז געוואָרן רושיק און לעבעדיק די גאַס. זיי לויפֿן, שפּרינגען און שרייען אין איין קול:
— מאַרגן האָבן מיר אַ יום־טוב!
וואָס פֿאַר אַ יום־טוב? ט״ו־בשבֿט! אַלע שול־קינדער גייען מיט געזאַנג, טראָגן קליינע ביימעלעך צו פֿלאַנצן אויף די וויסטע בערג.
אַט אַזוי פֿירט זיך שוין יאָרן לאַנג.
די קינדער האָבן זיך געפֿרייט, געלאָפֿן אַהיים אַנזאַגן די גוטע בשורה. —
און דער טאַג איז שוין, דער הימל קלאָר, די לופֿט רואיק און די זון שיינט און וואַרעמט.

ב.

דעם אַוונט האָבן די קינדער זיך געלייגט שלאָפֿן גאָר פֿרי, פֿדי זיי זאָלן ניט פֿאַרשלאָפֿן דעם יום־טובֿ. אָבער פֿלוצעם באַמערקן זיי אַז דער הימל האָט זיך פֿאַרכמאַרעט. שוואַרצע וואַלקנס קומען פֿון אַלע עקן, עס ווייזט אויס, זיי מאַכן אַ פֿאַר־זאַמלונג...

אונטערן טייטלבוים

די קינדער זיינען זייער טרויעריק געוואָרן :
— אַ רעגן וועט גיין! — רופט רוטי, קוקנדיק דורכן
פֿענצטער.

— נישט מיר וועלן שפּאַצירן, נישט מיר וועלן פֿלאַנצן! —
זאָרט זיך אויך דער קליינער אמנון.
די קינדער הייבן אויף די אויגן מיט האַפֿענונג, אַפֿשר וועט
זיי דער ווינט פֿאַרטרייבן. אָבער קיין ווינט איז נישט געקומען,
און די וואַלקנס האָבן זיך געמערט מער און מער. ווען איינער
פון זיי איז אַוועק אין אַ זייט — זיינען גלייך צוויי אַנדערע
געקומען אויף זיין פּלאַץ, מער געדיכטער און מער שוואַרצע.
די קינדער האָבן אינגעדרימלט זייער פֿאַרזאָרט.

ג.

— — — אויפֿן דאָך פֿון דער שול איז אויפֿגעשטעלט
געוואָרן אַ גרויסע פֿאַן. האָט זי אויך געקוקט אַרויף אויפֿן
הימל און געפֿלאַטערט :

— וואָס זענט איר געקומען, וואַלקנס, צו פֿאַרשוואַרצן
דעם הימל? ווייסט איר דען נישט אַז מאָרגן איז אַ קינדער־
יום־טובֿ, אַלע קינדער גייען פֿלאַנצן ביימער?
די וואַלקנס האָבן זיך געמאַכט נישט הערנדיק און געטאָן
זייערס, געצויגן פֿון אַלע זייטן.

קוקט זיך די פֿאַן אַרום און אַרום און זעט נאָך אַ סך פֿאַנען
אויף די דעכער און אויף די וועראַנדעס. פֿלאַטערט זי צו זיי
און רופֿט :

— חברים, איר זעט דען נישט וואָס ס'טוט זיך אין דער הייך,
ווי שוואַרצע וואַלקנס האָבן פֿאַרצויגן דעם גאַנצן הימל? מירן
נישט שווייגן! לאַמיר אַלע אין איינעם! — ענטפֿערן אַלע

פֿאָנען, און אָנגעהויבן פֿאַכען מיט גרויס קוראַזש און שרייען:
— אַוועק פֿון דאַנען, שוואַרצע כמאַרעס! צו וואָס זענט
איר געקומען? פֿאַרשטערן די שול-קינדער זייער יום-טובֿ?

ד.

ווי די פֿאָנען האָבן זיך אַזוי צעשאַקלט און צעפֿאַכעט, קומט
אַן אַ ווינט פֿון די שפיץ בערג, און ווי באַלד ער האָט אויסגע-
הערט וואָס עס טוט זיך דאָ, האָט ער זיך אויפֿגעהויבן ביז אַרויף-
אַרויף און אָנגעהויבן טרייבן די וואַלקנס:
— צעגייט זיך, צעשפרייט זיך, איר שוואַרצע כמאַרעס,
רייניקט אָפּ דעם הימל, ווייל מאַרגן איז אַ קינדער-יום-טובֿ,
פֿאַרשטערט אים ניט!

די קליינע וואַלקנדלעך האָבן זיך גלייך איבערגעשראַקן און
זיך צעלאָפֿן, אָבער די גרויסע האָבן זיך ניט גערירט פֿון אַרט
און האָבן ביז געענטפֿערט:

— מירן פֿון דאַנען ניט אַוועקגיין! דער הימל איז אונדזער-
רער, מיר וועלן פֿייערן אונדזער יום-טובֿ אויף אונדזער שטיי-
גער, מיט מוזיק און פֿייער-ווערק און אַ שלאַקס-רעגן!
דערהערט דער ווינט אַזוינע ווערטער, האָט דאָס אים
שטאַרק פֿאַרדראַסן. נעמט ער אַרויס זיין פֿייפל און גיט אַ
שטאַרקן פֿיף. קומען צופֿליען גלייך ביזע ווינטן, און אַלע
פֿייפֿן מיט זייערע פֿייפֿעלעך און קלאַפֿן מיט זייערע פליגל און
באַפֿאַלן די וואַלקנס:

— טראַגט זיך אָפּ פֿון דאַנען! איר הערט?
די וואַלקנס האָבן דאָס דערהערט, האָבן זיי ניט געמאַכט
קיין קונצן און זינען זיך צעלאָפֿן. קיין שפור פֿון זיי איז ניט
געבליבן.

אונטערן טייטלבוים

נאַר איינער אַ קליינער וואַלקן, אַבער אַ גרויסער עקשן,
האַט זיך אַנגעטשעפעט אין עק פֿון דער לבנה און בעט זיך:
— כ'וועל ניט גיסן קיין רעגן, כ'וויל נאַר זען ווי די קינ-
דער פֿלאַנצן ביימעלעך, נאַר קוקן...
— ניין! — שרייען די ווינטן — דער הימל דאַרף בלייבן
ריין-בלוי, ווי די בלויע פֿאַסן אויף די פֿאַנען! ריין-בלוי! ...

ה.

ווען די קינדער זיינען אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי, איז
דער הימל שוין געווען קלאַר, די לופֿט לויטער און די זון שיין.
אַלע קינדער זיינען אַרויסגעגאַנגען מיט געזאַנג, קיינער האָט
ניט געפֿעלט, קיינער האָט ניט פֿאַרשפעטיקט. אַלע האָבן גע-
פֿלאַנצט און געטאַנצט און געגעסן די גוטע חמישה-עשרדיקע
פֿרוכטן.

אַ גרויסן שיינעם יום-טובֿ האָבן געפֿייערט אויך די פֿאַנען.
זיי האָבן געפֿלאַטערט מיט פֿרייד אויף זייער זיג אין קריג מיט
די שוואַרצע כמאַרעס, און געוואונטשן איינער דעם צווייטן:
— אַ גוט יום-טובֿ! אַ גוט יום-טובֿ!

די קליינע „פליקערקע“

א.

ניליס פֿאָטער אַרבעט אין אַ פֿרדס (פֿאַרדייס — סאַד). גאַנץ פֿרי, ווען ס'איז נאָך טונקל אין דרויסן, שטייט ער אויף און גייט אַרבעטן. נילי שטייט אויף שפעטער, ווען די זון שיינט שוין העל. ווי נאָר זי עפֿנט אירע אויגן פֿרעגט זי באַלד:

— מאַמע, וואו איז דער טאַטע?

— דער טאַטע איז דאָך אַוועק אין פֿרדס ווי שטענדיק —

ענטפֿערט די מאַמע.

— און ווען קומט ער צוריק? — פֿרעגט ווייטער נילי.

— פֿאַרנאַכט, ווי שטענדיק — ענטפֿערט די מוטער.

נילי שטייט אויף, וואַשט זיך, פּוצט זיך, עסט פֿרישטיק

און גייט אין קינדער-גאַרטן.

מיטאַג-צייט, ווען נילי קומט צוריק פֿון קינדער-גאַרטן,

פֿרעגט זי נאָך אַ מאָל:

— דער טאַטע איז נאָך ניט געקומען?

לאַכט די מאַמע:

— דו ווייסט דאָך אַליין ווען דער טאַטע קומט, וואָס

פֿרעגסטו?

זעצט זיך נילי עסן, אָבער אַלע וויילע כאַפט זי אַ קוק אין

פענצטער: אַפֿשר קומט פֿאַרט דער טאַטע...

פֿאַרנאַכט גייט נילי באַגעגענען איר פֿאָטער. זי גייט באַרג

ארויף און קוקט אויפֿן לאנגן וועג, און אז זי באַמערקט אים פֿון ווייטנס, לויפֿט זי אים אַנטקעגן. דער פֿאָטער זעט זיין טעכטערל לויפֿן, נעמט ער אַרויס פֿון זיין קויש אַ גרויסן, שיינעם מאַראַנץ, וואָס צוויי גרינע בלעטער הענגען פֿון ביידע זייטן, און הייבט אים אויף אין דער הייך. צעלאָזט זיך נילי, לויפֿט און האַלט אין איין רופֿן: „טאַטע! טאַטע!“ ביז זיי באַגעגענען זיך און נעמען זיך אַרום. נילי נעמט דעם שיינעם מאַראַנץ און שפּאַנט פֿריילעך מיטן טאַטן.

ב.

איין מאַל פּרעגט נילי:

— וואָס טוסטו דאָרטן אין פּרדס, טאַטע?

— איך רייס מאַראַנצן פֿון די ביימער.

— איך האָב נאָך קיין מאַל ניט געזען אַ פּרדס! — זאָגט

נילי — איך וויל זייער זען ווי מען רייסט מאַראַנצן! —
בעט נילי.

שמייכלט דער פֿאָטער און זאָגט:

— גוט, טעכטערל; מאַרגן, אויב דו ווילסט, וועל איך דיך

מיטנעמען מיט זיך אין פּרדס.

— איך וויל! איך וויל! — שרייט נילי און קושט דעם

פֿאָטער.

אויף מאַרגן גאַנץ פֿרי, נאָך איידער די זון איז אויפֿגע-

גאַנגען, איז נילי מיט איר פֿאָטער אַוועק אין פּרדס. נאָך פֿון

דער ווייטנס האָט נילי אויסגעשריגן:

— אוי, וויפֿל ביימער! אוי, וויפֿל מאַראַנצן!

געקומען אין פּרדס האָבן זיי געטראָפֿן דאָרטן נאָך פֿיל

אונטערן טייטל בוים

ארבעטער, יונגע און אלטע. דער גלאַק האָט געקלונגען, און די אַרבעט האָט זיך אָנגעהויבן. זעט נילי ווי עטלעכע אַרבעטער שניידן די מאַראַנצן מיט אַ שניידמעסער זייער פֿאַרזיכטיק, און אַנדערע קלעטערן אויף לייטערס כדי צו דערגרייכן צו די מאַראַנצן אויפֿן שפיץ בוים. גייט אזוי נילי און דרייט זיך צווישן די ביימער, ביז מיטאַג־צייט.

ג.

אַלע אַרבעטער האָבן זיך געזעצט עסן. אויך נילי האָט זיך גוט אויסגעהונגערט און געגעסן מיט גרויס אַפעטיט. ביים עסן פֿרעגט נילי:

— פֿאַרוואָס שניידט מען די מאַראַנצן אזוי פֿאַמעלעך, פֿאַמעלעך? מ'קען דאָך זיי פֿליקן־פֿלינק! פֿליק־פֿליק־פֿלינק...

אַלע אַרבעטער צעלאַכן זיך.

אַבער נילי שעמט זיך ניט און זאָגט ווייטער:

— ס'וואָלט געווען אַ סך לייכטער נעמען און שאַקלען די ביימער, און אַלע מאַראַנצן וועלן פֿאַלן פֿון די צווייגן ווי ס'פֿאַלט אַ האַגל פֿונעם הימל...

די אַרבעטער האָבן אָנגעקוואַלן פֿון ניליס איינפֿאַל, און איר פֿאַטער האָט גענומען איר דערקלערן:

— די ביימער, מיין קינד, זיינען מאַמעס, און די מאַראַנצן — זייערע קינדער. ווי לאַנג די מאַראַנצן זיינען נאָך קליין, גיבן די ביימער־מאַמעס זיי זויגן זאַפֿט, וואָס זיי שעפֿן אַרויס פֿון דער ערד; זיי ציען אַרויס פֿון זיך פֿיל בלעטעלעך, כדי צו באַדעקן זייערע קינדערלעך־מאַראַנצן און באַשיצן זיי בייטאָג

די קליינע „פליקערקע“

פֿון דער היץ און ביינאכט פֿון דער קעלט; זיי היטן זיי אויך פֿון בייזע ווינטן און שלאַקסרעגן, זיי זאָלן, חלילה, ניט אַרונטערפֿאַלן. ווען די מאַראַנצן־קינדערלעך וואַקסן אויס, רופֿט יעדער מאַמע־בוים:

— קומט, גוטע ליט, וואָס איר האָט פֿיל געטאַן פֿאַר מיר, געגראָבן די ערד אַרום מיר און באַוואַסערט מיניע וואַרצלען אין די הייסע טעג — קומט און נעמט מיניע שיינע גאַלדענע מאַראַנצעלעך! אָבער זייט פֿאַרזיכטיק... רייסט ניט פֿליק־פֿלינק, ווייל איר וועט זיי צעשטעכן מיט אייערע נעגל; שאַקלט מיך ניט און טרייסלט ניט די מאַראַנצן, זיי זאָלן פֿאַלן ווי אַ האַגל פֿון הימל, ווייל זיי וועלן זיך צעקלאַפֿן, צעשלאַגן און צעפֿלאַצן...

ד.

דער פֿאָטער האָט געענדיקט דערציילן, די רו־ציט האָט זיך אויך געענדיקט, די אַרבעטער זיינען אויפגעשטאַנען צו אַרבעטן ווייטער.

רופֿט נילי אויס:

— איך וויל אויך שניידן מאַראַנצן!

הערן די אַרבעטער און פֿליעסקען מיט די הענט:

— בראַוואַ! אַ גוט מיידעלע! זאָל זי אַרבעטן מיט אונדז

צוזאַמען, אָבער ניט פֿליק־פֿלינק...

מען גיט איר אַ שניידמעסער, און נילי גייט פֿון בוים צו בוים און שניידט מאַראַנצן פֿון די גאָר נידעריקע צווייגן. אַ פֿולן קאַרב האָט זי אָנגעשניטן, און אַלע זיינען שיינע, ריינע, נישט צעקראַצטע.

די אַרבעטער לויבן זי:

אונטערן טייטלבוים

— אַ קלוג מיידעלע! אַ פלייסיק מיידעלע!
צוזאַמען מיט אַלע קערט זיך אום נילי אַהיים.
אויפֿן וועג זאָגט זי:

— טאַטע, היינט האָב איך מיין אייגענעם מאַראַנץ, וואָס
איך אַליין האָב אים אָפגעשניטן. זע, ווי שיין ער איז, מיט
צוויי פֿרישע בלעטעלעך פֿון ביידע זייטן!

*
**

נילי איז געקומען אַהיים פֿריילעך, אָבער זייער מיז. אַ
גאַנצע נאַכט איז זי געשלאָפֿן געשמאַק, און אין דער פֿרי איז
זי אויפֿגעשטאַנען פֿריש און פֿריילעך.

ווען זי איז געקומען אין קינדער־גאַרטן, האָט זי געהאַט
פֿיל צו דערציילן, וואָס זי האָט געזען און וואָס זי האָט געטאַן
אין פֿרדס. זי האָט אויך געוויזן דעם שיינעם גאַלדענעם מאַ-
ראַנץ, וואָס זי האָט אָפגעשניטן פֿונעם בוים מיט אירע איי-
גענע הענט.

